Franjinim stopama

Široki Brijeg, lipanj 2026. I Broj 2 (59) I Cijena 3 KM
List Franjevačkog svjetovnog reda i štovatelja svetog Franje

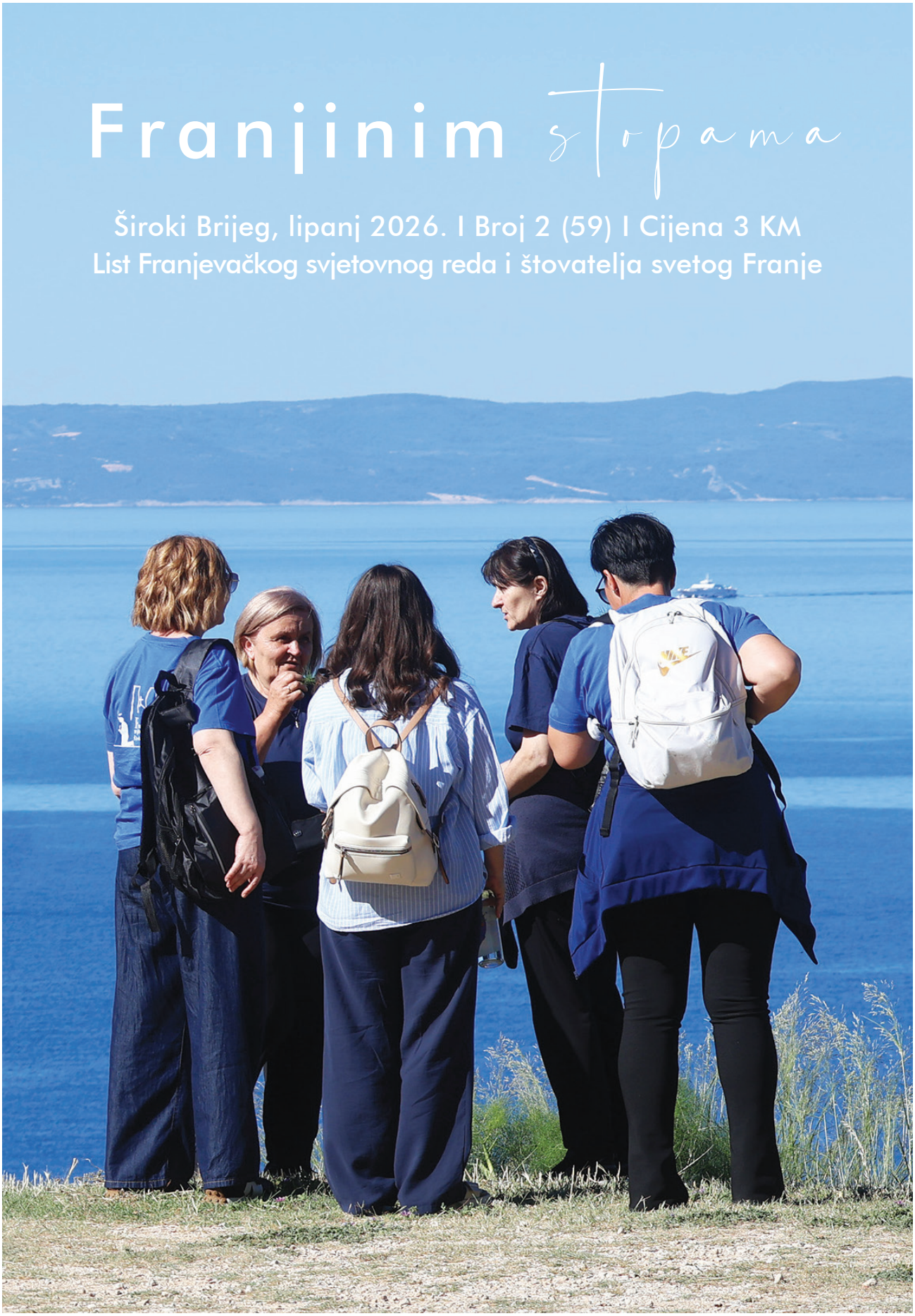

Franjinim stopama

List Franjevačkoga svjetovnog reda i štovatelja sv. Franje
Broj 2 (59), godište XVI.

UTEMELJITELJ I NAKLADNIK: Vijeće mjesnog bratstva Franjevačkoga svjetovnog reda Široki Brijeg
GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA: Marija Zelenika
UREDNIČKO VIJEĆE: Mirela Lovrić, Božica Lončar, Ana Marić, Ana Naletilić, Matea Soldo, Marjana Slišković, Magdalena Vukoja
SURADNICI: fra Alojzije Slavko Anđelić, fra Ivan Dugandžić, fra Renato Galić, fra Stanko Mabić, fra Ante Marić, fra Josip Vlašić, fra Mladen Rozić, s. Dominika Anić, s. M. Danijela Brekalo, Ana Zubac, Zoran Kolobara, Branka Marušić, Lucija Naletilić, Lucijana Kožul, Petra Brzica, Iva Zovko, Marijana Barać, Antonija Bubalo, Iva Šarac, Antonija Stojanovski, Marijana Bogdan
TEOLOŠKA REDAKTURA: fra Jure Barišić
LEKTURA: Mirela Lovrić, Ana Naletilić i Marjana Slišković
FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI: Marija Brbor
GRAFIČKA PRIPREMA: Gojko Jelić
TISAK: Fram Ziral, Mostar
ADRESA UREDNIŠTVA: A. Stepinca 14, Široki Brijeg
E –mail: stopamafranjinim@gmail.com

List Franjinim stopama je upisan u registar javnih glasila u Ministarstvu prosvjete, znanosti, kulture i športa Županije Zapadnohercegovačke, pod rednim brojem 20., stranica 0020, dana 6. travnja 2011.
ISSN 2232-8580

Svoje dobrovoljne priloge za potporu listu Franjinim stopama možete slati na račun:
Franjevački samostan Uznesenja BDM Podračun Franjevačkoga svjetovnog reda
Unicredit Bank d.d. Mostar br.
3382202257080158

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi „mučenik“, „mučeništvo“, „čudesa“ i slično imaju u ovom listu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

IZ SADRŽAJA

4 Dvije verzije franjevačke duhovnosti - sv. Franjo i sv. Ante
7 U nadi protiv svake nade povjerova Abraham
8 Postati kao Kruh
10 O, presveta dušo
12 Euharistijska preobrazba Crkve...
13 Otvaramo Bibliju
14 Kakva je moja mreža?
15 Uloga vjere u obitelji - poziv na svetost
17 Vjera koja preobražava
20 Boje li se fratri smrti?
22 Sinovi svetoga Franje: fra Ivan Dugandžić
25 Izlazak iz tame
26 Žena vjere, nade i ljubavi
28 Sv. Josip Benedikt Cottolengo
29 Školska godina nikada nije završila
30 OFS Hercegovine dobio novo vodstvo
31 Ako je to tvoj poziv, on te uvijek iznova zove
32 Gospa u životu svjetovnog franjevca
34 Slijedeći Kristove stope
36 XVI. Opomena
37 Bio je svibanj. Cvjetale su ruže.
38 Čišćenje uma od pogrešnih uvjerenja ili kako biti sretan čovjek
45 Svečani zavjeti u OFS-u Mostar
46 Kako je lijepo kao braća živjeti zajedno
46 Izabrano novo Vijeće u bratstvu OFS-a Ružići
47 Kršteni u našim bratstvima
48 Nacionalni kapitul i skupština u Rami
50 Uđi u radost Gospodara svoga - hodočašće trećara Hercegovine
51 Put svjetla u organizaciji OFS-a Mostar i udruge Kairos
52 VIII. sabor Frame Hercegovina
53 Vjenčanja u našim bratstvima
53 Nacionalni kongres OFS-a i Frame
54 Kronika događanja u mjesnim bratstvima Franjevačkog svjetovnog reda Hercegovine
59 Naši pokojnici
60 Iz života Crkve
62 Trećari ili bećari

Dragi čitatelji,
ovaj broj *Franjinih stopa* koji imate pred sobom dolazi kao pravo malo ljetno osvježenje. Umjesto za Veliku Gospu novi broj vam donosimo na samom početku ljeta. Sunce sve jače grije našu hercegovačku zemlju, lipanj je obilježen brojnim svetkovinama. Vrijeme provodimo vani, neki u radu u polju, neki u druženjima, dani su duži i tempo života je užurbaniji. Ali ono što nas u svemu tome čuva je franjevaštvo. Franjevaštvo nas podsjeća na jednostavnost, svjesno traganje za malim stvarima, povlačenje na samotnije kutke i odmor. Zato smo u ovom broju tematski okupili različite svetkovine kojima započinju ljetni mjeseci.
U temi broja donosimo različite tekstove naših fratara: fra Stanka, fra Renata i fra Alojzija.
Fra Stanko Mabić u svom tekstu razmišlja o tome kako su Franjo i Ante, dvojica nerazdvojne braće, oni koji su postavili snažne temelje Franjevačkog reda zapravo različito prihvaćeni u narodu. Zanimljivo je pročitati kako je došlo do toga da je pobožnost sv. Ante bliža hercegovačkom puku od utemeljitelja reda sv. Franje.
Fra Alojzije Slavko Anđelić pred nas stavlja anegdotu iz Cvjetića sv. Franje koja govori o gorljivosti i zanesenosti Franje i Klare za vrijeme molitve. Dok fra Renato Galić piše o pobožnosti prema Presvetom sakramentu te pred nas postavlja pitanje: Je li divljenje Presvetom dovoljno ili je za štovanje Presvetog potrebno nešto više?
Središnji dio ovog broja je razgovor s troje realitetnih psihoterapeuta, duhovnim asistentom OFS-a u Hercegovini fra Josipom Vlašićem, te svjetovnim franjevkama Antonijom Bubalo i Marjanom Barać. Oni svojim odgovorima dolaze do odgovora kako biti sretan čovjek i što je potrebno da bismo živjeli sretan život.
Klarisa, s. Danijela Brekalo piše o prijateljstvu Klare i Franje koje je ključno za razumjeti duhovnost sv. Klare.
Tema broja nosi naziv *Put duha k Bogu*, po knjizi fra Bonaventura Dude. Taj naziv je i misao vodilja cijelog ovog broja. Želimo da ono što čitate i upijate na stranicama ovih novina vas približava Bogu. Nađite vrijeme za mir, odmor i osamu. Nadamo se da će u tim trenutcima *Franjine stope* biti uz vas i da ćete uz njih koračati do Boga.

Mir i dobro
Marija Zelenika

Dvije verzije franjevačke duhovnosti – sv. Franjo i sv. Ante

fra Stanko Mabić, OFM

U našim župama u Hercegovini često se može primijetiti zanimljiv duhovni fenomen: dok je sv. Franjo Asiški temelj i nadahnuće franjevačke karizme, u pučkoj pobožnosti snažnije je prisutan sv. Ante Padovanski. Njegovo ime češće se zaziva u svakodnevnim potrebama, molitvama i zavjetima. Stoga se spontano nameće pitanje: kako je došlo do toga da učenik Ante u pučkoj pobožnosti postane glasniji od svog učitelja Franje?

U mnogim franjevačkim župama ukorijenjene su pobožnosti poput trinaest utoraka ili krunice sv. Anti. Blagdan sv. Ante redovito okuplja znatno više vjernika nego blagdan sv. Franje. Stječe se dojam da je sv. Ante Padovanski postao član obitelji vjernika, a sv. Franjo je negdje u pozadini.

Uđete li u gotovo bilo koju crkvu u Hercegovini, velika je vjerojatnost da ćete oko kipa sv. Ante Padovanskog zateći najviše upaljenih svijeća i mnoštvo vjernika koji mu šapatom povjeravaju svoje svakodnevne brige. S druge strane, u knjižarama, na tribinama i među intelektualcima, često i izvan crkvenih krugova, s posebnim se divljenjem govori o Franji Asiškom kao o gotovo nedostižnom idealu slobode.

Neznalica i doktor

Tu se rađa neobičan fenomen: obični puk, u svojoj jednostavnosti, traži zagovor doktora teologije, dok učeni umovi u neukom i bosonogom Franji pronalaze najdublju životnu filozofiju. Možemo li kazati kako učeni idu kod neznalice, a puk kod doktora? Vidimo li paradoks franjevačke pobožnosti: puk se moli Naučitelju, a intelektualci Siromahu? Međutim, taj paradoks ne umanjuje važnost

ni jednoga ni drugoga. Naprotiv - on otkriva bogatstvo i slojevitost franjevačke duhovnosti u životu puka.

Kako su ova dvojica nerazdvojne braće, koja su zajedno udarila temelje našem Redu, postala simbolima tako različitih čežnji ljudskoga srca? Kako to da je u franjevačkom prostoru najizraženija pobožnost prema svecu koji nije utemeljitelj Reda? Ova pitanja nisu samo zanimljiva sama po sebi, nego nam otkrivaju nešto dublje: kako vjera živi u narodu, kako se prenosi i što ljudi stvarno traže od Boga i svetaca u svakodnevnom životu.

Hercegovački je vjernik kroz povijest bio pritisnut križevima koji nisu trpjeli apstrakciju. U trenucima gladi, bolesti ili nestanka bla-

ga, narodu je trebao netko tko brzo pomaže. Sv. Ante, koji pronalazi izgubljeno i iscjeljuje bolesno, savršeno se uklopio u tu egzistencijalnu potrebu. Dok je sv. Franjo ostao visoki ideal kojem se divimo, nedostižni uzor siromaštva, sv. Ante je postao član obitelji. On je onaj kojem se zavjetuje, onaj koji čuje i koji odmah pomaže. Njegova ikonografija s Djetetom Isusom u naručju dodatno je omekšala hercegovačko srce, povezujući svetost s onim najsvetijim u kršu: obitelji i djetetom.

Sv. Ante je bio doktor i prvi profesor teologije u Redu, *Doctor Evangelicus*, ali je u isto vrijeme bio doktor koji govori jezikom naroda. Njegova veličina nije u tome što je puk uzdigao do svoje teologije, već što je teologiju spustio u narodne dlanove. Za običnog čovjeka on nije bio profesor, nego moćni zagovornik koji razumije prazan želudac, izgubljenu stvar i ljudsku nevolju.

Hercegovina živi od baštine sv. Franje, ali diše kroz pobožnost sv. Anti

U pučkoj je svijesti Ante postao svetac blizine. Vjernici mu se obraćaju u konkretnim životnim situacijama: u tjeskobi, potrebi, izgubljenosti ili zahvalnosti. Upravo je preko tih iskustava ostvario snažnu emocionalnu i duhovnu povezanost s narodom. Njegova duboka učenost nije ga udaljila od čovjeka; naprotiv - on je svoje golemo znanje koristio kako bi najteže istine vjere preveo na jezik koji razumije i težak i pastir. Puk u Anti ne traži teološki traktat, već ruku pomoći. Zato je postao svecem utjehe i nade.

S druge strane, Franjo Asiški svojom jednostavnošću, nutarnjom slobodom i potpunom nenavezanošću na materijalno i intelektualno fascinira obrazovane ljude i postaje magnetom za njih. Dok intelektualci često ostaju zarobljeni sustavima, ideologijama i vlastitim znanjem, Franjo ih izaziva svojom svetom ludošću i radikalnim evanđeljem. On za njih nije tek slatki svetac s ptičicama, nego mistik koji je ogolio samu bit postojanja. Franjo poziva na nasljedovanje Krista u punini, što zahtijeva trajno obraćenje i unutarnju slobodu. On je učitelj puta više nego neposredni rješavatelj životnih potreba.

Povijest nam nudi fascinantan paradoks. Sv. Franjo, Božji sirotan, koji je bježao od knjiga, strahujući da će znanje ugušiti duh molitve, danas je magnet za intelektualce. Njegov život radikalnoga siromaštva, potpune predanosti Bogu i ljubavi prema svakom stvorenju nadahnjuje, ali istodobno može djelovati zahtjevno i nedostižno prosječnom vjerniku.

Franjo je temelj. On je ideal: radikalno evanđelje, siromaštvo, predanje Bogu. Oblikovao je dušu Franjevačkog reda i duboko obilježio povijest Hercegovine. Ante je onaj koji je sišao u svakodnevicu. On je svetac kojem se narod obraća kad izgubi nešto, kad traži posao, kad mu je teško u obitelji ili kad nema izlaza. Zato nije neobično da se u hercegovačkim crkvama, premda su franjevačke, najviše molitve izlije pred njegovim kipom. Narod ne bira sveca prema teologiji, nego prema iskustvu. A iskustvo kaže da postoji netko tko sluša, tko razumije i tko pomaže.

Franjo je onaj koji nas uči kako hodati putem križa, a Ante je onaj koji nas drži za ruku dok tim putem posrćemo. Zato možemo reći: Hercegovina živi od baštine sv. Franje, ali diše kroz pobožnost sv. Anti.

Povijest nam nudi fascinantan paradoks. Sv. Franjo, Božji sirotan, koji je bježao od knjiga, strahujući da će znanje ugušiti duh molitve, danas je magnet za intelektualce. Njegov život radikalnoga siromaštva, potpune predanosti Bogu i ljubavi prema svakom stvorenju nadahnjuje, ali istodobno može djelovati zahtjevno i nedostižno prosječnom vjerniku. Franjo je temelj. On je ideal: radikalno evanđelje, siromaštvo, predanje Bogu. Oblikovao je dušu Franjevačkog reda i duboko obilježio povijest Hercegovine. Ante je onaj koji je sišao u svakodnevicu.

Postavimo sebi pitanje: kako mi franjevci, bilo samostanski bilo svjetovni, možemo pomiriti ta dva puta? Možemo li kazati da je obični puk u Anti prepoznao srce koje razumije, a intelektualci u Franji duh koji oslobađa? Zar nismo pozvani nasljedovati obojicu? Da bismo razumjeli njihovu nera-

skidivu povezanost, potrebno se vratiti na početke franjevaštva, u trenutak kada Franjo Anti daje zeleno svjetlo za poučavanje teologije. U kratkom pismu piše mu: Bratu Anti, mome biskupu, brat Franjo želi zdravlje. Sviđa mi se što braći predaješ svetu teologiju, samo ako tim studijem ne gasiš duh molitve i pobožnosti, kako stoji u Pravilu. U tim se riječima skriva ključ njihova jedinstva. Franjo, premda oprezan prema znanju koje može naduti srce, prepoznaje u Anti osobu koja teologiju ne drži u zatvorenim knjigama, već u srcu. Upravo zato, dok intelektualci u Franji traže duh molitve koji oslobađa od hladnog racionalizma, obični puk u Anti prepoznaje plodove te molitve pretočene u konkretnu pomoć.

Dva lica iste ljubavi

Zato moramo jasno kazati da Franjo nije svetac samo za obrazovane, a Ante nije svetac samo za jednostavne. To su zapravo naši načini gledanja, a ne stvarna podjela. Ta podjela više govori o nama i našim potrebama nego o njima samima. Oni su, baš kao u gore opisanom pismu, ostali nerazdvojni: Franjo kao čuvar žive vatre, a Ante kao onaj koji tu vatru prenosi u učionice, crkve i trgove. Kao članovi Franjevačkog reda pozvani smo ne birati između njih, nego dopustiti da nas Ante pouči kako vjeru živjeti, a Franjo kako joj se uvijek iznova diviti. Njihova prisutnost nije suprotnost, nego duboki sklad, koji pomaže vjerniku da evanđelje ne ostane samo ideal, nego postane život.

Često se pitamo: jesu li franjevci u Hercegovini zakazali u promicanju svog utemeljitelja? Odgovor je upravo suprotan. Najveći uspjeh Franjevačkog reda u Hercegovini nije u tome što su narod učinili franjevačkim, nego što su mu približili evanđelje kroz sv. Antu. Promovirajući njegovu pobožnost, oni su zapravo ostvarili Franjinu oporuku: donijeti evanđelje ljudima onako kako oni mogu razumjeti i živjeti.

Na kraju možemo reći da su Franjo i Ante različiti u pristupu, ali isti u ljubavi prema Bogu. Oni su dva lica iste ljubavi. Ljudi ne biraju svece prema obrazovanju, nego prema onome što im u određenom trenutku najviše treba. Netko traži smisao pa pronađe Franju. Netko traži pomoć pa pronađe Antu. A istina je da su obojica i jedno i drugo. Uče nas da Bog dolazi i kroz duboka pitanja, ali i kroz jednostavnu molitvu. Obojica nas vode Bogu koji razumije i srce i život. Zato su u Hercegovini jednako potrebni i Franjo i Ante.

U nadi protiv svake nade povjerova Abraham

(Rim 4,18-25)

Ana Zubac, OFS

Živio je život tipičan za jednog Hercegovca: školovao se, marljivo radio, družio se i oženio. U braku je dobio troje divne djece. Odgajao ih je sa svojom suprugom u kršćanskom duhu. Svake nedjelje i na blagdane obitelj je redovito išla na svetu misu i svakodnevno se molila Bogu. Nakon odlaska u mirovinu, odlučio se dodatno baviti i poljoprivredom kako bi djeci priuštio daljnje školovanje i dostojanstven život. Djeca su brzo narasla, završila dobre fakultete i osnovala svoju obitelj te otišla živjeti u drugi grad, no i dalje su ostali povezani sa svojim roditeljima. Posjećivali su ih kad god su im to mogućnosti i obveze dopuštale. No, jednog dana ocu je naglo pozlilo. Otišao je u bolnicu gdje je nakon silnih pretraga kao grom iz vedra neba odjeknula najcrnja prognoza – karcinom! Dijagnoza liječnika je bila strašna i nije obećavala puno. Čuvši te teške riječi, cijeli život mu se najedanput promijenio, ne samo njemu, nego i cijeloj obitelji. Supruga i djeca su isprva bili van sebe slušajući liječnikovu dijagnozu, no ubrzo su se sabrali kako bi dali podršku svom suprugu i ocu. Suze su im zasigurno kvasile lice, ali samo u tišini i samoći sobe, jer nisu željeli pred ocem pokazivati zabrinutost. Bodrili su ga i bili uz njega tijekom dugotrajnog liječenja.

Prije odlaska na rizičnu i tešku operaciju, liječnik je upitao ovog čovjeka: *Svi moji dosadašnji pacijenti bili su vrlo prestrašeni kad dođu u predoperativnu fazu, no vi, gospodine, izgledate odveć smireno. Bojite li se operacije?!* Čovjek je uzdahnuo i nakon kraćeg razmišljanja odgovorio: *Ne, ne bojim se. Bojao bih se kad bi me operirao netko u lokalnoj trgovini, ali kad to radi iskusni i renomirani kirurg poput vas, zašto bih se bojao?! Vjerujem Bogu i vjerujem vama!* Ovaj nesvakidašnji odgovor i događaj dio je istinite priče sa sretnim završetkom. Baš kao što je Abraham nekoć nepokolebivo

vjerovao Bogu, to je svojevremeno činio i ovaj čovjek. U nadi protiv svake nade, kad sve lađe počnu bespovratno tonuti, a srce se ogrne plaštem tuge, jedino što čovjeku preostaje jest vjera u Boga, a potom i vjera u ljude. Tko vjeruje Bogu, vjeruje i ljudima jer dobri je Bog stvorio ljude da žive i rade ne samo na vlastitu korist i izgradnju, nego i na spas svojih bližnjih. Dajući slavu Bogu, ovaj se čovjek nije nimalo dvoumio oko svoje odluke, nego se prepustio u ruke potpunog neznanca. Iako ga je vidio tek drugi ili treći put u životu, pacijent je ovom liječniku neizmjerno vjerovao. Osim u Božjim, život ovog pacijenta bio je i u liječnikovim rukama. Čovjek je znao da mu liječnik, tko god on bio, može samo pomoći da nastavi sretno živjeti sa svojom obitelji. Sveti Ignacije Loyola rekao je: *Ako vam Bog šalje mnogo patnji, to je znak da ima velike planove za vas i da vas sigurno želi učiniti svecem.* Iako glavni lik ove priče možda neće biti okrunjen svetačkom aureolom, Bog ga je s razlogom ostavio na životu – da svojom nepokolebivom vjerom i dalje revno svjedoči za Krista.

Postati kao Kruh

fra Renato Galić, OFM

U godini smo u kojoj se prisjećamo 800. obljetnice smrti serafskog oca i njegova prijelaza iz zemaljske stvarnosti u onu nebesku. Franjevačka obitelj svake godine, u predvečerje 3. listopada, slavi njegov *Transitus,* jedinstven obred u Crkvi, u kojem se, između ostalih, čitaju tekstovi njegovih životopisaca, njegove braće, ali i biblijski ulomci koji nas pobliže uvode u otajstvo njegove smrti.

Umiranje s Kristovim riječima

Jedan od središnjih tekstova ovog obreda je tekst iz Ivanova evanđelja, iz 13. poglavlja, u kojem evanđelist donosi svoju verziju ustanovljenja euharistije, točnije rečeno Posljednje večere. Razlog zbog kojeg čitamo ovaj tekst jest taj što je Franjo neposredno prije svoje smrti tražio da mu ga pročitaju. Sv. Bonaventura čak kaže da je Franjo doslovno *naredio* braći da mu ga čitaju. Time zapravo saznajemo kako je Franjo želio umrijeti slušajući o onome što je Isus učinio na Posljednjoj večeri prisjećajući se Isusovih riječi i gesti.

Kad je Bogu nadasve dragi čovjek dovršio ove očinske opomene, naredio je da mu se donese evanđelistar i da se čita Evanđelje po Ivanu koje počinje riječima: Bijaše pred svetkovinu Pashe (Iv 13,1).

Čitajući Franjine tekstove, kao i izvještaje njegovih životopisaca, lako se može zaključiti kako se Franjo učestalo poziva na tekst iz Ivanova evanđelja. Možemo reći kako način njegove smrti, njegova umiranja, odnosno ono što je tražio da mu čitaju tik pred smrt, odražava cijeli njegov život. Nije teško zaključiti kako je svekoliko Franjino djelovanje bilo prožeto gestama s Posljednje večere te kako njegovo djelovanje treba razumijevati u prizmi služenja Kristu i drugima. Tako Franjo primjerice u Nepotvrđenom pravilu, u dijelu u kojem obrađuje način na koji bi se provincijali trebali ophoditi s braćom koja su ima povjerena, zapovijeda ne samo njima, nego svoj braći: *neka jedan drugome peru noge (usp. Iv 13, 14)*. Time Franjo pred svu braću stavlja Kristov primjer s Posljednje večere, posebno onaj dirljivi trenutak tijekom kojeg se Učitelj ustao od stola, kleknuo, to jest *snizio se* pred učenicima i svoju im ljubav očitovao tako što im je oprao noge.

Otajstvo koje se ponavlja svakog dana

Kristove geste s Posljednje večere odražavaju njegov cjelokupan život: došao je na zemlju, postao je čovjekom, ne kako bi bio služen, već kako bi služio. Čitajući Franjine spise, osobito one u kojima se serafski otac dotiče svete euharistije, lako se uočava kako je prema njemu upravo u euharistiji sadržano ono što je Krist učinio na Posljednjoj večeri prema evanđelistu Ivanu.

Evo, svaki se dan ponizuje (usp. Fil 2,8) kao kad s kraljevskih prijestolja (Mudr 18,15) dođe u utrobu Djevičinu; svaki dan dolazi k nama sam se očitujući poniznim; svaki dan po rukama svećenikovim silazi iz krila Očeva (usp. Iv 6,38; 1,18) na oltar. I kao što se svetim apostolima pokazao u pravome tijelu, tako se i sada nama pokazuje u svetome kruhu. (Opomene, I, 16-19).

Kao što se Krist jednom *podigao* iz Očeva krila i *spustio se* na zemlju i došao u Marijino krilo i postao čovjekom, na isti se taj način podigao od stola za vrijeme Posljednje večere te se spustio do nogu učenika da im služi. Tako se isto svakog dana Krist *ustaje* iz Očeva krila te se po svećeničkim rukama *spušta*, *silazi* na zemlju, oltar kako bi na otajstven način bio s nama. Franjo je mišljenja kako nema razlike u onome što su jednom gledali apostoli i onoga što mi svakoga dana možemo promatrati u euharistijskom kruhu. Na takav način, prema Franji, Krist ostaje trajno prisutan s nama. Možemo reći kako Franjo smatra da je u Kristovoj naravi *ustajati se* i *snižavati se*, to jest služiti. Stoga uzima njegov primjer.

Postati kao kruh

Nije potrebno posebno isticati u kojoj je mjeri sv. Franjo poštivao i častio sakrament euharistije i svetu pričest. Toma Čelanski piše kako je *prema sakramentu Gospodinova Tijela plamtio žarom sve svoje nutrine. Beskrajno je bio zadivljen pred onim dostojanstvom i pred najveličanstvenijom ljubavlju*. Njegov životopisac također donosi kako je Franjo svakog dana sudjelovao na euharistijskom slavlju i kako se često pričešćivao.

Imajući u vidu cjelokupni Franjin život, bez imalo pretjerivanja može se zaključiti kako se Franjo *dao preobraziti* u ono što je svakog dana promatrao, u ono što je častio, čemu se tako divio te je *postao* ono što je često blagovao. Franju je zahvatio i obuzeo Kristov primjer te se Franjo prvo u svojoj nutrini, a zatim i na svojoj vanjštini, u vidu svetih rana, *suobličio* svom Gospodinu i Učitelju.

Divljenje koje prerasta u nasljedovanje

Franjin primjer je pokazatelj kako ispravno častiti Presvetu euharistiju, odnosno je li *dobra* naša pobožnost prema Presvetom sakramentu. Nije dovoljno samo divljenje i promatranje, već je nužno da se čovjek dadne zahvatiti onim što promatra i što blaguje. Divljenje mora prerasti u nasljedovanje.

Na koji način nasljedovati? Na ovo bih mjesto primijenio jednu rečenicu iz Franjina *Pisma klericima*, u kojem serafski otac progovara o nedoličnom odnosu prema svetim stvarima koje služe za euharistijsko slavlje. Na jednom mjestu piše sljedeće: *Zar nas ne bi moralo potaknuti na pobožnost sve to: kad se sami dobri Bog predaje u naše ruke, kad ga dotičemo i svakodnevno ga primamo svojim ustima? Ne znamo li da moramo doći u njegove ruke?* Franjo želi osvijestiti svećenike u franjevačkom redu, ali i sve druge vjernike, da neprestano pred očima imaju ono što Bog svakog dana čini u euharistiji: *ustaje se* iz Očeva krila i preko svećenikovih se ruku *spušta* svakom od nas. Ne samo to! Franjo kaže kako se Sina Božjeg može *opipati* i *dodirnuti* te nam se daruje da ga blagujemo.

Nastojmo slijediti primjer serafskog oca. Razmišljajmo o onome što nam Bog daruje svakog dana. Meditirajmo o Božjoj poniznosti, o njegovu svakodnevnom silasku k nama kako bismo se i mi, poput Krista na Posljednjoj večeri, mogli spustiti do nogu svojih bližnjih i iskazati im ljubav. Euharistija, koja je gozba ljubavi, mora i nas potaknuti na ljubav. Ako je u Kristovoj naravi to da se svakog dana *ustaje* i *spušta* kako bi došao k nama, onda je i na nama da slijedimo njegov primjer. Stoga je korisno istaknuti ono što je Krist rekao na Posljednjoj večeri, ali i ono što je Franjo slušao u trenutku svoje smrti: *Ako dakle ja – Gospodin i Učitelj – vama oprah noge, treba da i vi jedni drugima perete noge. Primjer sam vam dao da i vi činite kao što ja vama učinih*.

O, presveta dušo

fra Alojzije Slavko Anđelić, OFM

Sveta Klara ostavi samostan svetoga Damjana sa svojom pratilicom te zajedno s Franjinim učenicima dođe k Svetoj Mariji Anđeoskoj. Kad su onamo stigli, ona pobožno pozdravi Djevicu Mariju pred njezinim oltarom gdje je nekoć obukla redovničku odjeću i gdje se pokrila koprenom. U međuvremenu je sveti Franjo dao prostrijeti stol na goloj zemlji, kako je bio običaj. Kad je došlo vrijeme objeda, Sveti Franjo počeo je govoriti o Bogu tako divno i uzvišeno da je nad njih sišla božanska milost u tolikoj mjeri te su svi zaneseni uronili u Boga. Dok su oni bili uzdignutim očima i rukama prema nebu zaneseni, vidjeli su ljudi iz Asiza, Bettone i bliže okolice da je Sveta Marija Anđeoska, mjesto i šuma, sva u velikom plamenu. Učinilo im se kao da sve gori. Stoga su ljudi iz Asiza dotrčali da ugase požar. No kad su se približili mjestu, nisu vidjeli ništa od požara, pa odu unutra. Tu su našli svetog Franju, svetu Klaru i njihove pratioce gdje, zaneseni u Boga, sjede oko jednostavnog stola. Oni uvidješe da to nije bila obična zemaljska, već božanska vatra, kojom je Bog htio na čudesan način pokazati i označiti onu božansku vatru kojom su gorjele duše svete braće i sestara. (Cvjetići sv. Franje, 15)

Ova zgoda iz života sv. Franje pokazuje kako se u njemu i u sv. Klari naizvan očitovao plamen božanske ljubavi. Bili su iznutra zahvaćeni vatrom, a da bi to bilo nama na korist, očitovalo se na naravan način. To je pokazalo da je u svakodnevici života ovih svetaca Božja ljubav bila djelatna i prisutna.

Trojstveni Bog ne ostaje sam u sebi

Ovih dana Crkva slavi svetkovinu Presvetoga Trojstva kojom slavimo istinu naše vjere da je Bog jedan, a tri su božanske osobe: Otac, Sin i Duh Sveti. Kako bi nam pomogla razumjeti objavljeno, Crkva se služi slikama. Jedna od slika Presvetog Trojstva je vatra. Jedna vatra u isto vrijeme ima plamen, svjetlost i toplinu. Slično tako, jedan Bog je i Otac i Sin i Duh Sveti. Nisu tri Boga, nego jedan Bog. Kao što je plamen, svjetlo i toplina sve jedna vatra.

Ova činjenica da je Bog trojstven, također nam pomaže razumjeti tvrdnju sv. Ivana Evanđelista da je Bog ljubav. U trojstvenosti se očituje kako Bog u sebi ima odnos, a savršeni odnos je ljubav. Stoga je jasno da je Bog u sebi ljubav. Isto tako, vatra je prikladna slika Božje ljubavi. Jer kao što vatra grije, zrači i zahvaća sve oko sebe, slično i trojstveni Bog ne ostaje sam u sebi, nego iz ljubavi stvara, zahvaća. Iz ljubavi poziva sve iz ništavila u život. Iz ljubavi pomaže čovjeku da se oslobodi grijeha, iz ljubavi poziva patrijarhe, šalje proroke, konačno, iz ljubavi se utjelovljuje, živi, propovijeda, umire i uskrisava. Sve čini iz ljubavi kako bi svoje stvorenje – čovjeka uveo u zajedništvo božanskoga života, u zajedništvo ljubavi. Tu vidimo da Božja ljubav, kao vatra, oduvijek gori i širi se. Ipak, nama se može dogoditi da ne primijetimo tu vatru, možemo biti nezahvaćeni tim plamenom. Možemo živjeti na zemlji koja je stvorena iz ljubavi, riječima ispovijedati vjeru u Presveto Trojstvo koje je ljubav, a ne gorjeti božanskim ognjem. Bog nam neće na silu nametnuti zajedništvo svoje ljubavi, nego čeka da se sami otvorimo, da mu dopustimo da nas zapali poput Franje i Klare onoga dana u Asizu. A kako to činimo? U primjeru ovih dvoje svetaca vidimo da je ključ biti okrenut Bogu, usredotočen na Gospodina, a to činimo molitvom. Molitva je ustrajno okretanje Bogu. Blažena Anđela iz Foligna kaže da je molitva škola božanske ljubavi. Dakle, molitva je okretanje Bogu i škola u kojoj upoznajemo Njegovu ljubav. Po molitvi nas zahvaća plamen božanske ljubavi koja neprestano, oduvijek i zauvijek gori.

Savršena molitva – sveta misa

Sama Božja ljubav nam je ostavila savršenu molitvu – svetu misu. U njoj se okrećemo Gospodinu, učimo se u školi Božje ljubavi, primamo Božju ljubav, dopuštamo da budemo zapaljeni dajući Bogu dužnu slavu i hvalu, uzvraćamo mu ljubavlju i onda na kraju mise odlazimo i pronosimo tu ljubav dalje u svijet. Tako zahvaćeni Božjom ljubavlju po Kristu i s Kristom i u Kristu, u zajedništvu Duha Svetoga, Bogu Ocu dajemo čast i slavu. Kroz molitvu, a napose kroz svetu misu, uključujemo se u život Presvetoga Trojstva.

Ove godine slavimo 800. obljetnicu *Transitusa* našega serafskoga oca Franje. I ove godine ćemo pjevati riječi one stare franjevačke antifone: *O, presveta dušo, kojoj na smrti građani nebeski dolaze u susret, anđeoski zbor se veseli, a preslavno Trojstvo poziva govoreći: ostani s nama uvijeke*. Franju nazivamo serafskim ocem jer je potpuno dopustio plamenu božanske ljubavi da ga zahvati. Zato je njegova smrt i bila *transitus* – prijelaz u nebo. Zato ga je s veseljem i dočekao anđeoski zbor. Zato ga je i preslavno Trojstvo pozivalo: ostani s nama uvijeke. Poput serafa, on sada gori od ljubavi pred licem Božjim. Budući da se potpuno predao plamenu Presvetog, mi ga možemo i trebamo nazivati i *presvetom dušom*.

Davno smo na vjeronauku učili kako smo na ovoj zemlji da Boga upoznamo, Boga ljubimo i tako u Nebo dođemo. Nebo je život u zajedništvu božanske ljubavi Presvetog Trojstva. Neka nam ovogodišnja svetkovina Presvetog Trojstva bude poziv da obnovimo svoju molitvu i postavimo svetu misu na uzvišeni položaj u našemu životu. Neka nam proslava godine svetoga Franje bude prilika dopustiti da u svakodnevnom životu budemo zahvaćeni plamenom Božje ljubavi kako bismo poput njega i mi jednom bili serafski i presveti – ljudi koji vječnost žive u zajedništvu ljubavi Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.

Euharistijska preobrazba Crkve „... da postanemo jedno tijelo i jedan duh“

Matea Soldo, OFS

Crkva živi od euharistije. Euharistija je uzročna i životna snaga Crkve; tu Crkva raste, obnavlja se, rasvjetljuje te pronalazi svoj kristovski identitet. Euharistija uistinu tvori Crkvu, iznova ju preporađa, jer uprisutnjuje ono otajstvo iz kojega je rođena. U tome čudesnom odnosu, gdje je sve natopljeno ljubavlju, nestaje pitanje o početku ljubavi, jer ostaje samo ljubav. Razmatrajući taj paradoks ljubavi, u kojemu se Crkva i Krist jedno drugome predaju, vrijedno je zaustaviti se na dvjema epiklezama (molitveni zazivi Božje milosti ili snage Duha Svetoga nad osobe ili stvari) u kojima je riječ o preobrazbenoj, *pretvorbenoj* snazi Duha. U prvoj se moli nad darovima kruha i vina da postanu Kristovim tijelom, a u drugoj se istu snagu Duha zaziva na pričesnike euharistijskog blagovanja, da i sami postanu *jedno tijelo i jedan duh* u Kristu.

Što se događa s darovima kruha i vina koje smo donijeli na oltar? Kruh i vino ne postaju tek preobraženi ili izmijenjeni, nego postaju nešto novo. Na oltaru nastaje nešto čega tu prethodno nije bilo. Euharistijska pretvorba snagom Duha Svetoga zahvaća samu bit kruha i vina, podiže ih iz takoreći njihova običnoga bitka u jedan novi red. Kruh uistinu i zbiljski postaje Kristovo tijelo. Otajstvo euharistije proistječe iz otajstva Kristova vazmenoga otajstva. Uvijek je dobro posvjestiti istinu događaja u Emausu: čudesno je, naime, da dvojica Isusovih učenika ne prepoznaju Učitelja, Isusa s kojim su prije tri dana blagovali, slušali njegovu riječ, gledali njegovo lice... Minuo je stari oblik njegove prisutnosti, stari način njegova prepoznavanja i zajedništva s njim. Uskrsli se daje prepoznati u novosti: u lomljenju kruha. Ta gesta znači – kruh je u sebi Krist, njegovo tijelo. U euharistiji je ljudskim osjetilima sve ostalo jednako, nepromijenjeno, ali euharistija je slutnja u onoj novosti koja ide onkraj tjelesnoga. Stoga pogled vjere vidi i kuša ono što oko ne vidi. Osjetila osjećaju, vide, dotiču i kušaju ono što je povjereno njihovoj moći i što je u svojoj tvarnosti ostalo nepromijenjeno.

Mi postajemo *kruh za život svijeta*

Pretvorba se ne tiče samo darova donesenih na oltar. I sama zajednica, unoseći u prineseni dar i samu sebe, postaje dionicom novosti koja se ostvaruje u euharistijskome otajstvu. Gdje je Krist prisutan, ništa ne može ostati nedodirnuto njegovim životom. Kršćanska egzistencija zahvaća u život u njegovoj dubini, u istinskoj biti. Po snazi Duha Svetoga postajemo nova stvorenja, a

cijela Crkva *jedno tijelo i jedan duh u Kristu*. Vrijedno je stoga zamjetiti jasnoću druge epikleze u euharistijskim molitvama. Neke ćemo navesti. Da se *svi koji primimo presveto Tijelo i Krv tvoga Sina, kao pričesnici ove žrtve napunimo svakim nebeskim blagoslovom i milošću; da nas, pričesnike Tijela i Krvi Kristove Duh Sveti sabere u jedno; da se snagom Duha tvoje ljubavi pribrojimo među udove tvoga Sina, čijega smo tijela i krvi dionici, sada i u dan vječnosti*. Iz ovih molitvenih zaziva vidimo da se plodovi euharistijskoga zajedništva s Kristom očituju u novosti života samih pričesnika. Slavljenje se ne zatvara završetkom obreda, nego se nastavlja u životu koji postaje živa hvala nebeskome Ocu. Stoga temeljna briga u euharistijskome pastoralu nije *koliko* vjernika dolazi na euharistijsko slavlje, nego *kakvi* s njega odlaze oni koji su mu bili dionici. U euharistijskome otajstvu kruh postaje Kristovo tijelo, a mi sami postajemo *kruh za život svijeta*. No, jesmo li kruh i jesmo li svi zajedno, kao Crkva, jedan kruh? Donekle nam je lako prihvatiti da smo *jedan duh*, da dijelimo istu vjeru, istu nadu, iste brige... no, postati *jedno tijelo* iziskuje spremnost na sutrpljenje, na suživot, na dijeljenje svojih radosti i tjeskoba drugih. Euharistijsko slavlje pretpostavlja puno zajedništvo vjere, a daruje *zajedništvo tijela*, osposobljavajući za ljubav koja tvori jednu obitelj, gdje je sve zajedničko. Stoga nije moguće doživjeti euharistijsko zajedništvo s Kristom, a da se ne prihvaća zajedništvo s Crkvom, njegovim tijelom. Euharistijska duhovnost stoga pita *Što u euharistiji postajemo?* Postajemo primajući. Jer sve je dar. Ne postajemo tek svojim htijenjem, željom ili samo svojim nastojanjem, nego snagom Duha Svetoga. On svemu daje *biti* i *djelovati*.

Pripremila Matea Soldo, prema knjizi *Liturgija i tijelo* autora Ante Crnčevića i Ivana Šaška

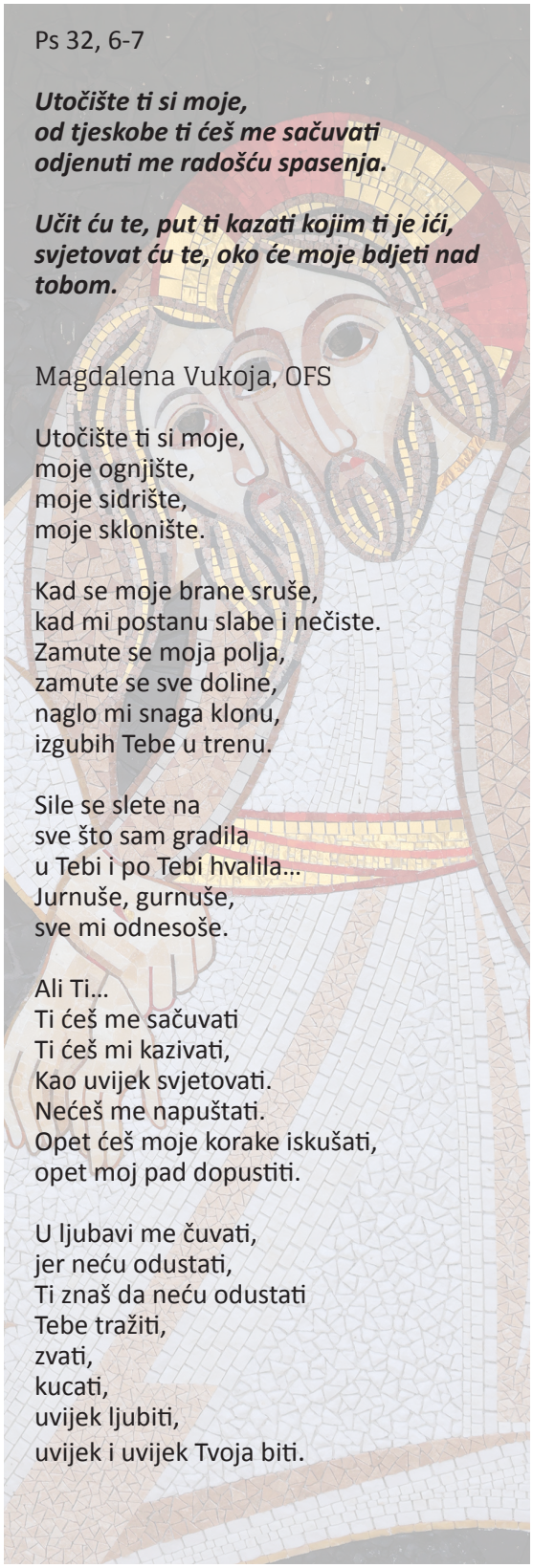

Ps 32, 6-7

Utočište ti si moje,
od tjeskobe ti ćeš me sačuvati
odjenuti me radošću spasenja.

Učit ću te, put ti kazati kojim ti je ići,
svjetovat ću te, oko će moje bdjeti nad tobom.

Magdalena Vukoja, OFS

Utočište ti si moje,
moje ognjište,
moje sidrište,
moje sklonište.

Kad se moje brane sruše,
kad mi postanu slabe i nečiste.
Zamute se moja polja,
zamute se sve doline,
naglo mi snaga klonu,
izgubih Tebe u trenu.

Sile se slete na
sve što sam gradila
u Tebi i po Tebi hvalila...
Jurnuše, gurnuše,
sve mi odnesoše.

Ali Ti...
Ti ćeš me sačuvati
Ti ćeš mi kazivati,
Kao uvijek svjetovati.
Nećeš me napuštati.
Opet ćeš moje korake iskušati,
opet moj pad dopustiti.

U ljubavi me čuvati,
jer neću odustati,
Ti znaš da neću odustati
Tebe tražiti,
zvati,
kucati,
uvijek ljubiti,
uvijek i uvijek Tvoja biti.

Kakva je moja mreža?

Marija Zelenika, OFS

U evanđelju često vidimo kako Isus spominje ribare. Neke od njih i poziva da ga slijede. Često ribare uzima za primjer u svojim prispodobama. Nemam iskustvo ribolova, ali mi djeluje jako umirujuće.
Čini mi se da je za biti ribar potrebno imati vrlinu strpljivosti. Štoviše, ribari se ne mogu ni oslanjati na svoja očekivanja. Sigurno da imaju znanje, iskustvo, spretnost koje ih čine uspješnim u tome što rade, ali im to ne garantira uspjeh. Ponekada uz sve znanje, iskustvo, spretnost, tehnike i alate izostane uspjeh. I tada je potrebno vratiti se na obalu praznih ruku. Prihvatiti taj neuspjeh. Prihvatiti da tvoj trud i rad nije urodio plodom, a onda doći na obalu i prihvatiti i to malo poniženje pred drugima. Nekako se mi ljudi i pomirimo s vlastitim neuspjehom, ali priznati ga drugome, e, to je veći problem. Neugoda. Poniziti se, priznati da nisi uspio. Doći kući, prihvatiti poraz, zakrpati mreže i sutra sve opet ispočetka.
Čini mi se da od ribara možemo jako puno naučiti. I čini mi se da se ovaj primjer ribolova može primijeniti na puno toga. I sam Isus kaže u evanđelju kako šalje svoje učenike i kaže im: Bit ćete ribari ljudi. Isus svojim učenicima tim riječima daje poslanje. To poslanje na neki način ima i svako Božje dijete, svaka osoba. Pozvani smo dovoditi druge Bogu. U svakom običnom danu imamo puno prilika za to. Sada je prilika da se zapitam - kakav sam ja ribar? Kakve su to moje mreže? Jesam li strpljiv ili nametljiv? Vučem li za rukav ili čekam? Uvijek se sjetim Franje kako je govorio: Propovijedajte gdje god stignete, ali samo ako baš morate, koristite riječi. Franjo je propovijedao djelima. Njegov život i njegova djela bili su njegova mreža. Djelima, a ne riječima. Kao što ribar treba voditi računa o mreži kojom lovi ribe, tako i mi trebamo voditi računa o našim djelima. Da budu takva da privlače, da se vidi da iza tih djela stoji Božje dijete. Da onaj tko

promatra moj život u svakodnevnim malim stvarima, vidi Boga, a ne mene. Takvo propovijedanje je zapravo puno zahtjevnije. Lakše je zapamtiti neki tekst, prepričati neku anegdotu, svjedočanstvo, ali to zapravo živjeti je nešto drugo.
Da bi život bio propovijed, da bi moja djela govorila o Bogu, ja trebam biti puna Boga. Propovijedanje djelima umjesto riječima traži promjenu. Traži svakodnevni trud i rad na sebi. Sve što nije to, sve što stavlja mene i veliča mene je zapravo oholost. Ulov ribara ovisi o puno različitih čimbenika. Ipak, najvažniji čimbenik o kojem ovisi svaki uspjeh je Božja providnost. Isto je i s našim svjedočenjem. Ne možemo mi nikoga dovesti Bogu ako nam nije dano od Boga. Bog je taj koji stvara priliku, On je taj koji poziva i u konačnici, On je taj koji otvara srca. Od mene se očekuje samo da se Bogu stavim na raspolaganje.

Uloga vjere u obitelji – poziv na svetost

fra Mladen Rozić, OFM

Poziv na vjeru i svetost jest neizostavna i trajna sastavnica kršćanskog života. Ona se odnosi na sve vjernike, a posebno je važna u obitelji. Ta osnovna stanica svakog društva potrebna je vjere i povjerenja u Božje vodstvo, potrebna je svetosti. Iz takvih obitelji će izlaziti ljudi koji će biti nositelji društva na svim razinama. U sakramentu ženidbe ustanovljena je veza između muža i žene, i naziva se svetom svezom. Oznaka svetosti upisana je u samo sakramentalno izvorište bračne i obiteljske stvarnosti. Ta je stvarnost po sakramentu ženidbe određena za posvećivanje, stoga i Crkva naglašava važnost posvećenja svetosti u obitelji.

Suvremena povijest Crkve, osobito nakon II. vatikanskog sabora, donosi pak novost kako u poimanju svetosti, tako i njezinoj *pristupačnosti* vjernicima laicima. Tako dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen gentium* ženidbu i brak izrijekom naziva vlastitim putovima svetosti. Svetost se prezentira kao jedna od ključnih teoloških i praktičnih sastavnica kršćanskog života. Ključna kršćanska oznaka svetosti vezana je uz nasljedovanje Krista kao odgovor na dar poziva i nezasluženе milosti. Pitanje svetosti nužno je vezano uz pitanje spasenja, i stoga je ono ključno pitanje našeg života. Danas je svaka priča u tom smjeru nekako dosadna. Većina ljudi smatra kako je svetost običnom smrtniku nedostižna. Drugi će reći kako je to nešto dosadno i sterilno, a samim tim i nepoželjno.

Obitelj - vježbanje svetosti

A sveci su nam tako potrebni da po njihovim životnim primjerima shvatimo kako je svetost baš za svakoga od nas. Svi oni koje nazivamo svetima nisu bili bez mana. Oni su sve te svoje mane stavljali u Božje ruke i vidjeli ih kao priliku za susret s Božjom ljubavlju. Samo s ovakvim pristupom možemo shvatiti da za svakoga od nas postoji posve jedinstven način da ostvarimo svetost. Obitelj je sigurno savršen poligon za vježbanje svetosti. Sam po sebi brak je izvrstan put za posvećivanje, poglavito kad u njega dođu malena stvorenja kojima je potrebna naša ljubav i spremnost na služenje. Svaki život, pa stoga i život u braku, donosi razne pustinje, kušnje, napasti, unutarnje borbe, fizičke patnje i sl. Sve su to prigode u kojima se može rasti u svetosti. Jednom sam čuo ispovijest jedne majke koja je svjedočila svoje majčinstvo gdje reče: *Zar nije korisnije bilo umjesto mijenjanja pelena, stvarno pomagati ljudima, primjerice u misijama?* Danas ona shvaća kako su to bile napasti te da je *biti majkom misija na cjeloživotni rok.*

Znamo mi otprilike svi kako obitelj izgleda i kakvi bi trebali biti odnosi unutar nje. Obično pretpostavljamo što je u obitelji čija dužnost, ali mislim kako se pod krinkom jasnoće i običnosti krije misterij. Obitelj je neopisivo važnija od onoga što možemo i zamisliti. Brakovi danas nisu savršeni, ali se pozivaju da budu sveti. Dokle god tražimo Božju volju za svoj život krojimo svetost po svojoj mjeri.

Obiteljski život u našoj stvarnosti zna ponekad biti bučan, kaotičan i zahtjevan. Sve su to izvanredne prigode za vježbanje u svetosti i povjerenju u Božje vodstvo. Nešto što je u životu teško, nije isto što i loše. Jesmo li bliži svetosti u nekoj ugodnoj kavici ili dok proživljavamo oluje života? U ovom slučaju je teško zapravo dobro i plodno - ako u takvim situacijama damo Gospodinu više mjesta u svom životu. Jasno, nije uvijek lako ići ovim putem. Često poželimo ugodnu kavicu...

Služenjem obogatiti društvo

Brojni naši sveci pružili su nam primjer služenja s ljubavlju. Toliki su od njih hranili gladne, njegovali bolesne i odbačene. Sve su to činili po uzoru na Isusa Krista. Obitelji bi djecu trebale učiti služiti kako bi kasnije

u svojim zajednicama služili drugima. Tko se nauči služiti, shvatio je bit života. Trebamo ljude iz obitelji koji će svojim služenjem obogatiti društvo. Obitelj je ta koja donosi snagu zajedništva, kompromisa, međusobne izgradnje i mnoštva vrijednosti, od kojih je najveća novi ljudski život.

Za ostvarenje svetosti potrebno je i određeno *oružje* koje je Bog darovao čovjeku. A to su: molitva, sv. misa, meditacija, ispovijed, adoracija, Božja riječ. Ako pogledamo primjere nekih svetaca (sv. Franjo, sv. Ante, sv. Ivan Krstitelj, sv. Ivan Pavao II., te sv. Edith Stein) vidjet ćemo kako su svi oni slijedili ono što je Isus rekao u Govoru na gori. Isusova Blaženstva nam pokazuju kako Bog sve ljude želi svetima, a ne osrednjima, koji isprazno žive svoju egzistenciju. Bog i danas traži od nas da se izručimo njegovoj ljubavi i milosrđu. Bog i danas poziva sve roditelje da svoju djecu odgajaju u vjeri. Taj poziv se ne smije prešutjeti, niti odlagati. Prije toga bi roditelji trebali urediti svoje živote. Onaj sustav vrijednosti koji se sugerira djeci trebali bi i sami živjeti.

Toliki su sveci kroz našu dugu povijest nesebično uzidali svoje živote, pokazujući nam koliko Krist ljubi svoju Crkvu, ljubi svakoga od nas. Sveta Obitelj nam to izvanredno pokazuje. Marija i Josip žrtvuju sve svoje dosadašnje planove i očekivanja kako bi dočekali Isusa i odgojili ga i othranili. Samim tim su pomogli jedno drugom rasti u svetosti. Njih dvoje su stalno u neugodnostima, ali ni u jednom trenutku ne prigovaraju Isusu što se moraju toliko žrtvovati za njega u njegovu odrastanju. Naše obitelji nisu savršene. Ni jedan roditelj neće biti tako savršeno nesebičan kao Marija i Josip. Zdravi roditelji će pokušati učiniti sve za svoju djecu. Oni će je voljeti bezuvjetno i pokazat će im ljubav bez obzira na sve. Najmanje što mogu očekivati od djece jest poslušnost i poštovanje. Pravi roditelji uvijek stavljaju planove svoje djece ispred svojih planova.

Za obitelj uvijek ima nade

Bez obzira na sve životne trzavice i pojedine svađe koje mogu nastati u obitelji, članovi obitelji u konačnici uvijek podržavaju jedni druge. Kao ljudi ne možemo ništa učiniti savršeno, ali se možemo potruditi - uz Božju pomoć, biti sveti. Počesto to nećemo uspjeti, jer smo ljudi od krvi i mesa, te ćemo se onda vratiti sakramentima za milost. Samo se tako postaje svet. Svetost se naša sastoji

u tome da, uz Božju pomoć, ustanemo kad padnemo. Bez obzira u kakvom su stanju vaše obitelji za njih uvijek ima nade. Kada smo u Božjim rukama, tada će domišljata Božja ljubav učiniti najbolje za sve.

Sv. Mala Terezija u jednom svom pismu piše svome ocu: *Dragi tata! Trudit ću se postati tvoja slava time što ću postati velika svetica!* O svom ocu je zapisala i slijedeću tvrdnju: *Dovoljno mi je bilo pogledati svojega oca, pa da znam kako mole sveci.* Svetost se očituje u jednom normalnom življenju. Toliki žive sveto u našem susjedstvu, a da neće biti nikad kanonizirani od Crkve. Oni žive ustrajno u dobru, dajući od sebe samo najbolje. Oni su strpljivi u svakodnevnim životnim poteškoćama i križevima. Kod njih je svakodnevno nazočna radost i smisao za humor. Oni hrabro i odvažno koracaju ovim životom, zalažući se za vrijednosti Neba. Njihova svakodnevna molitva znak je povjerenja i predanja Bogu da On sve vodi po svojoj božanskoj promisli.

U jednom svom govoru na Trgu sv. Petra, 19. 11. 2014., pokojni papa Franjo obratio se nazočnima: *Svetost nije nešto što možemo kupiti za sebe, koje možemo dobiti osobinama i sposobnostima. Svetost je dar koji nam je dao Gospodin Isus, kada nas vodi prema Sebi i odijeva nam se u sebe, on nas čini poput njega. Svetost nije povlastica nekolicine, već dar koji se nudi svima. Kako bi bio svetac nema potrebe biti biskup ili svećenik, niti voditi život posvećen isključivo molitvi*. Ovim nas je papa Franjo poput Krista sve pozvao na svetost.

Vjera je ta koja čini čuda. Ukoliko je ona nazočna u našim obiteljima, imat ćemo i osobe koji će svojim stavom i životom svjedočiti kako je najvažnije biti svakodnevno u Božjoj nazočnosti. Samo takav pristup čini nas otvorenima Božjem milosrđu, a onda je sve moguće.

Vjera koja preobražava

s. Dominika Anić, ŠSF

U Evanđeljima često susrećemo Isusa kako govori ljudima koji od njega traže pomoć: *Neka ti bude kako vjeruješ*. Ova rečenica nije tek pobožna utjeha niti religiozna fraza kojom se pokušava umiriti čovjeka u njegovoj potrebi i boli. Ona otkriva jednu od najdubljih istina našega ljudskog života: mi kao ljudska bića ne živimo samo u okolnostima koje nas okružuju, nego još više od značenja koje tim okolnostima dajemo. Način na koji vjerujemo određuje način na koji vidimo, osjećamo, tumačimo i živimo svoju životnu stvarnost.

Evanđeoska poruka kroz *dioptriju* psihoterapije

Suvremena psihoterapija na svoj način potvrđuje tu istinu. Mnogi psihološki pristupi polaze od činjenice da iza naših ponašanja stoje duboko utisnuta životna uvjerenja – često nesvjesna, programirana u našem najranijem djetinjstvu, u okolnostima gdje smo *othranjeni*, u našim obiteljima. Te obrasce ponašanja, temeljene na uvjerenjima, godinama ponavljamo i oni postaju automatizirani. Stoga, nije presudno ono što nam se događa, nego ono što vjerujemo o sebi, o drugima i o životu.

Jedno od temeljnih uvjerenja koje čovjeka zarobljava jest tzv. izvanjska kontrola. To je vjerovanje ili unutarnji stav koji sugerira da je moja sreća u rukama drugih ljudi i okolnosti; da će moj život biti dobar tek ako se drugi promijene; da sam osuđena reagirati na tuđe ponašanje istom mjerom; da je moja vrijednost određena prihvaćanjem, uspjehom ili priznanjem izvana. Takav čovjek živi u trajnoj napetosti jer neprestano pokušava upravljati

onime čime nikada ne može upravljati – drugim ljudima, prošlošću, budućnošću, životnim okolnostima.
Iz takvog uvjerenja i pogleda rađaju se mnoge unutarnje tame: osjećaj nemoći, ogorčenost, tjeskoba, potreba za kontrolom, kronično nezadovoljstvo, pa čak i agresija prema sebi i drugima. Čovjek tada postaje zatočenik svijeta koji stalno pokušava popraviti izvana, dok mu nutrina ostaje ranjena i *neobrađena*.

Isusov navještaj Radosne vijesti spasenja

Nasuprot tome, Isusov navještaj kraljevstva Božjega koje je među nama, štoviše, u nama, vraća čovjeku unutarnju slobodu. Radosna vijest spasenja nije prvenstveno moralni sustav niti skup religioznih pravila. Ona je Božja objava da čovjek nije prepušten sam sebi i svojim programiranostima, nego Božjem spasonosnom zahvatu i milosti, uz koju izrastamo u cjelovite ljude i zrele vjernike. U sam temelj naše stvarnosti utkana je Božanska prisutnost. Postoji *nit Boga* koja prolazi i kroz najmračnije dijelove ljudskog iskustva i preobražava ga.
Isus nikada ne pristupa čovjeku kao žrtvi okolnosti, nego kao biću sposobnom odgovoriti na Božju prisutnost. On ne pita najprije: *Tko je kriv?* nego: *Vjeruješ li?* Ne zato što negira bol, nego zato što zna da čovjekovo ozdravljenje započinje ondje gdje prestaje potpuna identifikacija s ranom i gdje Njegov suosjećajni, Božanski dodir iscjeljuje našu ranu.
Vjera o kojoj Evanđelje govori nije magijsko mišljenje niti autosugestija. Ona nije poricanje stvarnosti. Naprotiv, vjera je sposobnost gledanja stvarnosti iz dublje perspektive. To je odluka da posljednju riječ nad mojim životom neće imati strah, rana, prošlost ni ponašanje drugih ljudi, nego Bog koji djeluje i onda kada ga ne vidim jasno.
Vjera mijenja čovjeka iznutra prije nego promijeni okolnosti izvana. Ne uklanja uvijek tamu, ali čovjeku daje drugačije oči, mijenja našu *dioptriju* da jasnije vidimo. Često upravo tu započinje istinsko ozdravljenje.

Isusova *nemoć* kod *svojih*

Posebno je znakovito što Evanđelje govori da Isus u svom Nazaretu *nije mogao učiniti čudesa zbog njihove nevjere*. Ljudi njegova kraja poznavali su ga *previše*. Znali su njegovu obitelj, njegovo podrijetlo, njegov svakodnevni život. Upravo to poznavanje postalo je prepreka vjeri.
Nije li to drvodjeljin sin? – pitaju se stanovnici Nazareta. Drugim riječima: znamo odakle dolazi, znamo tko je, znamo njegove granice. I upravo u tom *znamo* zatvorili su mogućnost iznenađenja Boga.
Dok su ljudi u Kafarnaumu pristupali Isusu otvoreni, gladni smisla i nade, Nazaret mu pristupa iz logike očekivanja i posjedovanja. Kao da govore: *Ako si drugima učinio čudesa, učini ih i nama. Ti si naš.* No vjera ne raste iz svojatanja, nego iz otvorenosti.
To je jedna od trajnih opasnosti površne vjere: možemo misliti da poznajemo Boga, a zapravo ostati zatvoreni njegovoj novosti. Možemo poznavati vjerski jezik, obrede, teološke formule, čak i Evanđelje, a da nam srce ostane tvrdo za živi susret, da previdimo tu *nit Boga* koja nas povezuje s duhovnim stvarnostima utkanim u naše biće i sva stvorenja.

Psihološki gledano, čovjek često druge zatvara u slike koje je o njima već stvorio. Kada nekoga *definiramo*, prestajemo ga stvarno gledati. Više ne susrećemo živu osobu, nego vlastitu predodžbu o njoj. Upravo se to događa Isusu u Nazaretu. Oni više ne vide njega, nego svoju sliku o njemu. A slika je uvijek sigurnija od stvarnog susreta.

Zato divljenje lako prelazi u odbacivanje. Dok Isus odgovara njihovim očekivanjima, narod mu se divi. No kada počne govoriti iz slobode Boga Oca, kada ne potvrđuje njihove projekcije, ne *guta* njihova očekivanja, divljenje se pretvara u ignoriranje, odbacivanje, pa sve do pokušaja da ga strmoglave izvan grada.

To je dinamika prisutna i danas. Ljudi često vole Boga dok potvrđuje njihove predodžbe, ali se opiru Bogu koji ih želi mijenjati. Volimo Boga koji služi našim očekivanjima, ali ne i Boga koji nas poziva na obraćenje, na promjenu srca i pogleda.

Otvorenost srca za čudo

Zato Evanđelje tako snažno povezuje vjeru i mogućnost čuda. Čudo nije prvenstveno spektakularni događaj, nego otvorenost čovjeka da primi ono što nadilazi njegove stare slike, obrane i unaprijed donesene zaključke. Nevjera Nazareta nije samo intelektualna sumnja. To je zatvorenost srca koje misli da već zna. A čovjek koji *sve zna* više ne može biti iznenađen Bogom.

U tom smislu vjera nije samo prihvaćanje određenih istina o Bogu. Vjera je nutarnja raspoloživost da Bog bude veći od naših očekivanja, naših projekcija i naših sigurnosti. Upravo tamo gdje čovjek prestane Boga svoditi na mjeru svojih predodžbi počinje prostor preobražavajućeg djelovanja milosti.

Psihoterapija će reći da promjena uvjerenja mijenja emocionalne i ponašajne obrasce. Evanđelje ide i dublje i dalje: ono navješćuje kako povjerenje u Boga preobražava samo središte čovjekova bića. Čovjek tada više ne živi samo iz svojih ograničenih psiholoških snaga, nego iz živog odnosa s Izvorom života. Čovjek koji vjeruje postaje odgovorniji za vlastiti život. Prestaje čekati da se svijet promijeni kako bi on imao mir. Prestaje druge ljude držati odgovornima za stanje svoje

duše. Ne vraća zlo istom mjerom jer zna da sloboda ne znači reagirati instinktivno, nego birati iz dubljeg mjesta u sebi.

Neka ti bude kako vjeruješ zato nije prijetnja, ni puka nagrada za *dobre vjernike*. To je otkrivanje duhovnog zakona života. Ono čemu iznutra dajemo najveće povjerenje postupno oblikuje naše lice, naše odnose i naš način postojanja.

Upravo je to ona odlučujuća *nit Boga u tmini svijeta*: tiha, često nevidljiva prisutnost koja čovjeku omogućuje da i usred nesigurnosti ne živi iz straha, nego iz povjerenja, i da čovjek najdublje ozdravlja onda kad povjeruje da je život darovana stvarnost, u kojoj Bog uvijek tiho i nježno djeluje.

Boje li se fratri smrti?

Zoran Kolobara, OFS

Fra Svetozara Kraljevića teško je predstaviti u nekoliko rečenica. Ne zato što se o njemu nema što reći, nego zato što se njegov život, njegov karakter i način na koji pristupa čovjeku ne daju lako svesti u uobičajene novinarske okvire. Oni koji ga poznaju znaju da je riječ o svećeniku i redovniku posebne naravi. Čovjeku koji ne govori brzo, ali često kaže ono što se dugo pamti.
Posljednjih godina fra Svetozara na osobit način obilježava služba u mostarskoj bolnici, gdje je zadužen za skrb o bolesnicima. Ondje svakodnevno susreće čovjeka u njegovoj krhkosti, bolesti, nemoći, tišini i iščekivanju. Upravo zato život promatra kroz dvije prizme: kroz vjeru koja ne bježi od pitanja i kroz stvarnost bolničkih hodnika u kojima se ljudska prolaznost više ne može zaobići. Upravo to je bio dovoljan motiv da s njim porazgovaramo na ovu bitnu temu.

Da budem odmah izravan: bojite li se smrti?
Zanimljivo je ovo pitanje. Smrt je dijalog koji se odvija čitavoga života. Smrt je stvarnost koju susrećemo zato što smo živi. Smrt vam je slična jednom važnom ispitu u školi. Bilo je ispita na koje je odlazak bio sličan odlasku na strijeljanje.
U načelu se ne bojim smrti, ali svaki dan s njom razgovaram. Kada je riječ o smrti, radije bih upotrijebio riječ radoznalost. Radoznalost me uvijek pokretala, kada je riječ o bilo čemu, pa i o smrti.

Kako zamišljate susret s Gospodinom?
Mi ljudi nemamo misaonih kategorija kojima bismo susret s Gospodinom mogli smjestiti u neke naše iskustvene kategorije. Sve će biti drugačije i sve će biti izvan svega ovoga što znamo i što možemo znati.
Ako bih to ljudskim rječnikom pokušao opisati, onda je riječ koju bih želio imati na raspolaganju: milosrđe. Ništa od mene nema osim Gospodinova milosrđa. Sve što sam radio, a moram priznati da sam se trudio u svim godinama života, bilo je predmet Gospodinova milosrđa. Cijeli sam život išao od čuda do čuda. Nadam se da će tako biti nastavljeno.

Na nekim starijim osobama u poznim se godinama može vidjeti doza tuge i ispraznosti. Kako dočekati lijepu i blaženu smrt?
Nemam taj osjećaj, ni tuge ni ispraznosti. Cijeli život vodila me radoznalost, pa me i dalje progoni i ne ostavlja me. Izgleda da će to biti stanje moje duše i u tom novom koraku.

Kako gledate na rečenicu da se dobro umire, samo ako se dobro živjelo?
Ne bih se usudio prosuđivati i promišljati o tome je li netko dobro živio i hoće li zbog toga dobro umrijeti. Sve je predmet Gospodinova znanja, ljubavi i milosrđa.

Često se kaže da je smrt najveća životna istina, ali i tema o kojoj nerado govorimo. Zašto suvremeni čovjek toliko bježi od razgovora o smrti?

Evo, ova vaša pitanja meni su prva prigoda da s nekim razgovaram o smrti. Istina je, malo ljudi o tome razgovara. Ne znam razlog. Ali vjerujem da ljudi razmišljaju o smrti i da mnogi imaju neko svoje uvjerenje o smrti. Vjerujem da to nije nešto previše strano ljudima u njihovim razmišljanjima.

Ako prihvatimo kao istinitu tezu da je srednjovjekovna Crkva prevelik fokus imala na paklu i kaznama koje čovjek treba okajati, smatrate li da danas nedostaje priče o nebu?

Odgovor ne znam. Rekoh da se malo razgovara o smrti, ali mislim da su unutarnji dijalozi, razgovori, razmišljanja i radoznalost intenzivni. Zato se ne bih usudio složiti s tim da danas nedostaje priče o nebu.

Nedostaje li nama odraslima maštanja o raju i kako bi raj trebao izgledati u očima katolika?

Ja se nekako u svome duhovnom razmišljanju, ili kako god to nazvali, uvijek vraćam onomu Isusovu: Ako ne budete kao djeca... Dijete vrlo malo toga zna, i o onome što se sada događa, a kamoli o onome što će sutra biti. Ali dijete ne zaustavlja ni to sada niti zaustavlja to sutra, nego radoznalo, igrajući se, ulazi i u to sada i u to sutra.

Tako da ne mogu reći da ne maštam i da ne fantaziram o tim nebeskim stvarima. Ali dijete ne može ni kontrolirati niti može što shvatiti. Može se samo radoznalo igrati, a igra postaje i maštanje, i fantazija, i s vremenom stvarnost.

Današnji čovjek sebi uskraćuje svijet maštanja. Maštanje je nekada veće posjedovanje maštanoga nego samo posjedovanje. Ogromno siromaštvo nastaje kada izgubimo moć maštanja. Maštanje je čudesno posjedovanje. Uvijek se divim maštanju.

Ja sam u djetinjstvu uvijek maštao da imam bicikl. Kasnije sam mogao imati stotinu bicikala, ali nikada nisam prestao maštati o biciklu. Pa i danas maštam o biciklu, iako se uopće ne radi o tome da imam bicikl. Maštanje o biciklu veće je nego imati bicikl.

Kako razlikovati kršćansku nadu u vječni život od obične ljudske želje da smrt ne bude kraj?

Ja sam svojedobno napisao jedan članak o vremenu. Vrijeme je iskustvo smrti. Vrijeme je iskustvo materijalnoga svijeta u kojem osjećamo neke pomake. Mi smo već u vječnosti. Ustvari, vremena nema. Vrijeme je prijevara ovoga materijalnog svijeta.

Recimo, vrijeme je neko naše pomicanje od Zemlje do Mjeseca ili iskustvo smrti. Zbog toga pomicanja i zbog smrti imamo osjećaj da postoji neko vrijeme. Uklonite smrt i odmah imate vječnost.

Nada u vječni život, sama vjera u vječni život, iskustvo smrti, to nisu samo kršćanske kategorije. To su datosti svega stvorenja i postojanja svega stvorenoga. To je imanentno svemu stvorenju. U njemu živimo, mičemo se i jesmo.

Ovo se ne može razlikovati. Jedino to može netko razlikovati kada se spusti na neko površno razmišljanje, na nevjeru, na ateizam. Ja nikada ateizam nisam smatrao uistinu ateizmom. Ateizam je svojevrsna vjera koja zahtijeva puno više truda, puno više vjere da bi čovjek mogao živjeti u nevjeri. Znam, ovo zvuči apsurdno, ali meni su ateisti uvijek bili ljudi koji hrabro vjeruju da nakon smrti nema ništa. Apsurd za apsurdom. Ateizam mi je sličan kao kada se netko zaleti i udari glavom u zid misleći da zida nema. Hrabar je onaj koji to učini.

Kada ste kao svećenik bili uz ljude na kraju njihova života, što ste najčešće vidjeli: strah, mir, kajanje, vjeru ili potrebu za oprostom?

Uopće ne znam što sam vidio kod ljudi koji umiru. Opet se vraćamo onom djetetu. Dijete uzmete i nosite ga nekamo. Dijete baš neće puno pitati kamo ga nosite i što ondje kanite činiti.

Meni se osobno čini da su ti ljudi, koji su teško bolesni, upravo ta djeca koju su stavili u kolica i pošli u šetnju. Djeca ne pitaju kamo ih vozite i što će ondje biti. Čudna je to vožnja.

Mi bismo često htjeli neka objašnjenja, definicije, neko racionalno razjašnjenje, bistro razmišljanje. Ništa od toga. Smrt je ustvari zbir svih naših dana, a ono što je na kraju, nije ništa drugo nego ono kada djecu voze u kolicima.

fra Ivan Dugandžić

Propovijedao je i tumačio riječ Božju drugima

Božica Lončar, OFS

U ovom broju, dragi čitatelji, donosimo razgovor s fra Ivanom Dugandžićem, hercegovačkim fratrom koji od 2013. godine živi i djeluje u župi Međugorje. Bibličar, zaljubljenik u Božju riječ i njezin navjestitelj, mogle bi biti jedne od velikih odrednica njegovog svećeničkog života. Spajajući znanost, vjeru i pisanu riječ ovaj se fratar ostvario kao svećenik, teolog, profesor i publicist.

Fra Ivane, kako provodite dane na službi u Međugorju? Jeste li još pastoralno aktivni ili ste više u akademskim radovima i razmatranjima Božje riječi?

Nažalost, već nekoliko godina iz zdravstvenih razloga nisam pastoralno aktivan. Prije četiri godine imao sam ozbiljnih srčanih problema zbog kojih sam nekoliko puta hospitaliziran u mostarskoj bolnici. Nakon što su liječnici otkrili uzroke i odredili terapiju, stanje se znatno popravilo, ali se odmah javio novi problem. Ispovijedajući, odjednom sam ostao bez glasa. Sutradan sam otišao liječniku koji mi je rekao da su glasnice atrofirale i da tome nema lijeka. Moram čuvati to što je ostalo izbjegavajući svaki oblik govorenja. Zbog toga ne mogu više ni ispovijedati. U šali sam rekao svojim fratrima: *Možda sam previše govorio, pa sada trebam više moliti.* Nakon što sam puno govorio i pisao o Božjoj riječi, sad je došlo vrijeme da se više posvetim njezinu razmatranju. Pritom često pomislim na mudru priču koju je poznati njemački bibličar Fridolin Stier smislio o samome sebi. Priča kaže kako se jednoga dana riječ Božja iznenada pojavila na njegovim vratima dok on sjedi za radnim stolom na kojem stoji njegov rukopis pripremljen za tiskanje pod naslovom: *Bit i djelovanje riječi Božje*. Oduševljen tim iznenadnim posjetom, profesor govori da mu je taj posjet došao u pravi čas, upirući prstom u svoj rukopis. *Vjerojatno ste već čuli za moju novu knjigu. Rado bih vam pročitao nekoliko redaka* – govori ponosno. *Samo čitajte, pažljivo Vas slušam* – odgovara riječ Božja. Nakon što je pročitao dio teksta, odlaže rukopis i znatiželjno čeka što će reći neočekivani posjetitelj. *Maestralno, gospodine profesore, moj kompliment! Ali pitam se, jeste li razumijeli to što ste napisali? Ja nikad nisam željela primarno objavljivati neke istine već pridobiti ljude. To bi bilo ono bitno, gospodine profesore* – govori riječ Božja, ustaje i kreće prema vratima. *Što hoćete od mene?* – više profesor uzbuđeno. *Vas želim, Vas* – odgovara riječ Božja i nestaje.

U stanju u kojem se trenutno nalazim pokušavam nadoknaditi ono što sam propustio propovijedajući i tumačeći riječ Božju drugima.

Doktorirali ste biblijsku teologiju i gotovo cijeli život bavili ste se svetopisamskim tekstovima. Po Vašem mišljenju, kakva je Božja riječ, je li ona stari, sazrijeva?

Opisujući stvaranje svijeta u šest dana Knjiga Postanka na završetku svakog dana stvaranja ponavlja: *I vidje Bog da je dobro*. Samo je za čovjeka rečeno: *Na svoju sliku stvori Bog čovjeka* (Post 1,27), što znači da je čovjek jedino stvoreno biće s kojim Bog može i želi komunicirati. To u Starom zavjetu čini po izabranim ljudima, Abrahamu, patrijarsima, Mojsiju i najsnažnije po prorocima. Njih šalje da ljudima govore u Njegovo ime, jamčeći po proroku Izaiji kako Njegova riječ nikad ne ostaje besplodna: *Kao što daždi i sniježi s neba bez prestanka dok se zemlja ne natopi, oplodi i ozeleni, da bi dala sjeme sijaču i kruha za jelo, tako se riječ koja iz mojih usta izlazi ne vraća k meni bez ploda, nego čini ono što sam htio i obistinjuje*

ono zbog čega je poslah (Iz 55,10-11). U Novom zavjetu Bog najsnažnije govori ljudima po utjelovljenoj Riječi Isusu Kristu (Iv 1,14) koji svojom moćnom riječi ljudima oprašta grijehe, liječi bolesne, oslobađa od zlih duhova i čini brojne čudesne znakove. Zato Petar za vrijeme takozvane galilejske krize, kad su Isusa mnogi ostavili i kad je on upitao dvanastoricu žele li i oni otići, u ime svih odgovara: *Gospodine, komu ćemo otići? ... Ti imaš riječi vječnoga života* (Iv 6,68). Svatko od nas proživljava svoje manje ili veće krize kad smo u napasti da posumnjamo. Ako u takvim krizama ustrajemo u čitanju i slušanju riječi Božje, ona će uvijek iznova jačati našu vjeru, čistiti naše misli i produbljivati naše pouzdanje u Boga. U tom smislu riječ Božja nikad ne može ostarjeti, nego uvijek ostaje nova, mlada i jednako životvorna.

Na društvenim mrežama danas se pojavljuje sve više obraćenih mladih osoba koje svjedoče kako je upravo Sveto pismo preobrazilo njihove živote i tzv. evangelizatori, laici koji propovijedaju snagu Božje riječi. Kako vi to tumačite? U kakvom se vremenu danas nalazimo?

Raduje me što mnogo mladih ljudi danas čita Sveto pismo i u njemu traže smisao života. Mnogi od njih pritom dožive stanovito oduševljenje koje se može nazvati inicijalnim obraćenjem, što znači da je to tek početak dugog procesa obraćenja Bogu koji traje dok je čovjek živ i u kojem se trajno odvija borba između dobra i zla, između vjernosti Bogu kojemu sam povjerovao i popuštanja kušnjama kroz koje prolazi svatko na svom putu obraćenja. Zato je bolje jedno vrijeme samozatajno u druženju s riječi Božjom duhovno sazrijevati, nego žuriti da što prije počnem drugima svjedočiti. Sveti Pavao sam otkriva u svojoj Poslanici Galaćanima da je poslije svoga čudesnog obraćenja pred Damaskom do početka svoje misijske djelatnosti sedamnaest godina proživio u tišini, molitvi i duhovnom sazrijevanju (Gal 1,11-2,1). To bih preporučio svim suvremenim evangelizatorima koji katkada ne samo da imaju veliku potrebu javno svjedočiti o svome obraćenju, nego se i drugima nametnuti kao učitelji vjere. Umjesto da se trudimo na-

metnuti se drugima, bolje je govoriti onda kad ljudi osjete da imamo što reći, u onom smislu kako Apostol savjetuje svojim vjernicima: *Štujte u svojim srcima Krista kao Gospodina, uvijek spremni na odgovor svakomu tko vam zatraži razlog nade koja je u vama* (1 Pt 3,15).

Naši čitatelji poznaju Vas kao međugorskog svećenika, jednog od brižnih čuvara Gospinog svetišta, no možda nisu toliko upoznati s vašim osobnim životom i pozivom. Možete li se ukratko predstaviti, svoje djetinjstvo i početak svojeg poziva kao i vašu ulogu u župi Međugorje u vrijeme međugorskih ukazanja?

Rođen sam 1943. godine u Krehin Gracu, općina Čitluk. Osmogodišnju školu završio u Čitluku 1958., a maturirao u Dubrovniku 1962. Iste godine na Humcu sam obukao franjevački habit. Nakon završetka novicijata i odsluženja vojnog roka, teološki studij sam započeo 1965. na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu, a nastavio 1967. u Königsteinu, u Njemačkoj. Za svećenika sam zaređen 1969. u Frohnleitenu, u Austriji. Svoj svećenički život započeo sam kao kapelan 1970. u Međugorju, gdje sam ostao dvije godine, a potom odlazim na poslijediplomski studij u Würzbug, u Njemačku, gdje sam doktorirao iz Biblijske teologije. Od 1977. do 1985. djelovao sam kao odgojitelj novaka na Humcu. Voljom tadašnjih starješina 1985. određen sam za kapelana u Međugorju, gdje ostajem

do 1988., kada odlazim za tajnika Provincije u Mostar. 1990. starješine me šalju za odgojitelja bogoslova u našoj novootvorenoj kući u Zagrebu. Već sljedeće godine, na zamolbu pokojnog fra Jerka Fućaka, počinjem predavati na Institutu za teološku kulturu laika pri KBF-u, da bi već 1992., nakon fra Jerkove prerane smrti, preuzeo sve njegove predmete na KBF-u. Umirovljen sam 2008. godine u zvanju redovitog profesora. 2010. vratio sam se u svoju Hercegovinu i, nakon što sam u Čitluku proveo dvije godine, ponovo sam se našao u Međugorju.

Dakle, moglo bi se reći da sam sudbinski vezan za župu Međugorje. U njoj sam počeo djelovati kao svećenik, u njoj ću najvjerojatnije i završiti svoj svećenički život. Početak ukazanja zatekao me na službi odgojitelja novaka na Humcu. Nakon što sam, kao i većina fratara, vijesti o Gospinu ukazanju djeci u Međugorju, prvih nekoliko dana primao sa stanovitom nevjericom, počeo sam odlaziti u Međugorje, gdje sam razgovarajući s vidiocima i promatrajući odgovor vjerničkog puka na ukazanja, kao i reakciju tadašnje komunističke vlasti, došao do uvjerenja da su ukazanja autentična. 1982. biskup Žanić me imenovao u svoju komisiju za proučavanje Međugorskog fenomena, kako se već u medijima govorilo odnosno pisalo o Gospinim ukazanjima. Tako sam se imao priliku još pobliže upoznati s tim fenomenom. Odlaskom u Zagreb nije prestala moja povezanost s Međugorjem. O ukazanjima sam držao predavanja na više Mariooloških kongresa, objavljivao članke u teološkim časopisima i u različitim prigodama propovijedao u Međugorju.

Odlaskom u Zagreb na službu odgojitelja bogoslova, započinje vaš akademski rad pri Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na Filozofsko-teološkom institutu Družbe Isusove kao i na evangeličkom Teološkom Fakultetu „Matija Vlačičić Ilirik". Tu je važno spomenuti i vašu suradnju s poznatim hrvatskim teologom, bibličarem, franjevcem fra Jerkom Fućakom koji je zajedno s fra Bonaventurom Dudom prevodio Bibliju na hrvatski jezik. Možete li reći malo više o tom dijelu vašega života koji je možda očima šire javnosti bio skriven?

Niste naveli sve teološke ustanove na kojima sam djelovao kao predavač Svetoga pisma. Treba još Spomenuti Katehetski institu i Institut za teološku kulturu laika, koji su djelovali pri KBF-u. Može se činiti da sam bio naglašeni radoholičar. Ne, nisam ja tražio posao nego je posao tražio mene. Naime na svim spomenutim učilištima bilo je puno biblijskih predmeta, a malo predavača. Dok su se neke kolege uglavnom držale broja sati propisanih za svako znanstveno-nastavno zvanje, docenta, izvanrednog profersora, redovitog profesora, ja sam se uvijek dao nagovoriti od dekana spomenutih učilišta da preuzmem koji predmet i da spasim situaciju. Moj odnos s dvojicom spomenutih bibličara, s Jerkom Fućakom i Bonaventurom Dudom, bio je fratarski srdačan, obilježen međusobnim poštovanjem i razumijevanjem. To potvrđuje sljedeća priča. Kad je Duda otišao u zasluženu mirovinu, na meni je ostao velik teret predavanja. U jednom susretu s njime požalio sam mu se da mi je teško i zamolio ga, bi li mogao uzeti barem jedan predmet i tako me donekle rasteretiti. Pogleda me blago s puno suosjećanja i veli: *Hoću, ali pod jednim uvjetom. Ja ću predavati, a ti na kraju semestra ispituj, jer ispiti su mi se toliko ogadili da ne mogu više ni pomisliti na njih.* Zahvalio sam mu na toj velikodušnosti, misleći da ću ja lako s ispitima, ali sam se prevario. Nakon što bih studentima postavio pitanje, gotovo redovito je bila reakcija: *Duda je to drukčije predavao.* Znali su da ja ne mogu provjeriti kako im je Duda predavao, pa su time pravdali svoje neznanje. Nakon tog iskustva, zahvalio sam Dudi na daljnjoj pomoći kako bi izbjegao nove neugodnosti s ispitima.

Izlazak iz tame

Branka Marušić, OFS

Rođena sam, udana i živim na Kočerinu. Odrasla sam u obitelji gdje se molilo svake večeri, išlo na svetu misu. Nije se pričalo o Bogu, da je Bog živ. Znala sam s vjeronauka da Bog postoji i to je to. Udala sam se s 19 i pol godina. Muž je radio u Švicarskoj, a ja sam bila kod kuće s četvero djece. Poštovalo se, šutjelo i trpjelo puno, puno. Više je bilo trnja, nego ruža. Težak je to život bio, ali bez Boga još teži. Moj Bog je meni bio dalek, jer ga nisam susrela.

Oko 2000. godine upoznajem kolegicu Branku, koja je išla u molitvenu zajednicu.

Prošlo je nekoliko godina kad sam je upitala: *Što vi radite u toj zajednici?* Odgovorila je da mole, slave Boga... Ostala sam šuteći.

Opet je prošao jedan period kad sam opet pitala. Onda mi je Branka dala neke molitve i ja sam počela to redovito moliti svaki dan. Od tih molitava moj se život počeo polako mijenjati. Od one nagle i hirovite Branke ja se polako počinjem mijenjati. Počela sam ići svaki dan na svetu misu. Išla sam skoro godinu i pol dana, ali se nisam pričešćivala. Jednom za vrijeme pretvorbe na oltaru sam vidjela glavu Isusa s krunom. Ostala sam i nepomično gledala što se to događa. Od tog dana u mene ulazi neki poseban mir, koji sam spoznala tek za nekoliko dana. Zatim dolazi moja iskrena ispovijed, čega do tada nije bilo. Puno suza, pokajanja i jecaja. Pravo, duboko pokajanje.

Oslobodila sam se svijeta

Idem na svetu misu svaki dan, ali s pričesti. Puno puta dok sam slušala Evanđelja pitala sam se: *Bože, jesam li ja imalo blizu tebe, a znam da si ti tu?* Doživjela sam puno, puno proplakanih misa i pričesti.

Nekad bi me bilo stid što će drugi reći što mi je, ali Bogu hvala, danas sam ozdravila i oslobodila se tog *svijeta*. Ne zanima me što će svijet reći, nego što mi kaže moj Gospodin. Često sam slušala Tomislava Ivančića, koji je puno utjecao na moj duhovni rast, i

don Josipa Radića također.

Od 2009. idem redovito na svete mise, svaki dan. Misa je za mene moja snaga i moja hrana. Redovito se ispovijedati, čitati i meditirati Božju Riječ, moliti krunicu svaki dan. Moj se život počeo mijenjati - najprije srce, onda i vanjština. Od one ohole, nervozne, postajem druga osoba, koja gleda drugim (duhovnim) očima, najprije samu sebe, a onda i druge oko sebe. Svetom misom sam rješavala svaku brigu i problem. Puno sam se molila Duhu Svetom, kojeg smo danas mnogo zapustili.

Molila sam krunicu (ružarij), po kojoj me Gospa dovela do Isusa, da ga bolje upoznam. Ako vjeruješ i znaš za Boga Oca, Boga Isusa, Boga Duha Svetoga, i puno slušaš što drugi govore o Bogu, a nisi ga upoznao i doživio u svom srcu, sve je uzalud. Uvijek zahvaljujem Gospodinu što sam ga upoznala, pa makar bilo i u mojoj 46. godini. Hvala ti, moj Isuse. Nema mira, radosti ni zadovoljstva dok se ne upozna Duh Sveti, jer on čini čuda u našim srcima. To je Božja ljubav, koja se ne može opisati, samo doživjeti.

Moja molitva se nekad sastoji od razmatranja i šutnje. U tim danima toliko toga spoznam, vise nego izgovorenim riječima.

Doživjela sam fizičko ozdravljenje

Tomislav Ivančić je puno govorio o kontemplaciji i meditaciji i ta molitva je za mene nešto neopisivo. Ja to ne mogu objasniti - kao da ja nisam ta, kao da nisam tu.

Početkom 2012. ulazim u Franjevački svjetovni red koji me puno oblikovao i puno toga sam naučila. Trudim se svaki dan biti bolja, sveta Franjina sestrica. Sveta misa za mene je vrh - doživjeti i shvatiti da je to Kristova žrtva za nas. Dok još ne počnem moliti ja vjerujem da će meni Duh Sveti to dati. Puno sam molila i prikazivala mise da doživim Duha Svetoga u svome srcu. Bože moj, pa koje ljepote mi da.

Molim i prikazujem za duše u čistilištu, svećenike, Gospine nakane, neprijatelje, bolesne, ali uvijek i u svemu nek' se vrši volja Božja.

Doživjela sam i svoje fizičko ozdravljenje. Imala sam upaljen mišić koljena, koji me bolio pola godine. Različite vježbe, kreme, gelovi, ali ništa dok me moj Bog nije izliječio. Putem do prijateljice do početka molitve, jedva tipkajući s tako bolnom nogom izgovorim srcem: *Moj Bože, daj mi snage da ovo moje koljeno izdrži, ako treba neka ova moja žrtva ide za zadovoljštinu za moje grijehe i za duše u čistilištu ili ti znaš, Isuse, kome je najpotrebnije.* Nas dvije smo slušale zagovorničku molitvu putem mobitela. Slušala sam, molila, vjerovala da će Gospodin nešto učiniti. Svećenik izgovara da je jedna osoba s upaljenim mišićem lijevog koljena ozdravila. Sva sam se tresla kao da sam imala groznicu, plakala. U srcu čujem: *Klekni i siđi niz stepenice* - a to mi je prije bilo bolno napraviti. Ozdravio me moj Gospodin, hvala i slava Bogu.

Ja uvijek kažem: liječnik liječi, ali Bog ozdravlja. Kako je lijepo kad je srce ispunjeno Isusom, kad Ga srce doživi. Kako je život lijep - tko ga zna živjeti. Toliko kušnja i napasti, ali s Bogom se sve rješava. Imala bih puno toga pisati, ali nije sve za vani. Život s Isusom je pun avanture. Duh Sveti svojom ljubavlju čini čuda. Drage moje sestre i braćo, lijepo je što postojite, kako kaže Tomislav Ivančić.

Iva Penava - Nininica

Žena vjere, nade i ljubavi

Iva Penava (Nininica) bila je najstarija osoba u Posušju. Cijeli svoj život posvetila je obitelji, Bogu i domovini. Rođena je 4. listopada 1922. godine, na blagdan našeg serafskog oca Franje. Njega je odlučila slijediti, pa je još kao mlada djevojka stupila u Franjevački svjetovni red. Istinski je živjela svoje franjevaštvo sve do svoje smrti 9. listopada 2025. godine. Umrla je u 104. godini života.

Davno je ostala udovica, a pokopala je i sinove Franju i Branka. Ima još dvoje žive djece, koji su davno odselili u Zagreb, tako da je Iva dugo vremena živjela sama. Svoj dom je svakodnevno natapala molitvom i taj se mir kod nje mogao osjetiti.

Imala je jako težak život – prošla tri rata, pokopala djecu i muža, bila proganjana od komunističkog režima, bila i gladna i žedna, i gola i bosa, ali nikad nije iznevjerila Boga i nauk naše vjere. Ostala je vjerna Spasitelju do zadnjega dana.

Znala bi s nama trećarima podijeliti događaje iz svog života. Bila je sretna jer je prošla – kako bi znala reći – *kroz veselje svoje dice*. Uvijek je bila nasmijana, uvijek blagoslivljala sve oko sebe.

Sinko, nek' veselje ostane vama, vašoj dici, vašoj rodbini, vašin unucin. Sve mi budite dobre. Ako misliš nešto reć' da će se uvridit kogot – nemoj! Ja znam da ste vi mlade žene, ali sve polako, sve polako pa će sve bit brže. Lipe moje starešice i trećoredice, volin što ste mi došle da jednu krunicu reknen s vami - kazivala bi nam Iva.

Kako je Ninica molila

Nakon što bi nas blagoslovila, počela bi nas preporučivati Gospi, a svaka njezina riječ bi se duboko utisnula u naša srca. Molila bi: *Draga moja Gospe, pogledaj na sve prisutne, pogledaj na svaku majku, ma di je da je, na svaku bolesnicu koja ne more niti rukan niti nogan. Bože moj pogledaj na bolesnike i*

žalosnike (pa bi spomenula i imenovala ako je netko od naših Posušana doživio neku tragediju). *Draga moja Gospe, otari suze, otari teškoću, obraduj majku koja se toliko žaluje za svojin ko što san i ja žalovala za svojin, da Bog spasenje udijeli dojednomu i živili zdravlje. A ova molitva je i za svoj rod di san rođena, a i di san odvedena. Gospe moja, lipo ti mi je bilo. Lipo mi je i danas s mojima koje su me obašle. Draga moja Gospe, poveži vas, vaše svećenike, redovnice, redovnike. I one koji će se danas kopati, neka ih pozovne Bog. Draga Majko, pogledaj svojim milim očima onog 'ko me je darova. Draga moja Gospe, ko je za sriće, podili mu, ko je za zdravlja, podili mu, a ovin mojin službenican pogledaj na dicu, na ljude, na sve… Oče naš, koji jesi na nebesin…*

Sveta pričest 1928.

Imala je Iva i svakodnevne molitvice, koje je još kao mala naučila od svog strica Bože. Prisjeća se ona s velikim osmijehom na licu kako ju je stric vodio na pričest. Nju i još sedmero djece, a nitko nije imao navršenih sedam godina. Pitao Ivu stric što će reći fratru kad k njemu dođe, a Iva sva nasmijana prepričava kako joj je mama kazala da kaže fratru: *Valjen Isus*, *blagoslivljajte oče*. Stric joj je rekao da će je naučiti jednu molitvicu i da to moli. Iva je molitvicu naučila i nama je izmolila: *„Valjen Isus dvor nebeski, u tebi je križ prisveti. Križu ću se pokloniti, Bogu ću se pomoliti. Nisan došla svitu na gledanje, nego duši na spasenje. Čuvaj moj Isuse, vladaj i upravljaj, iza sebe nas nigdje ne ostavljaj jer ću vazda sritna biti rajsku diku, posve vike vikova, amen.*

To je bilo 1928. godine. Nisu mogli primiti prvu svetu pričest jer je nekome falilo tri mjeseca, nekome pola godine, a trebali su imati punih sedam godina. Kad se vratila kući, pitali su je što joj je rekao fratar, zašto je nije pričestio. Šalili su se s njom, smijali joj se. Ona im je odgovorila da će ju pričestiti kad joj bude o svetom Vrani punih sedam godina. Iva je tužno govorila striki kako su svi znali moliti, a opet ih nije htio pričestiti. Sve je upamtila, iako je od tog vremena do ovog kad nam je pripovijedala prošlo 95 godina.

Često bi znala reći *Pali i snimaj!* i počela bi s

molitvama:

Svet Ivane Krstitelju desni Božji prijatelju, prikrsti nas svetin krston sastavi nas Isukrston…

Oj, nebeski Božji križu, stavi mi se do na blizu…

Gospina kapelica

Iva je u dobi od 100 godina sadila raštiku, krumpir, mrkvu… Ne bi joj bilo teško *uletit* u vrt i malo ubrati da tkogod od njenih dragih ljudi i kući ponese. *Nek' je samo domaće*, rekla bi Iva. Nitko iz njezine kuće nije izišao bez naranče, jabuke, keksa… Nismo se tome smjeli odupirati, jer bi Iva rekla da je to iz ljubavi i da se mora uzeti.

Naša Iva je uz pomoć mještana Batina dala napraviti Gospinu kapelicu. U njoj su upisana imena poginulih Batinjana kroz protekle ratove. Svaki dan je Iva išla do kapelice i molila se Gospi za njihove duše i duše svih pokojnih. Sjetila bi se svačije potrebe i iza svega bi glasa molila. Tko god bi ju došao posjetiti, imao bi jedan zadatak – da odu zajedno do kapelice. Kapelica se nalazi u neposrednoj blizini Ivine kuće pa joj nije bilo daleko otići do nje ni kad je prekoračila 100. godinu.

Bila je osoba ispunjena Duhom Svetim, zanimljiva, puna korisnih savjeta – kako za starije, tako i za mlađe. Svaka riječ joj je bila na svom mjestu. Bila je riznica mudrosti.

Znala je Iva da se kraj na ovom svijetu bliži, ali je nije bilo strah. Do zadnjeg dana je molila svoje naučene molitvice i prebirala zrnca krunice u ruci. Radovala se skorom susretu sa svojim dragima u nebu, radovala se susretu s Marijom i Isusom, radovala se novom rođenju.

Hvala Bogu što je živjela među nama i što smo imali priliku učiti od nje.

Sv. Josip Benedikt Cottolengo
Snaga ustrajnosti i nepokolebljivog pouzdanja u Božju providnost

Lucija Naletilić, OFS

Sv. Josip Cottolengo rođen je 3. svibnja 1786. u gradiću Bra u pokrajini Pijemont. Njegovi su roditelji bili siromašni dobrima ovoga svijeta, ali bogati plemenitim osobinama uma i osobnosti. Ovom vrijednom paru rodilo se dvanaestero djece. Čim je mogao razumjeti, majka mu je ispunila um mislima o Bogu i Gospi te ga je pažljivo poticala na djela milosrđa prema siromasima. Primio je pričest u dobi od 9 godina.

Nastojat ću postati svetac

U školi je Josip bio jako tužan što je uvijek bio najlošiji u razredu. Neki su mu svećenici savjetovali molitvu sv. Tomi Akvinskom, nakon čega je postao predsjednik razreda. Prepoznavši taj događaj kao poseban Božji blagoslov, zauzvrat je često izjavljivao: *Nastojat ću postati svetac.* Usprkos raznim preprekama koje su mu se našle na putu dok se pripremao za svećeništvo, uspio je položiti ispite. 8. lipnja 1811. zaređen je za svećenika u crkvi Bezgrješnog začeća u Torinu. S mnogo se žara posvetio svim svojim svećeničkim dužnostima.

Dok je bio kanonik kolegijalne crkve Corpus Christi u Torinu Josip se uključio u ublažavanje ljudske patnje. 1832. u Valdoccu osnovana je ustanova koja je kasnije postala poznata kao *Kuća Providnosti*. Pio IX. nazvao ju je *Kuća čuda*, a popularno je nazvana *Sveučilište milosrđa*, zbog raznolikog milosrdnog rada koji je svetac ondje započeo.

Duh savršenog siromaštva

Prilikom proglašenja Josipa Cottolenga blaženim, 1917. stanovnici Torina odlučno su se opirali svakom pokušaju da se uspostave fiksni prihodi od ustanove, kako bi ona zauvijek ostala ono što je bila na početku – spomenik Božjoj Providnosti.

Dok je još bio mlad, Josip Cottolengo primljen je u Treći red sv. Franje i istaknuo se svojim duhom savršenog siromaštva. Uz izvanredno pouzdanje u Božju providnost sveca je krasilo franjevačko dobro raspoloženje, kojega nikakve protivštine, oluje, ni nevolje nisu mogle pokolebati.

Kad su vlasti Torina zbog prosvjeda naroda naredile zatvaranje prvobitne kuće, svetac je sa smiješkom poslušao i preselio ambulantu u selo govoreći: *Kupus bolje uspijeva kad se presađuje.* Ogromno naselje sa svim njegovim dijelovima nazvao je *Noina arka*.

Posljednje sate svoga života proveo je u žarkoj molitvi. Umro je navečer 13. travnja 1842. Na njegovom su se grobu dogodila mnoga čuda, uključujući mnoga ozdravljenja tjelesnih i duševnih bolesnika. 19. ožujka 1934. papa Pio XI. uključio ga je među svece Katoličke crkve. Spomendan mu je 30. travnja.

(iz Franjevačke knjige svetaca, fra Marion Habig, OFM)

fra Dobroslav Šimović (1907. - 1945.)

Školska godina nikada nije završila

Lucijana Kožul, Vicepostulatura

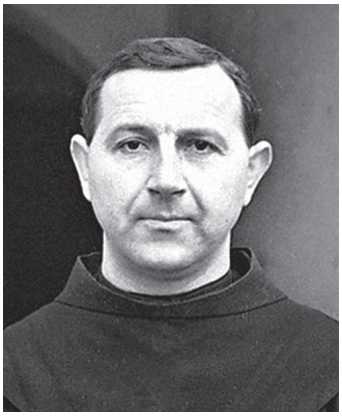

Fra Dobroslav je rođen u Hamzićima 19. prosinca 1907. od roditelja Vidaka i Anice rođ. Zovko. Krstio ga je sutradan fra Jakov Vasiljević u Čerinu, a krsni kum bio mu je Cvitan Radišić. Na krštenju su mu dali ime Bože.

Pučku školu završio je u Čerinu do 1920. Zatim se upisuje u Franjevačku klasičnu gimnaziju na Širokom Brijegu. Odmah po svršetku srednje škole fra Dobroslav se upisao na Franjevačku bogosloviju u Mostaru. Bogoslovni studij fra Dobroslav je nastavio u inozemstvu - ni manje ni više nego u Parizu. Doktorat iz bogoslovije položio je u Parizu 24. lipnja 1937., a naslov disertacije bio je *Tumačenje Očenaša kod latinskih Otaca do sv. Augustina* – na francuskom jeziku.

Fra Dobroslav je u novicijat stupio na završetku 5. razreda, po provincijalovoj odluci. Habit mu je obukao provincijal fra Lujo Bubalo na Humcu 29. lipnja 1925. Meštar mu je bio fra Eugen Tomić. Po svršetku novicijata fra Dobroslav je na Humcu položio prve zavjete 30. lipnja 1926. u ruke provincijala fra Luje Bubala, a 2. srpnja 1929. položio je u Mostaru svečane zavjete u ruke provincijala fra Dominika Mandića. Za subđakona je zaređen u Mostaru 22. prosinca 1929., a za đakona u Parizu 4. travnja. Za svećenika je zaređen 19. prosinca 1931. u Parizu, a mladu misu je proslavio odmah sutradan.

Povratkom u Provinciju postavljen je za vjeroučitelja na Humcu. Nakon toga bio je profesor i prefekt sjemeništaraca na Širokom Brijegu, kao i profesor bogoslovije u Mostaru. Kratko je bio gvardijan i župnik u Mostaru. Od rujna 1943. do veljače 1945. bio je profesor na Širokom Brijegu. Školska godina 1944./45. kao što je fra Ante Marić zapisao: *nikada nije završila – ostala je otvorenom ranom na tijelu Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja BDM.*

U knjizi Joze Tomaševića Koške *Istina o ubijenoj gimnaziji*, bivši đaci širokobriješke Franjevačke gimnazije svjedočili su o svojim profesorima koji su ubijeni 1945. god. Tako za fra Dobroslava većina bivših đaka kaže da je kao profesor bio strog, izvanredno dobar u svome poslu i svi su ga cijenili, a izvan škole bio je jako pristupačan i uvijek je htio pomoći.

Bio mi je magister (meštar) i profesor. Izvanredno dobar kao profesor, iznad prosjeka sposoban. Kao meštar umjeren i oprezan, ne bi izlijetao. Znao je porazgovoriti i đaku se približiti, a ugled je imao, te bi ga poštivali i cijenili. Kao svećenik bio je pobožan, a svoje je zvanje proživljavao u dubokom uvjerenju. (F.Vl)

Sjećam ga se kao đaka (on VI., a ja I. razred). Družio se s nama malima i sam bi se ponudio da nam prevodi latinski. Znao bi nam pričati šale, zabavljati nas jako i ugodno. Poslije kažu da je bio strog, a ja to ne mogu spojiti. (rekao je jedan strogi ocjenjivač)

Fra Andrija Nikić u svojoj knjizi *Hercegovački franjevački mučenici* (1992.) o njemu piše: *Bio je korektan i strog profesor, dobar redovnik i magistar. Vrlo nepristran. Prema rođenom bratu u sjemeništu bio je stroži nego prema drugim đacima. Očinski se brinuo za sve đake. Ozbiljno je shvatio svoj poziv. Gojenci su ga se bojali i poštivali ga.*

Partizani su ga ubili i spalili u protuzrakoplovnom skloništu na Širokom Brijegu, skupa s jedanaestoricom njegove subraće, 7. veljače 1945. Ubijen je u 38. godini života, 20. godini redovništva i 14. godini svećeništva. Tjelesni ostatci počivaju mu u širokobriješkoj crkvi. Iz skloništa su izvađeni 1969., a u crkvu preneseni 1971. godine.

Fra Častimir Majić ovako je pisao o smrti pokojnog fra Dobroslava: *Plemenitost fra Dobroslavova ljudstva ugušena je u pepelu njegova uznosita tijela, ali je ponovno proplamsala na nebesima. Poslije njegove smrti i smaknuća ostale su među hercegovačkim katolicima i rodoljubima neizlječive rane koje i dalje krvare i ovjekovječuju okrvavljene.*

OFS Hercegovine dobio novo vodstvo

U Međugorju se od 20. do 22. ožujka 2026. godine održao redoviti Izborni kapitul Hercegovačkog područnog bratstva Franjevački svjetovni reda (OFS-a).
Izbori su održani u ozračju zajedništva, međusobnog uvažavanja i konstruktivnog dijaloga, a područno bratstvo OFS-a Hercegovina, a na službe u Područnom vijeću izabrani su:

Ministar Kristijan Primorac - ljubljeno dijete Božje, suprug, otac, sin, brat, svjetovni franjevac, poslužitelj.
Iz ljubavi prema Franjevačkom svjetovnom redu i sv. Franji svoj poziv potvrdio još jednim *Evo me!* i predao se Njemu da me vodi. Preporučujem se u vaše molitve!

Dominstar Dražen Alpeza, suprug sam i otac troje dječice – Klare, Frana i Veronike. Zajedno sa svojom suprugom član sam Franjevačkog svjetovnog reda Mostar, gdje smo 2015. godine, ubrzo nakon vjenčanja, zajedno položili i vječne zavjete. Uz našu obitelj, koja je naš prvi i najvažniji poziv, blagoslovljeni smo i velikom franjevačkom obitelji. Još od mladih dana u Frami pa sve do danas u OFS-u, u zajedništvu s braćom i sestrama učili smo živjeti i graditi svoj franjevački poziv. Na svako naše *Evo me*, od Gospodina i bratstva uvijek smo primili stostruko natrag. Veliki je dar imati pripadnost, zajednicu, braću i sestre te zajedno hoditi kroz život stopama svetog Franje!

Tajnica Ivana Čilić (OFS Čitluk), rođena 24. 6. 1967. Primljena u bratstvo 17. 11. 2011. Trajne zavjete dala 16. 3. 2014. U dva mandata obnašala službu tajnice u bratstvu. Radim kao djelatnica u župnom uredu Čitluk.

Učiteljica formacije Iva Zovko. Za Franjom idem od 4. razreda osnovne škole, tj. od 1996. g. Na tom putu sam prošla Male glasnike, Framu, Đuturum Framu i u OFS-u sam od 2. 10. 2005. g. Supruga sam svoga muža i zajedno nam je darovano troje djece, tri djevojčice.

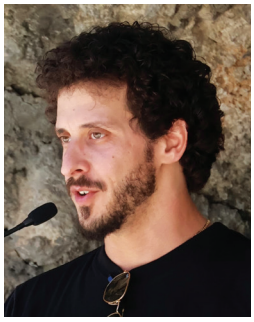

Kristijan Primorac

Iva Zovko

Dražen Alpeza

Suzana Hrkać

Ivana Čilić

Marija Brbor

Rizničar Suzana Hrkać, trajno zavjetovani član bratstva Široki Brijeg od 17. 11. 2018.
Zahvalna Bogu što u narednom periodu područnom bratstvu mogu služiti kao rizničar.

Povjerenica za Framu Marija Brbor, ima 28 godina. Magistrica fizioterapije, povezujući svoju profesiju s pozivom služenja drugima. Dio franjevačke obitelji od 2011. godine, kada započinje put kroz Framu, a nastavlja kroz OFS. Dio mjesnog bratstva Humac. Također i aktivni član Gorske službe spašavanja, što povezuje ljubav prema prirodi, zdravstvo i volonterski duh.

Ako je to tvoj poziv, on te uvijek iznova zove

Petra Brzica, OFS

Mi smo ljudi po prirodi takvi da nas sve što je izvan naše *comfort* zone odbija ili barem na neki način odvlači od onoga što bismo htjeli ili smo na neki trenutak poželjeli u svome srcu. Ponekad nas čak i ono što proučavamo, istražujemo, oko čega se stalno vrtimo i o čemu razgovaramo plaši jer uvijek iza svega toga postoji jedan prag preko kojega bismo trebali zakoračiti, a nikada dosad tamo nismo bili. Ne znamo što nas čeka, kuda vodi, zašto je sumnja u našem srcu. Ovaj tekst namjerno započinjem u *negativnom* duhu, zato što onome tko ga čita možda ništa ili vrlo malo znače brojke koje govore o tome koliko nas je sinoć bilo primljeno u bratstvo, koliko je dalo svoje prve zavjete i koliko njih je obnovilo svoje obećanje. Tko je vodio obrede, tko je sjedio u klupi i sl. Govoreći ovo ne želim nimalo umanjiti vrijednost i tih činjenica, već želim staviti crno na bijelo ono što se stvarno događa u srcima trećara dok se približavaju ovakvi događaji i susreti. Naravno da odluka svakoga od nas nije bila na svijetu najlakša za donijeti, ali naravno da je bilo i takvih. Naravno da je netko bez razmišljanja znao reći cijelim bićem: *Evo me!*, i naravno da su kod nekih od nas bile u srcu malene sumnje. Naravno, Bože moj dragi, da to nisu bile sumnje oko Tebe, oko sv. Franje, nego sumnje – oko nas samih. Hoćemo li moći odazvati se, hoćemo li moći ispuniti ono što obećajemo, hoćemo li biti pravi primjer života sv. Franje? Hoćemo li znati živjeti Evanđelje? Hoćemo li moći biti i mi *Alter Christus* kao što je to bio naš serafski otac? Je li ovo moj poziv?

Kada bi življenje Evanđelja bilo jedino u znanju, garantiram da bi naše *Evo me* zazvučalo drukčije nego što je zvučalo danas. No, ono je puno više od toga. Ono je vjera. Ono je istina. Poniznost. Trpljenje. Žrtva. Ljubav. Dok znanje nadima, ljubav izgrađuje, sve pokriva, sve vjeruje, svemu se nada, sve podnosi. I u tom duhu mi smo, Bože, stali pred oltar, i pred Tobom izgovorili riječi u koje nismo sigurni da ćemo ih svojim snagama moći ispuniti. Ali smo ih izgovorili u ljubavi. S vjerom da ako je to naš poziv, da nas on uvijek iznova zove, kao što i zove. Spremni na trpljenje. Žrtvu. U poniznosti. U istini. S tihom molbom u srcu, koja je ugasila sve naše sumnje, da Ti budeš naša snaga i da nas vodiš na našemu putu. Bez Tebe smo ništa, a s Tobom možemo sve. Pa tako neka i bude. Amen.

Gospa u životu svjetovnog franjevca

Iva Zovko, OFS

Što Blažena Djevica Marija znači jednom svjetovnom franjevcu/franjevki? Evo, pokušat ću vam iznijeti iz svoga srca ono kako ja doživljavam našu presvetu Majčicu. Kad sam razmišljala i proučavala što reći, stotinu ideja se rojilo u glavi. Preporučila sam se u Njezino srce i ruke da me iskoristi da vam mognem reći ponešto što možda Ona želi.

Sam naš serafski otac nam ju je stavio kao putokaz, zvijezdu vodilju. Sigurno nam je najbolji i najizvrsniji uzor. Pa krenimo redom. Kada tražimo uzor u najranijoj dobi našeg života, to nam sigurno neće kao malima pasti na pamet, no to je zasigurno Blažena Djevica Marija. Rođena bez grijeha, cijeli život tako živjela. Kakva je Marija bila kao djevojčica? Poslušna svojim roditeljima, odnosila se prema njima s velikim poštovanjem. Bila je ljubazna, mila i draga. Nekako se nameće misao kako je s Gospom bilo lako. Uvijek je bila dobra i poslušna.

Kada tražimo uzor u onim najturbulentnijim godinama svoga života, opet Ona. Djevica, sačuvala čistoću tijela i duše, predana Gospodinu u hramu, najizvrsniji primjer čednosti.

Kada tražimo uzor u zrelijim godinama, kako biti dobra supruga - opet Ona. Prihvaća Josipa iako ga ne poznaje. Obećaju čistoću i odanost jedno drugome, kojeg li uzora i puta savršenoga. Služila je Josipu u poniznosti svoga srca, kao prava supruga.

Kada tražimo uzor kako biti dobra majka - opet Ona. Pokazala nam je kako se dijete odgaja, miluje, voli, prihvaća. Za sve svoje životne uloge Ona nam je najbolji i najizvrsniji uzor. Kada se pitamo kako živjeti kreposti, odgovor je jasan. Kao Marija.

Kao Marija...

Kako prihvatiti Gospodinovu volju u svome životu – kao Marija. Fiat! Neka mi bude! Bez propitkivanja, potpuno predanje u volju Očevu. Sigurno joj nije bilo lako, no pouzdanje, koje je imala u Gospodina, sve je nadjačalo.

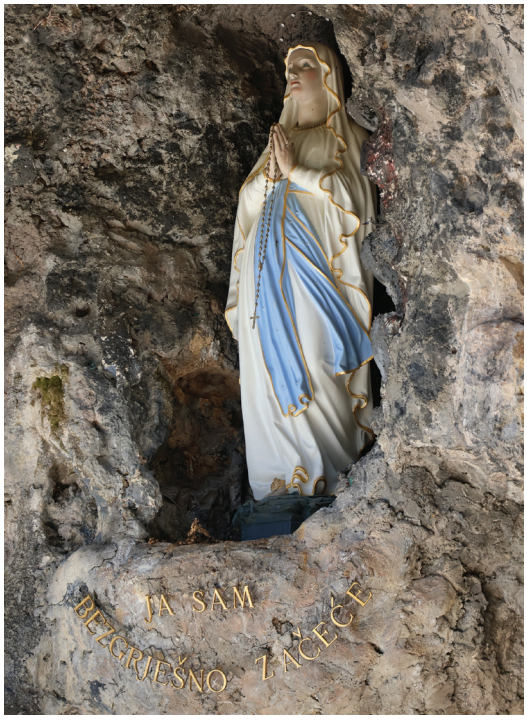

Kako biti ponizan? Kao Marija. Ne znam postoji li ponizniji uzor, cijeli svoj život je služila u poniznosti. Bila je svjesna da je sve primila iz Očeve ruke, te što se više ponižavala, to je više bila uzdignuta.

Kako biti strpljiv? Ono što nam danas u ovom instant svijetu baš nedostaje. Opet odgovor - kao Marija. Strpljivo je pohranjivala sve događaje u svoje srce. Njezin život nije bilo lagan, nije ni naš, pa se možemo lako poistovjetiti s njom. Bila je siromašna, progonjena, izbjeglica, izgubila je Sina, trpjela je cijeli život. Ruku na srce, nas ne pritišću sve teškoće koje su Nju pritiskale, pa je ipak bila strpljiva i pustila Oca da djeluje u Njezinu životu.

Kako biti blag? Kao Marija. Njezina blagost nadmašuje sve blago koje možemo zamisliti. Ni kada su joj Sina octom napojili, bičevali, pljuvali, izrugivali, udarali, nije bila oštra, neugodna. Uvijek je bila blaga. Blag čovjek je u miru sa svima.

Kako biti milosrdan? Kao Marija. Milosrdnost joj je bila prirođena. Iako i sama siro-

mašna, uvijek je pomagala siromašnije od sebe. Nikada ne možemo reći da nemamo što dati. Ako ne možemo dati materijalno, ako nismo u mogućnosti, možemo dati ljubav, dobru riječ, zagrljaj, utjehu u nevolji. Mnogo je načina na koje možemo biti milosrdni.
Kako biti poslušan? Kao Marija. Bila je poslušna roditeljima, zaručniku, bez mrmljanja je pošla na put u Betlehem, pa Egipat, Nazaret. Ovo je možda nama ženama iznimno teško - ne mrmljati, prešutjeti. Oh! No, ugledajmo se u Nju.
Kako dobro moliti? Kao Marija. Najveću radost je pronalazila u molitvi. Pa samo dozovite u misli Njezin Veliča, molimo ga svaki dan. Gotovo uvijek se naježim i osjećam se tako lijepo kada molim taj Veliča. Ona je bila sama molitva. Budući da su nama neprestano potrebne milosti, moramo bez prestanka moliti.
Kako biti iskren? Kao Marija. Iskrenost, vrlina, krepost koja nam je svima potrebna. Budimo iskreni, ne varajmo i ne lažimo ljude koje nam Bog stavlja na put. Sve što govorimo, mora se slagati s našim srcem. Ona je Majka onoga koji je Istina, nemamo boljeg utočišta od Nje.
Kako biti vjeran, vjeran do smrti na križu? Kao Marija. Pratila ga je cijeli Njegov život i ostala pod križem. Vjerna. Odana. Do posljednjeg trenutka.
Kako zauzdati svoj jezik? Kao Ona, Marija. Malo toga je u Bibliji zapisano da je rekla. Držala je svoj jezik na oprezu da ne bi uvrijedila bližnjega svoga ili Boga.
Ovako bih mogla nabrajati unedogled. Jednostavno, kad razmišljam o uzorima i o Blaženoj Djevici Mariji u životu svjetovnog franjevca, Ona je sve. Pružila nam je primjer za svaku krepost, za svaku vrlinu.
Jedno od dva mjesta na koje dođem i nikada mi se ne žuri, a uvijek sam u nekoj žurbi, jest Međugorje. Kao da vrijeme stane, sve ide lagano, mirno i s mirom. Drugo takvo mjesto je kod moje mame. Kod jedne i druge mame osjećam najveći mir.

Sve što zaištemo po Njoj

Evo, kao jedan poticaj kako je moćan Njezin zagovor, uvijek mi padne na pamet zgoda kada je Isus učinio svoje prvo čudo na svadbi u Kani Galilejskoj. Kada mu je rekla

da vina nemaju, On joj odgovara: *Što imam s tobom, ženo? Još nije došao moj čas*. No, ona to ignorira i govori slugama da urade što im kaže. Kao prava mama. Isus, budući da je bio poslušan, kao i Njegova mama, čini svoje prvo čudo. Na Njezinu riječ. Tako da ja zaista vjerujem, čvrsto vjerujem, da sve što zaištemo, preko Nje će biti uslišano na najbolji način koji je Bog zamislio za nas.
Znači, da sažmemo, sv. Franjo je iznimno ljubio Blaženu Djevicu Mariju, nazvao ju je odvjetnicom našega reda. Ja vam se stvarno ne bojim ni za jedan Franjin red, ni prvi, ni drugi ni treći, pored sv. Franje, Marije i Isusa, najizvrsnijih vodiča u našem životu, sigurni smo. No boriti nam je se, davati se, razdavati poput Franje po uzoru na Mariju.
I još jedna na kraju. Ne bi Hercegovci bili Hercegovci bez neke veze, makar trećari. Kaže jedna anegdota - došao sv. Petar Isusu požaliti se na Blaženu Djevicu Mariju. Kaže da ima problem s Njom. Isus iznenađen, jer s Njom nitko do sada nije imao problema, upita u čemu je problem. Kaže mu Petar da neki ljudi nisu na popisu i da ih jednostavno ne može pustiti kroz rajska vrata, no da kasnije te ljude susreće kako šetaju po raju. A sve zbog Nje, jer, naime, kada im on zatvori vrata, Ona ih uvlači kroz prozor.
Pa pouzdajmo se u Nju, i nasljedujmo ju poput sv. Franje, pa možda mognemo i na vrata.

Slijedeći Kristove stope

s. M. Danijela Brekalo, OSC

Jedan od filmova o Klari i Franji Asiškom donosi prizor u kojem vidimo Franju kako hoda livadom, a Klara ga slijedi stavljajući svoja stopala u tragove njegovih stopa. Franjo se u jednom trenutku okreće i pita Klaru: *Slijediš moje stope?* Ona mu s osmijehom odgovara: *Ne tvoje, nego druge, puno dublje.*

Vjernost Franjinu duhu

Klarin život nije moguće razumjeti ako ga se ne promatra u odnosu na prijateljstvo i povezanost s Franjom. Imala je otprilike osamnaest godina kada je potajno napustila očinski dom kako bi poput Franje nasljedovala poniznog i siromašnog Krista. Klarin životopisac Toma Čelanski zapisat će da se posve *prepustila Franjinu naumu, smatrajući ga, nakon Boga, vodičem na svome putu. Duša joj je otada visjela o njegovim svetim poticajima i što god je on u razgovorima naviještao o dobrome Isusu, prihvaćala je vatrenim srcem* (LegKl 6). U svojim spisima Klara jasno izriče odlučujuću ulogu koju je Franjo imao u njezinu životu. U *Oporuci* tako kaže da je po Franjinu primjeru i riječima prepoznala svoj poziv i poslanje (r. 16); Franjo je tijekom svoga života bio njezin stup, nakon Boga jedina utjeha i uporište (r. 38); on je bio utemeljitelj, saditelj i njezin pomagač u služenju Kristu (r. 48). I Čelanski i Klara koriste izraz *nakon Boga* koji pokazuje da se Klara bez pridržaja predaje Franjinu vodstvu jer zna da je Bog onaj koji Franji prethodi i usmjerava ga.

Franjo je imao nezamjenjivo mjesto u Klarinu životu kao duhovni otac, vođa i učitelj. Ponekad se, međutim, želi staviti u pitanje značaj koji je Klara imala za Franju temeljeći to na činjenici da Klara u svojim spisima Franju imenuje trideset i dva puta, a on nju niti jedanput. Zanimljivo je, stoga, primijetiti da je za svoga života samo Franjo pisao Klari, a ne ona njemu. Klara će tako reći kako se Franjo nije *zadovoljio time da nas besjedom mnogom i primjerima hrabri za ljubav prema presvetome siromaštvu i njegovu opsluživanju, nego nam je mnogo i pisao* (OporKl 34). Od tih *mnogih pisama* sačuvano je samo nekoliko ulomaka i jedna pjesma, ali oni su svjedočanstvo Franjine blizine i ljubavi prema Klari i sestrama.

Klara sve svoje spise piše nakon Franjine smrti i kanonizacije, i naglašavanje Franjina imena prvenstveno ima za cilj očuvanje identiteta njezine zajednice i prvotnog duha što ga je Franjo prenio. Među njegovim sljedbenicima, Klara je na najradikalniji i najoriginalniji način sačuvala ideal posvemašnjeg siromaštva. U toj je vjernosti ostala postojanom kroz dvadeset i sedam godina koliko je nadživjela Franju.

Međusobna vjernost

Prema Klarinoj *Oporuci* Krist, koji je progovorio Franji u crkvi sv. Damjana, od samoga je početka uz Franju predvidio Klaru i sestre. *Kad naime sam svetac, još nemajući braće ni drugova, gotovo odmah nakon svoga obraćenja, zidaše crkvu sv. Damjana, pohodi ga božanska utjeha te bi ponukan da posve napusti svijet; od silne radosti i prosvjetljenja Duha Svetoga o nama proreče ono što je Gospodin poslije ispunio. Uspinjući se, naime, toga časa na zid rečene crkve, glasno je na francuskome govorio nekim siromasima koji su se nalazili ondje u blizini: Dođite i pomozite mi u gradnji samostana sv. Damjana, jer će odsad ondje biti gospođe, čiji će slavan život i sveto vladanje proslaviti Oca našega nebeskog u cijeloj njegovoj svetoj Crkvi* (OporKl 9-14). Franjo će reći da je *jedan te isti Duh i braću i one siromašne gospođe izveo iz ovoga svijeta* (2Čel 204), te se od početka obvezuje da će on i njegova braća o Klari i sestrama uvijek imati posebnu brigu i skrb. Nakon Franjine smrti Klara podsjeća njegove nasljednike na ovu dužnost vjernosti sestrama: *To je za života marno ispunio, a htio je da to i braća uvijek ispunjavaju* (PrKl 6,5).

Odnos u kojem Franjo skrbi o Klari, s vremenom se razvija prema većoj jednakosti, pa čak uključuje i zamjenu uloga. U trenucima sumnji i pitanja treba li svoj život posvetiti molitvi ili prihvatiti misiju propovijedanja, Franjo se obraća Klari i traži njezinu molitvu i savjet. Sada je Klara ta koja posreduje za Franju na putu razlučivanja Božje volje. Zatim, Franjo šalje Klari svoju braću koja su u posebnim poteškoćama. Poslao je tako *brata imenom Stjepana, koji je trpio od ludila, da nad njim načini znak presvetoga križa. Poznavao je, naime, njezinu veliku savršenost i cijenio u njoj veliku krepost. Na očevu zapovijed, poslušna kći ga je znamenovala i dopustila mu da malo odspava na mjestu gdje ona običavaše moliti. A on, probudivši se nakon kratkoga sna, ustade zdrav i vrati se ocu oslobođen mahnitosti* (LegKl 32). I sâm se Franjo, u razdoblju svoje teške bolesti i duhovne krize, kroz pedeset dana sklanja u Svetog Damjana i traži Klarinu blizinu i podršku.

Vjernost Bogu

O Franji i Klari papa Benedikt XVI. će reći: *Klara je, poglavito na početku svojega vjerskog iskustva, imala u Franji Asiškom ne samo učitelja čije je učenje trebalo slijediti, već također prijatelja i brata. Prijateljstvo između to dvoje svetaca predstavlja veoma lijep i važan vidik. Naime, kada se dvije čiste duše, u kojima plamti ista ljubav prema Bogu, susretnu, one crpe iz uzajamnog prijateljstva veoma snažan poticaj kročiti putom savršenstva* (Opća audijencija, 15. rujna 2010.).

Franju i Klaru povezalo je prijateljstvo koje je odlikovala bezuvjetna ljubav prema Kristu, želja za posvećenjem drugoga, podrška drugome u teškoćama kako bi zajedničkim hodom kroz život ispunili Božju volju. Vjernost, kroz koju su prošli, temeljila se na međusobnom poštovanju, povjerenju i slobodi, a ta vjernost nalazila je svoje nadahnuće u vjernosti Bogu. Svojim životima Franjo i Klara stoje pred nama kao znak i nadahnuće. Njihov nam primjer pokazuje da je put istinskog prijateljstva uistinu moguć, prijateljstva koje postaje važna pomoć u ostvarenju poziva i poslanja koje nam Bog povjerava.

XVI. OPOMENA

O čistoći srca
Blago čistima srcem: oni će Boga gledati (Mt 5,8)! Uistinu su čista srca oni koji preziru zemaljske stvari, a nebeske traže, i nikad ne prestaju čista srca i duše klanjati se živom i pravom Gospodinu Bogu i njega gledati.

fra Ante Marić, OFM

Kao nitko prije njega, a ni poslije njega, kleči sv. Franjo na Brdu blaženstva i pije svaku Spasiteljevu riječ. I to čini ne samo satima, danima, godinama, već cijeli svoj život. Želi da svako blaženstvo nađe mjesto u njegovom srcu, u njegovoj duši, u njegovu životu. I svako je od tih blaženstava želio živjeti na savršen način.

U svojoj XVI. Opomeni sluša Spasiteljevu Riječ: Blago čistima srcem: oni će Boga gledati (Mt 5,8). Velik je put do čistoga srca. Bog nam daje našim rođenjem čisto i neokaljano srce, baš dječje – … ako ne postanete kao djeca, nećete u Kraljevstvo nebesko, Isusova je Riječ upućena apostolima i nama danas. Navode je i Matej u svom 18. poglavlju, te Luka u 9. i Marko u 9. poglavlju. Isus uzima dijete, grli ga i pokazuje učenicima: Morati postati kao djeca.

Život nam je srce uprljao. Činile su to godine našega rasta i življenja. Nije to više ono naše nevino i drago srce koje nam je Bog kao djetetu dao. Godine su učinile svoje. Život je zalazio u čistoću našeg srca i prljao ga, pretvarao u srce bez milosti, srce bez ljubavi, srce bez samilosti i dobrote. Postali smo okorjelog srca. Bešćutni.

Franjo je na Isusovom tragu. I on veli svojoj braći u ovoj Opomeni: čistog su srca oni koji preziru zemaljsko, a traže nebesko. Zemaljsko je rastvorilo vrata našeg srca i u njega se naselilo. Zauzelo sve njegove prostore i sve njegove katove. Nema u njemu više ničega nebeskog. Nebesko je nestalo, povuklo se, istjerano je iz našeg srca.

Zar nisam i osobno primijetio kako mi je srce otvrdnulo? Kako više ne reagira kako je to nekada činilo. Naviklo se na nevolje ljudi oko nas. Ne boli ga više bijeda čovjeka kojeg susretnem. Nemam više srce sućuti ni za najbliže, roditelje, braću, suprugu, muža, djecu. Srce se promijenilo. Sada su neki drugi osjećaji i sadržaji u njemu.

Toliko su puta braća osjetila da ih ne volim, da moje srce ništa ne osjeća prema njima. Srce je moje odlutalo na neke druge prostore i tu ima svoje osjećaje, svoje ljubavi i nagnuća. U srcu više nema osjećaja ni ljubavi ni za vlastitu ženu, ni dijete, ni obitelj. Srcu više ništa ne znači roditeljska riječ, osjeća je dosadnom i zaostalom.

Franjo opominje da srce moramo očistiti. Iz njega izbaciti sve što ga je pokvarilo, sve zemaljsko. Moramo svoje srce opet obnoviti, vratiti ga u djetinje srce, nevino. Vratiti ga Nebu od kojeg smo ga i dobili. Franjo veli da to moramo neprestano činiti, i to na koljenima. U žarkoj i predanoj molitvi. Čistiti srce da možemo uživati u svom Gospodinu: Blago čistima srcem.

Klečao je sv. Franjo u toj žarkoj molbi za čistim srcem na mnogim mjestima. Od Porcijunkule, sv. Damjana, mnogih mjesta po Subassiu, u Carcerima, a na osobit način na Grecciu i La Verni. U Fonte Colombu. Želio je u srcu radost Božića i rađanja, te je pravio jaslice, družio se s volom i magaretom, sa sirotinjom, pastirima. A onda je poželio da srcem prođe rijeka kalvarijske tuge. Rijeka kalvarijske patnje. Da u srcu ućuti dio one boli koju je njegov Spasitelj podnio na Kalvariji. I srce je probilo koplje boli, koplje patnje. Ostao je do svoga ovozemaljskog kraja obilježen Svetim Ranama Isusovim. Sve je to bilo od želje za čistim srcem, kojeg kao zadaću stavlja pred svoju braću u ovoj XVI. Opomeni.

Bio je svibanj. Cvjetale su ruže.

Mirela Lovrić, OFS

Na svetkovinu sv. Ante navršila se godina dana od smrti našeg nacionalnog, područnog i mjesnog duhovnog asistenta fra Dane Karačića. Širokobriješko bratstvo je nakon redovnog susreta u lipnju posjetilo fra Danin grob na Mekovcu, a mi ovdje donosimo dio teksta o fra Dani koji je objavljen u časopisu MH Vitku za 2025., godinu fra Danine smrti:

Volio sam biti fratar, volio sam svoj Hercegovinu, svoju Provinciju, a najviše svoj Brijeg… Izgovarao je fra Dane gotovo svima kad su dolazili u njegovu bolesničku sobu tijekom svibnja i lipnja ljeta Gospodnjeg 2025. Toliko fra Dane bijaše na bolesničkoj postelji. Rekli bi ljudi: *Nije se dugo patio!* Fra Dane kao da je sebi izmolio ono *taman.* Taman da prihvati dijagnozu, taman da se pripremi za odlazak, taman da se pozdravi sa svima, taman da nam kaže sve detalje za svoj sprovod. *Ja sam spreman i živjeti i umrijeti.* U izjavi su prvo parale srce riječi: *spreman živjeti* – mi smo ih doživljavali kao *želim još živjeti*, ali kao i pokoravanje Božjoj volji i planu: *Neka bude volja Tvoja*. Da je spreman umrijeti bilo nam je prihvatljivije, mirni radi njega jer odlazi s ovog svijeta svome Bogu, radostan zbog susreta s Njim. Tko je dobro poznavao fra Danu često je mogao čuti da je zahvalan za svoje zdravlje i mogućnost obavljanja svih službi i nakon osam desetljeća života. I u tih 40-ak dana svjesnog bolovanja htio je sudjelovati u svemu što se događalo u samostanu, oko crkve i u Trećem redu. Mi smo dolazili i odlazili, njegova su braća bila uvijek uz njega, šalili bi se s njim, molili, ali su tako spremno puštali i rodbinu i bliske ljude da i oni budu dio njegovih posljednjih dana. Izlazili su iz sobe i mi bismo nakratko bili dionici fra Daninih tegoba, boli duše i tijela ili pak dionici sjećanja na neke prošle dane. Cvijeće na prozoru uvijek je bilo svježe, trećarice i časne sestre redovito bi ga mijenjale. Bio je svibanj. Cvjetale su ruže. Primijetili smo kako često prebire krunicu, a u kratkim pričama kao da je prebirao svoju životnu krunicu od crnačke Glavice preko Visokog do talijanskog Trenta, pa natrag do Brijega, Humca, Konjica i Mostara, i opet do njegovog Brijega – posljednjeg utočišta ovog fratra koji je volio narod i kojeg je narod volio. To se vidjelo i u posjetima tog vremena fra Daninog smiraja, sad kad je on prestao hoditi k ljudima – oni su dolazili k njemu: fratri, časne, rodbina, u grupicama trećari ili Turčinovićani, Mostarci… Soba bi bila u polutami, a on bi uvijek tražio da upalimo svjetlo, *da se lipo vidimo i popričamo*. Mi bismo mu čitali psalme, volio je slušati hvale Bogu! (…)

Čišćenje uma od pogrešnih uvjerenja ili kako biti sretan čovjek

Božica Lončar, OFS

Dok je čovjek prošloga stoljeća razmišljao o osnovnim egzistencijalnim potrebama, suvremeni čovjek ulazi u sebe i osvještava si odnose, uvjerenja i situacije u kojima se nalazi. U tome veliku ulogu ima i psihologija koja različitim alatima pokušava doprijeti i pomoći čovjeku da što bolje razumije sebe, a kada dobro razumije sebe onda će lakše razumjeti odnose i stvarnost u kojoj se nalazi. Realitetna psihoterapija je psihoterapijski pravac koji se oslanja na proces uspostavljanja djelotvornih i kvalitetnih načina upravljanja vlastitim životom i suočavanja s preprekama i životnim izazovima. Cijela se ova metoda bazira na tzv. teoriji izbora koja praktično govori da sam pojedinac ima moć upravljanja svojim životom i da time preuzima odgovornost za svoj vlastiti život, a ne da živi u uvjerenju da je sve što se događa u vlastitom životu odgovornost ili krivica drugoga. Predstavljamo troje realitetnih psihoterapeuta s kojima smo porazgovarali o temama ljudskog stanja uma kao i odnosa u kojima živi i u kojima se čovjek ostvaruje. Fra Josip Vlašić, područni i nacionalni duhovni asistent OFS-a, Antonija Bubalo, svjetovna franjevka iz bratstva Humac i Marijana Barać iz bratstva Široki Brijeg.

Može li se reći kako je razgovor o psihološkoj slici čovjeka tema sve više prisutna, osobito na društvenim mrežama? Je li se razbio taj tabu odlaska kod psihoterapeuta?

Marijana: To je točno i dobro je da je tako, a možda se i prodala ta priča da ćeš uz osobni razvoj kroz nešto dovesti svoj život u neko stanje gdje je sve onako kako ti želiš, sve je super i time ćeš riješiti sve svoje probleme. A to nije svrha psihoterapije, ni osobnog razvoja, kao ni generalno rada na sebi. Rekla bih da je svrha to da si osvijestiš da imaš možda neku poteškoću ili izazov u životu i imaš informaciju da postoji još neki način kako možeš to malo bolje posložiti u svom životu. Ali to bi bila zabluda da ćeš time riješiti sve svoje probleme i da ćeš posložit svoj život savršeno. Frustracija je dio života.

Antonija: Rekla bih da je danas postalo pomalo i popularno *raditi na sebi*, no zapravo postavlja se pitanje što taj rad podrazumijeva. Na društvenim mrežama psihološki pojmovi često postaju *trendovi*, pa se ponekad svaka nelagoda naziva traumom, svaka sebičnost narcizmom, svaka tuga depresijom, a svaki konflikt toksičnim odnosom. Vrlo često koristimo neke pojmove i olako postavljamo dijagnoze bez pravog poznavanja cjelokupne osobe. Zanimljivo je da društvo danas postaje otvorenije za psihološke teme, ali istovremeno imam dojam da ljudi često ostaju usamljeni, preopterećeni i emocionalno iscrpljeni, a tome svjedoči i činjenica kako sve više ljudi koristi usluge umjetne inteligencije kao zamjenu za odnos.

fra Josip: Suočavamo se sa stvarnim problemima koji su, za razliku od prošlih vremena, u znatnom porastu, a mentalno zdravlje lju-

di vidno je lošije. Generira se ponuda na temelju potražnje. Zašto ima toliko terapeuta na tržištu, zašto se toliko priča o tome? Zato što je prisutna i stvarna potreba za njima. Možda i je danas postalo malo moderno o tome govoriti, kako je rekla Antonija, ali je činjenica da u isto vrijeme postoji stvarna potreba za tim. Dokaz tomu su statistike u školama o tome koliko djece već u ranoj razvojnoj dobi ima određene mentalne poteškoće kao što su poremećaj pažnje, poremećaji u ponašanju, u prehrani itd.

Božica: Zašto je to tako?

fra Josip: Svako vrijeme svoju djecu rađa. Različiti su uzroci: obitelji su razlomljene, roditelji su neprisutni u razvoju i odgoju svoje djece i općenito živimo jako brzim ritmom života. K tome, djeca su preko ranih ekrana izložena informacijama koje do kraja ne mogu isprocesuirati. Dodao bih i neke činjenice koje se odnose na okolnosti našeg života: zbog industrijskog i tehnološkog razvoja vremena u kojem živimo sve više smo udaljeni od prirode. Struka kontinuirano prati čovjekov razvoj te daje imena za nova ponašanja pa zato imamo poplavu novih dijagnoza što se tiče mentalnog zdravlja, a jedna od najnovijih je tzv. ekranizam.

Antonija: Zasigurno je i do stila života i otuđenosti jedni od drugih. Ljudi se sve manje druže i provode vrijeme jedni s drugima, a sve više su zaposleni, okupirani nekim drugim stvarima. Ono što je važno za razumjeti je da ispunjen i uravnotežen život ne možemo imati bez drugih ljudi. Mi smo bića odnosa i jednostavno drugi ljudi su nam potrebni za zdrav razvoj.

Marijana: Ako govorimo o mladima, rekla bih da je prerana izloženost društvenim mrežama jako velik problem i tek ćemo u budućnosti vidjeti posljedice toga, jer zapravo ta djeca – mlade osobe u razvoju, izlaze na pozornicu koja je jednostavno prevelika. Oni se sada uspoređuju s cijelim svijetom, a prije je to bilo s vršnjacima, razredom, u školi. Sebi postavljaš prevelika očekivanja života, da bi to trebalo tako biti kako ti to vidiš na društvenim mrežama i takve generacije odrastaju misleći da se bez velika truda dolazi do brzih rezultata koji nema stvarne veze s realnim životom. A s druge strane tu su roditelji, kao što je fra Josip rekao, gdje većinom oba rade da bi financijski zbrinuli svoju obitelj i omogućili nešto, a s druge strane se ne stignu brinuti za svoju djecu koliko god bi oni sami htjeli. I mi se odrasli uhvatimo na društvenim mrežama, na upijanju svakakvih sadržaja, a ne netko mlad tko još nema kritički razvijen pristup tome i teško mu je razlikovati što može biti koristan sadržaj, a što može biti opterećenje i nezadovoljstvo vlastitim životom jer gleda život nekoga drugoga. I to je prisutno u svim

odnosima i ulogama.

Koliku ulogu u našem mentalnom zdravlju igraju naši odnosi i kako ih ispravno graditi?
fra Josip: Nadovezao bih se na ovo što je kolegica Antonija rekla. Bez odnosa čovjek je ništa, bez odnosa čovjek se ne može ostvariti ni u jednoj svojoj ulozi. Kao svećenik i teolog volim se sjetiti rečenice s početka Svetog pisma: *Nije dobro da čovjek bude sam*. To je Božja tvrdnja o čovjeku. Čovjek nije dovoljan sam sebi i ne može biti zadovoljan kada je sam. Tu se možemo dotaknuti i duhovne dimenzije: kad je Bog stvorio čovjeka, čovjek je imao Boga. Kada gledamo čisto činjenično čovjek nije bio sam. Ipak, Bog tvrdi da čovjeku nije dovoljno da bude samo u odnosu s Bogom tj. bez drugog čovjeka. Realitetna psihoterapija drži važnim, čak presudnim, tu priču o odnosima pa bih ja zajedno s našim Glasserom, utemeljiteljem realitetne psihoterapije, rekao da iza svake dugotrajne nesretnosti stoji barem jedan odnos u kojem čovjek ne uspijeva na zadovoljavajući način ispuniti svoje potrebe i ostvariti se u nekoj od svojih važnih uloga. Dakako, ovdje govorimo o odnosu s nama važnim ljudima.

Antonija: Pokazatelj važnosti odnosa upravo je činjenica da se mi u odnosima i razbolijevamo i ozdravljamo. Uz neke ljude se razboliš, uz neke ozdraviš. Ali što prvenstveno znači zdrav odnos? Mislim da se on gradi u nekoj iskrenosti, u slobodi da budeš ono što jesi, da možeš izreći kad si u boli, kad ti nešto smeta, u postavljanju nekih zdravih granica, propitivanju kakva sam ja okolnost drugome. Ja bih rekla da se mi zapravo cijeli život učimo ispravno graditi odnose potaknuti iskustvima koje imamo. Dobar odnos nije odnos bez svađa, nego odnos u kojem ljudi znaju slušati, priznati pogrešku, oprostiti i ostati povezani čak i kada se ne slažu. To je put na koji smo pozvani i čovjek tu ima uvijek nešto novo za naučiti je svi mi imamo svoje neke potrebe koje zadovoljavamo, svoj način funkcioniranja te je potrebno dosta rada da se izgrade dobri odnosi.

Marijana: Ja bih nadodala da realitetna psihoterapija zapravo promatra čovjeka kao biće odnosa i zapravo sve što mi radimo, radimo unutar nekog odnosa. Ili u odnosu prema samome sebi ili u odnosu prema ljudima oko nas. Tu govorimo o ulogama – ulogama u našim obiteljima, u svom profesionalnom okruženju, poslu, prijateljskim odnosima. Zapravo čovjek ne postoji bez tih svojih uloga i nama su ti ljudi potrebni da bi živjeli te svoje uloge. Jer, ja nemam kome biti supruga ako nemam muža uz sebe. I koliko je to meni važno govori činjenica da zapravo kad god radimo psihoterapiju s klijentima mi se u suštini samo bavimo odnosima. I uvijek dođemo do nekog važnog odnosa ili do neke velike i dugotrajne frustracije koja se već dugi period odvija u nekom važnom odnosu.

fra Josip: Ovdje bih se samo kratko nadovezao na Marijaninu priču o važnosti odnosa i dodao da je Bog u svojoj biti odnos. Kakav je Bog? Jedan, a trojstven. U svojoj biti on je odnos. Između ostalog možemo reći da smo upravo po tome mi, ljudi, slika Božja. Zato mi kao duhovna bića ne možemo biti dobro ako nismo povezani. Ne možeš biti pravi čovjek ako si sam. Tako je divan Bog i tako je divan njegov naum o čovjeku. Što smo bliže Božjoj istini, mi smo to sposobniji ne biti sami nego brinuti o svojoj povezanosti s drugima. Glasser je zapravo, i ne htijući to, razvijao svoju psihoterapijsku teoriju na ovoj božanskoj ideji o čovjeku.

Marijana: Nadodala bih još da je za gradnju ispravnog odnosa važno da si stalno osvještavam što je moja odgovornost u nekom odnosu, s kojom ja idejom ulazim u neki odnos. Ulazim li da upravljam s drugom osobom, da ja znam kako se druga osoba treba ponašat, kako treba živjeti svoj život, što je ispravno, a što je neispravno. Ili ulazim s idejom da budem blizu čovjeku, da ga idem voljeti, idem se povezivati. I onda se usput usklađujem s tim da uvijek imam na pameti da sam ja ta koja upravlja u svakom odnosu s onim što ja radim, a nije druga osoba. Mislim da se tu krije ključ zdravog odnosa.

Antonija: Meni je cijela realitetna terapija bila otkriće. Pomogla mi je bolje razumjeti

sebe, namjenu svog ponašanja, svoje reakcije, a prije svega svoje potrebe. Mi vrlo često radimo stvari po automatizmu i rijetko ih osvještavamo, a zapravo to osvještavanje je prvi korak u promjeni. Učimo osvijestiti svoja ponašanja u određenim odnosima, te naposljetku i prihvatiti odgovornost jer u svakom odnosu ja mogu biti utjecaj i nije nevažno što dajem od sebe. Mi koji se bavimo ovim poslom nismo lišeni frustracije, ja bih rekla da ona samo kraće traje i da se puno prije uspijemo izvući iz nekih frustrirajućih situacija.

Je li za izgradnju dobrog odnosa ipak potrebno dvoje?

fra Josip: Kada govorimo o odnosu, u izučavanju realitetne psihoterapije i teorije izbora meni je bilo otkriće razumjeti da odnos nije neka interakcija, nešto što čini netko drugi i nešto što činim ja pa bi, kao, naš odnos bio taj neki rezultat ponašanja tj. nešto između. Čini mi se bolje odnos gledati i razumjeti kao moje ponašanje uz drugu osobu. To je moj odnos s drugom osobom: ono što ja činim, ono što ja mislim. Zašto to tako govorim? Možda će ovo nekoga zbuniti. Dakako da je za odnos potrebno dvoje, ali u tom odnosu s drugima samo moje ponašanje je u mojoj kontroli. Zato velim da je moj odnos s drugom osobom moje ponašanje. Zato bih mogao reći da ja sam odlučujem hoću li s nekim biti u dobrom odnosu ili neću. Drugi može činiti što hoće. Meni to možda može biti zahtjevno za isprocesuirati i uskladiti se s time, ali ako je moje srce čisto, ako su moje namjere čiste – ja mogu imati dobar odnos s drugom osobom iako ta osoba mene mrzi. To što ta osoba čini, to je njezin odnos sa mnom. Druga osoba odlučuje što će i kako će sa mnom, a moje je da brinem kakva sam joj ja okolnost i da, koliko je do mene, budem u miru sa svima – kako to kaže sv. Pavao. Možda ne mogu biti povezan s drugom osobom jer me ta osoba ne prihvaća, ne želi me, ali sa svoje strane ja mogu graditi odnos na slobodan i čist način i mogu biti u miru, tako bih nekako rekao.

Marijana: Jer, dolaziš do toga da svatko od nas ima ideju kakav bi tko trebao biti suprug, kolega, supruga, svećenik, što god. I

Antonija Bubalo

zapravo ti si u miru kad si usklađen s tom slikom sebe, s tom idejom sebe. Ljudi često vjeruju da nisu u miru zato što netko drugi radi nešto što se njima ne sviđa, što oni misle da treba drukčije, da je krivo, nije kršćanski i sl. A zapravo, mi se najčešće mučimo s time kako smo se ostvarili u svim ulogama. Jer negdje ta naša ideja kakav ja želim biti, je poput metra u meni i time ja *mjerim* jesam li zadovoljna s idejom kakva sam ja u nekoj ulozi ili sam ispod pa sam nezadovoljna, možda je tu i odgovor na to pitanje kako se grade zdravi odnosi. Super mi je ono pitanje: *Je li se ja ovim odnosom približavam ovoj osobi ili se udaljujem?* I tu ćeš onda dobiti odgovor na kojem si tragu, jer nama treba pripadanje, treba nam ta ljubav, treba nam da smo blizu ljudima koje volimo, s kojima živimo život i dijelimo svakodnevicu.

Antonija: Baš si me dobro podsjetila na to: *Hoće li me ovo što ću reći ili uraditi približiti ili udaljiti od osobe koju volim?* To je jako dobra metoda.

fra Josip: Da, to je odlična metoda. Tu se otvara prostor drugoga: ja moram znati, da se slikovito izrazim, što drugi jede. Ako mu ja za jesti nudim nešto na što je on alergičan, ja se kroz to neću uspjeti povezati. Da-

kle, nekako moram pratiti drugoga…

Marijana: Tako je, ti zapravo u odnosu uvijek jednim uhom osluškuješ, pogotovo u bliskim odnosima moj je posao da se zanimam za drugu osobu. Ne mogu se samo realizirati kako se meni sviđa. Kratkoročno da, ali dugoročno ne. Jer nisam još srela da je netko u odnosu, dugoročnom odnosu, prezadovoljan, a drugi totalno nezadovoljan. Netko laže, netko nije priznao još. Ili je oboma dobro, ili tu nitko nije zadovoljan.

Antonija: Ma mi vrlo često u odnosima podrazumijevamo što drugoj osobi treba. Iz svojih potreba pretpostaviš što drugome treba, ali vrlo brzo naučiš da podrazumijevanje vodi u nerazumijevanje. Zanimljiva je priča o psu i kravi koji su bili zaljubljeni i koji su jedno drugom ostavljali hranu kao znak ljubavi. Ona njemu sijeno, on njoj kosti. Naposljetku, oboje su umrli od gladi. To je odlična priča za partnerski odnos. Ako nešto ne ide, moraš provjeriti zašto ne ide. Možda su u pitanju različiti jezici ljubavi i nuđenje drugome nečega što on/ona ne treba. Važno je to naučiti prepoznavati, jer puno puta čovjek ima dojam da daje sve od sebe i trudi se, a da taj trud ne nailazi na plodno tlo. Slijedom toga se postavlja pitanje: zašto uvijek ja popuštam ili radim prvi korak? Tada je sebi važno osvijestiti cilj i raditi na odnosu, a ne pitati se tko je u pravu. Jer možemo biti u pravu - sami i nesretni, no bez pripadanja nema ni sreće ni zadovoljstva kao ni životne ravnoteže.

Kako ste uopće došli do studija realitetne psihoterapije?

fra Josip: Kad sam bio u Mostaru, u radu s ljudima shvatio sam da nisam dovoljno za to osposobljen. Ludi su u ispovijedima dolazili s problemima koji nisu bili duhovne naravi i onda smo fra Stanko Mabić i ja tražili da se dodatno educiramo kako bismo mogli bolje razumjeti čovjeka i pomoći čovjeku. Počeli smo tragati i tako smo došli do priče o realitetnoj terapiji preko časnih sestara franjevki i kasnije preko prof. Arte Dodaj. Mogu reći da se pokazalo jako dobrim i korisnim to što smo učinili.

Marijana: Ja sam do te informacije došla preko fra Josipa. Krenula sam s tim na petoj godini studija psihologije i ja sam se osjećala nespremno za tržište rada. Nisam se puno o tome raspitivala, ali mi je generalno bila zanimljiva ideja psihoterapije, nečega što sam smatrala korisnim u poslu u budućnosti da će mi trebati, da će mi ti alati dobro doći. Negdje mi se i svidjela ideja da ću i nakon fakulteta opet nešto učiti i s nečim se baviti. To mi je bio siguran smjer koji imam. I sad kad gledam unazad, pogotovo to iskustvo rada u Centru za socijalni rad, realitetna mi je jako puno pomogla u primjeni, u pristupu ljudima, u razumijevanju ljudi. Psihologija mi je dala temelj, znanja i smjer, a ovo jedan dodatni alat za raditi s ljudima s različitim, a često teškim, situacijama.

Antonija: Ja sam bila u nekoj životnoj fazi kad sam se htjela educirati iz područja psihoterapije. Za realitetnu sam saznala na jednoj tribini na Humcu. Nikad nisam imala želju baviti se ovim poslom, niti je to bila moja prvotna ideja. Moja ideja bila je da ću završiti dvije godine osobnog razvoja i pozdraviti se s tim. Međutim, otišlo je u drugom smjeru i rodila se ljubav prema tome. Moj put bio je malo drugačiji. S obzirom da nisam bazično psiholog morala sam polagati propedeutike psihoterapije koja mi je, uz redovitu edukaciju, posao i svakodnevne obveze, bila prilično zahtjevna. Ali stvarno, kada pogledam iza sebe vidim kako me Bog vodio u svemu. Koliko je moj život puno bogatiji ne samo sa znanjem koje sam stekla, nego s ljudima koje sam dobila u edukaciji. To su ljudi s kojima sam dijelila svoje tuge i radosti i koji su vrlo brzo od statusa kolega prešli u prijatelje.

A morali ste dijeliti iskustva jedni s drugima? Je li to bilo izazovno?

Antonija: Da, potrebno je jer ne možeš napredovati ako sve držiš u sebi i ne podijeliš, nisi ništa riješio. Tada nisi ništa riješio, a ono što nisi riješio, što si gurnuo pod tepih, kad-tad će isplivati i bolje je to na vrijeme rješavati jer sve te to dočeka u radu s klijentima. Naravno da je neke teme lakše dijeliti, a da za neke osobnije, intimnije treba malo više vremena.

Marijana: Kad se dijeliš, učiš. Približavaš se ljudima, povezuješ i time imaš jedno zdravo okruženje za učenje. Jer čovjek ne uči kad je u muci, kad je u strahu. Ti se onda bojiš. Da rasteš, sve tvoje potrebe trebaju biti zadovoljene, osobito u ovakvim edukacijskim skupinama kojih smo bili dio.

Antonija: Pitanje je i percepcije kako ti razumiješ to svoje dijeljenje. Ako to razumiješ kao slabost, to će ti uvijek biti problem, ali ako stvarno to razumiješ kao neku priliku da iz toga nešto naučiš, na kraju je to jakost.

fra Josip: Da, kad tako razumijem dijeljenje – onda nemam potrebu čuvati svoju sliku o sebi. Slobodan sam od sebe i zapravo kroz dijeljenje upoznajem sebe i stvaram svoju sliku u tom procesu.

S obzirom da ste Vi, fra Josipe, svećenik, franjevac, a vas dvije, Marijana i Antonija, aktivne vjernice i svjetovne franjevke, koliko se psihologija sukobljava odnosno nadopunjuje sa stavovima kršćanskog učenja?
fra Josip: Već prije je spomenuto da su psiha, tijelo i duša povezani. Sve je čovjek. Čovjek nije dobro ako nije cjelovit i ukoliko iz te cjelovitosti isključi jedan dio. To se uvijek čovjeku odbije o glavu. Potrebno je biti u ravnoteži na svim tim područjima i sve to pomiriti da bi bio potpun, cjelovit. Osobno, meni kao svećeniku edukacija je bila izazovna. Suočavao sam se s puno pitanja i razmišljanjem trebam li uopće nastaviti s edukacijom i hoću li to moći dobro povezati sa svojom prvom ljubavlju, s redovništvom i svećeništvom. Radio sam dosta na tome i kroz edukaciju, i kroz razgovore s kolegama, i kroz osobni rad u terapijskom i duhovnom smislu i zapravo sam došao do toga da ja kao svećenik već i jesam terapeut. Dužnost svećenika u Crkvi jest baviti se ljudskom ranjivošću. Dakako, ne samo time. To je lijepa služba svećenika: ići ususret čovjekovoj ranjivosti i vidati rane ljudima. Zato sam i tražio alate kako bih to mogao što bolje činiti. Ljudi su mi dolazili sa svojom boli, sa svojom nesretnošću, sa svojom potragom za smislom života, za mirom u odnosu s njima važnim ljudima. Zaključno bih rekao da sam

fra Josip Vlašić i Marijana Barać

i bez psihoterapijske edukacije već bio terapeut pa su se stoga i moji psihoterapijski kapaciteti tako jednostavno i lijepo uklopili i složili u jednu skladnu cjelinu.

Marijana: Kad razmišljam o sebi kao psihologu, za vrijeme studija bila sam aktivna u Frami i u Franjevačkom svjetovnom redu i nekako je uvriježeno mišljenje da psihologija i teologija nikako ne idu zajedno. Naravno, postoji ta eksperimentalna psihologija koja isključivo proučava nekakva ljudska ponašanja po principu akcije – reakcije, uzroka posljedice i sl. Ali zapravo, nekako kao nadobudni psiholog kad bih slušala nekog svećenika kako tumači neka ljudska ponašanja iz života, ja sam imala tu rupu. Nije mi bilo dovoljno. Ono kad bih čula da ti netko nešto zlo čini, ti moli, uzmi svoj križ... Meni je falilo nijansi u razumijevanju. Mora postojati percepcija razumijevanje. A nisam imala priliku to na svom fakultetu učiti i tu mi je savršeno došla realitetna psihoterapija odnosno kako teorija izbora razumije čovjeka. I kroz potrebe, kroz razumijevanje da ono što druga osoba radi nije usmjereno protiv mene. Jer meni je bio paradoks – ti imaš neprijatelja, a Isus kaže ljubi ga. Pa kako kad je neprijatelj? Ali uz teoriju izbora to sam shvatila. I nisam u sebi imala neke sukobe kao psihologa i vjernika. Danas mi je puno lakše razumjeti neke dijelove evanđelja i generalno Isusa. Puno mi se to u mojoj glavi logičnije složilo.

Kako procijeniti je li neka tjeskoba, nemir, trauma za molitvu i duhovnost ili je potrebno uključiti psihoterapeuta, psihologa ili psihijatra?

fra Josip: Nekako se brzo dođe do toga. Mi uvijek ostajemo duhovna bića. Pa i kad imamo psihičkih problema, i velikih i malih, uvijek smo duhovna bića. Zato možemo reći da je sve za duhovnost i za molitvu. Moliti treba uvijek, i u zdravlju i u bolesti, u miru i u nemiru. Svako naše trpljenje, ali i svaku našu radost, mi uvijek živimo na svim razinama, pa i na duhovnoj razini. Čovjek je uvijek nedjeljivo duhovno, psihičko i fizičko biće. No, ponekad neke situacije zahtijevaju racionalan pristup i ako postoji potreba za psihologom, psihoterapeutom ili psihijatrom onda je razumski i kršćanski tu pomoć i potražiti na toj adresi. Meni osobno je edukacija jako puno pomogla da u susretu s ljudima bolje prepoznam što treba liječiti duhovnim lijekovima (molitvom, ispovijeđu, postom itd.), a čime se treba baviti stručnjak za medicinsku pomoć (psihijatar) ili stručnjak za mentalno zdravlje (psihoterapeut ili terapijski savjetnik). Ovdje ima puno nereda. Rekao bih da čak ima i zloporaba koje treba sprječavati. Dogodi se ponekad da osobi s očitim teškoćama iz područja psihe i mentalnog zdravlja neki duhovni kvazi-stručnjaci naprave još veću štetu. Treba paziti komu se obraćati za pomoć.

Antonija: Nadovezala bih se na to da nekada ljudi *zabriju* da samo treba moliti i sve će se riješiti, a ne traže psihološku pomoć. I mislim da tu dosta ljudi griješi. Ako je čovjek duh, duša i tijelo, potrebno je da je sve u ravnoteži da bi čovjek bio zadovoljan. Ako imaš neki konkretan problem, nije ideal samo *moliti Boga* niti je ideal tražiti samo psihološku pomoć bez neke duhovne dimenzije. Ideal bi bio da se obje dimenzije preklope.

fra Josip: Potrebno je živjeti onako kako je sv. Ignacije govorio: *Moliti kao da sve ovisi o Bogu, a raditi kao da sve ovisi o meni.* Ne mogu sam sebe spasiti, ne mogu se i ne želim spasiti bez Boga, ali činim sve ono što mogu činiti. Jako je važno da učinim ono što ja mogu učiniti za svoj osobni razvoj, za uređivanje svoga života. Na kraju krajeva, Bog nam je dao život; naš život nije naš, nego nam je dan, povjeren nam je. Sve što u svom životu činimo naše je uzdarje ili naš dar Bogu. Zato je važno učiti o svome životu: kako živjeti ljepše, kako živjeti bolje... Ne bez Boga, nikako bez Boga, ali ne niti bez stručnjaka koje nam Bog šalje da bi nam upravo oni pomogli u našem suočavanju s teškoćama. Bog je onaj koji liječi, ali Bog liječi i uz pomoć lijekova i uz pomoć stručnjaka. To nikako ne smijemo previdjeti. Činimo grijeh propusta kada pomoć ne tražimo na pravim adresama.

Negdje je netko rekao da je Isus najbolji psiholog. Možemo li nekako evanđelje, koje je radosna vijest čovječanstvu, provući kroz ovu teoriju izbora?

fra Josip: Već je prorok Izaija navijestio da će u Mesijino vrijeme slijepi progledati, hromi prohodati, njemak će klicati, napuknuto će se iscijeliti. Sav Isusov život je kako prije tako i sada, kako to lijepo teologija kaže, proegzistencija. On trajno živi ZA. Imao je jednu izvrsnu sposobnost prihvaćanja ljudi i zato se mogao povezati s njima, zato je mogao imati tako dobar odnos s njima i bio je drag gost većini ljudi. Isus je iznimno cijenio i poštovao čovjekovu slobodu. Nije prisiljavao ljude, nije ih ucjenjivao. Sve što je govorio i činio bilo je ponuda. Sjetimo se: *Hoće li tko za mnom… Ako hoćeš biti savršen*… Samo ponuda!

Antonija: Teorija izbora pomaže čovjeku razumjeti vlastitu odgovornost i slobodu, a evanđelje toj slobodi daje smisao, smjer i nadu.

Marijana: Super mi je to što si, fra Josipe, rekao da je Isus uvijek bio ZA. Sjećam se svoje borbe. Nikako mi nije išlo uz te slike beskrajne ljubavi priča da ti je Isus dao križ, uprti ga i nosi ga. Zašto bi mi dao križ, a voli me. A uz teoriju izbora naučila sam da je to blagoslov, odnosno život. Da ti nije obećao *laganicu na ovoj zemlji*. Nije mi obećao da će u ovom svijetu biti sve onako kako sam ja zamislila, kako sam ja mislila da je najbolje. Nego događa se život, a to je obećao u raju. Iskoristila sam teoriju izbora za razumijevanje Isusa i evanđelja.

fra Josip: Ono što je On obećao je da će trajno biti s nama i za nas. Tijekom edukacije i ja sam u Isusu tražio tragove teorije izbora. Ono što je Glasser govorio ja sam provjeravao koliko je kompatibilno s Isusom i bio sam iznimno radostan kad sam čuo da Isus govori, prije nego će biti ubijen: *Meni nitko ne uzima život, nego ga ja sam darujem*. Kad gledamo činjenice, njemu je stvarno život bio oduzet. Međutim, on u tu situaciju svoje muke ulazi jako proakitvno, ne kao nekakav nemoćnik kojem drugi odlučuju o životu. Doduše odlučuju, ali se on tu postavlja kao onaj koji daje svoj život. To je divan sažetak teorije izbora: mi uvijek imamo izbor, uvijek imamo priliku mijenjati percepciju odnosno tumačiti život koji se nekada događa i mimo nas. Kada se događa nešto što i nije u našim rukama, možemo odlučivati kako ćemo to gledati i što ćemo s time činiti. To je naša sloboda i to je u temelju teorije izbora. Isus je živio teoriju izbora i to mi je bilo jako važno otkriti.

Marijana: Ne upravljaš cestom, ali volan je u tvojim rukama. Teorija izbora uči da ne možeš utjecati hoće li cesta biti krivudava, lagana, ali volan je u tvojim rukama.

Antonija: Kada shvatiš da su sve teške situacije u životu na izgradnju i jedna od prvih rečenica koju je nama profesorica rekla je kako nitko nije u pamuku narastao. Negdje to stvarno poneseš sa sobom. Kada ti je dobro u životu ti stvarno uživaš i nemaš potrebu uopće promišljati nad tim što ti se događa i apsolutno ništa tada ne radiš. Ali kad si u frustraciji, kada ti se počinju događati teške stvari, ti tek tada počinješ raditi na sebi i trudiš se razumjeti što se događa i prihvatiti to. Tu je ogromna uloga i važnost duhovnosti da mogu moliti za mudrost i snagu, za jakost, za put i nadu. Kad god dođu teški trenutci, da znaš da će proći. Smatram da čovjek treba ići kroz život razumijevajući da su patnje i križevi sastavni dio života od kojega nitko od nas ne može pobjeći i da na tom putu uvijek postoje ljudi koji nam tu našu muku mogu bar malo olakšati.

Svečani zavjeti u OFS-u Mostar

Zoran Kolobara, OFS

Dana 27. travnja proslavili smo na večernjoj svetoj misi vječne zavjete u OFS-u Mostar, koje su dali brat Franjo Drežnjak, te sestre Marija Ivana Drežnjak i Ljilja Gudelj.
Slavlje zavjeta započelo je molitvom krunice, a nastavljeno svetom misom koju je predslavio naš duhovni asistent fra Serđo Ćavar.
Zavjete je primio ministar Mario Stojanovski, uz veliki odaziv braće i sestara, koji su svojom prisutnošću, te bratskom i molitvenom podrškom uveličali ovo slavlje.
Druženje smo nastavili u dvorani ispod zvonika, zakuskom i bratskim zajedništvom.
Veliki je ovo dar od Gospodina za cijelo bratstvo, na kojem smo iskreno zahvalni.
Zazivamo Božji blagoslov i zagovor svetog Franje na našeg brata i sestre koji su dali vječne zavjete, te im od srca želimo mir i ustrajnost na tom putu.

Kako je lijepo kao braća živjeti zajedno

Iva Zovko, OFS

U Međugorju je 19. svibnja 2026. godine održan prvi susret sa simpatizerima u organizaciji Područnog vijeća OFS-a Hercegovine, kao nastavak smjernice izglasane na Područnom kapitulu u ožujku ove godine. Na susretu se okupilo oko 60 simpatizera zajedno s njihovim mjesnim učiteljima formacije.

Zajednički program započeo je usponom na Podbrdo, gdje su sudionici molili, zahvaljivali i razmatrali o ulozi Blažene Djevice Marije u životu svjetovnog franjevca. Svoje razmišljanje o ovoj temi s prisutnima je podijelila područna učiteljica formacije Iva Zovko.

Nakon nje, područni duhovni asistent fra Josip Vlašić uputio je poticajne riječi i podijelio razmišljanje o Blaženoj Djevici Mariji u životu svetoga Franje.

Središnji dio susreta bilo je slavlje svete mise u kapelici klanjanja, koju je predvodio fra Josip Vlašić. Nakon duhovne okrepe, radosno zajedništvo nastavljeno je kroz kratko, prigodno druženje i razgovor.

Ovakvi susreti svakako su dragocjene prilike koje trebamo iskoristiti i obogatiti svojim sudjelovanjem, kako bismo se još bolje upoznavali i povezivali na našem zajedničkom putu franjevaštva. Bogu hvala na divnim ljudima, našem serafskom ocu sv. Franji i dragoj Majčici što nas spajaju!

Izabrano novo Vijeće u bratstvu OFS-a Ružići

Dana 13. travnja 2026. održan je Izborni kapitul bratstva Franjevačkog svjetovnog reda u Ružićima. Kapitulom je predsjedao područni ministar Kristijan Primorac uz prisustvo mjesnog duhovnog asistenta fra Gorana Ćorluke, kojega je područni duhovni asistent fra Josip Vlašić delegirao.

Kapitul je započet molitvom Duhu Svetomu te čitanjem ulomka iz Pavlove poslanice Korinćanima. Prije samog čina izbora ministar Kristijan je upoznao prisutne s tijekom i načinom glasovanja.

Na izborima je sudjelovalo 10 članova bratstva s pravom glasa.

U Vijeće OFS-a Ružići izabrani su:
Mirko Bandić – ministar
Dijana Marijanović – dominstra

Gordana Iličić – učiteljica formacije
Mate Iličić – tajnik
Gordana Iličić – rizničarka
Lucija Milićević – povjerenica za Framu.

Marta Vištica, rođena 5. 12. 2025., a krštena 31. 3. 2026., kći je Blage i Marijane Vištice, r. Mandić.
Krstio ju je fra Miro Šego, a kumovi su bili Valerija i Filip Krstičević. Marta je peto dijete u obitelji pored Luke, Paule, Petra i Marije koji je čuvaju na zemlji, a mali brat Josip sa neba. Majka je svjetovna franjevka bratstva Humac, a otac Marijin ratnik u Hercegovini.
Majka kratko dodaje:
Zahvalni Gospodinu na daru života, predajemo svoju darovanu djecu pod zaštitu serafskog Oca i Majke Marije, uz molbu za mudrost i snagu da ih čiste i posvećene dovedemo natrag Stvoritelju.

Elizabeta je treće dijete Josipe i Tonija Ilićića. Krštena je 19. 4. 2026. u crkvi sv. Ivana Krstitelja u Ružićima. Krstio ju je župnik fra Goran Ćorluka, a kuma je bila Gabrijela Bandić. Josipa je svjetovna franjevka bratstva Ružići.

Barbara, peto dijete u obitelji Dragane i Slavena Marića, krštena je 11. 3. 2026. u crkvi sv. Ivana apostola i evanđelista u Mostaru. Dragana je članica bratstva Mostar. Barbaru je krstio fra Josip Serđo Ćavar.

Sara Džajo, rođena 15. 2. 2026., a krštena je 26. 4. 2026. Kuma je bila Jelena Lach, a Saru je krstio fra Marko Bandić. Ona je četvrto dijete u obitelji Josipe i Gordana Džaje.

Ivana Duspara krštena je 10. 1. 2026. u crkvu Uznesenja Blažene Djevice Marije na Širokom Brijegu. Ivana je peto dijete u obitelji Marka i Marije, koja je svjetovna franjevka bratstva Široki Brijeg. Krstio ju je fra Džoni Dragić.

Dana 5. 2026. u crkvi sv. Petra i Pavla na Kočerinu kršten je mali Andrija, treće dijete u obitelji Joze i Marije Ivanković, a krstio ga je fra Velimir Mandić. Marija je svjetovna franjevka bratstva Kočerin, učiteljica formacije.

Nacionalni kapitul i skupština u Rami

Iva Šarac, OFS

U Kući mira u Rami na Šćitu od 5. do 7. lipnja 2026. održan je Nacionalni redovni kapitul Franjevačkog svjetovnog reda i Nacionalna redovna skupština Frame u Bosni i Hercegovini. Framaši i trećari ovaj su susret započeli molitvom krunice i svetom misom koju je predslavio nacionalni duhovni asistent OFS-a fra Josip Vlašić. Nakon večere uslijedili su uvodni pozdravi. Prisutnima su se obratili Mirela Barbarić, nacionalna ministra OFS-a, Marko Garić, nacionalni predsjednik Frame, fra Antonio Baketarić, nacionalni duhovni asistent Frame i fra Josip Vlašić, nacionalni duhovni asistent OFS-a koji su trećarima i framašima poželjeli dobrodošlicu. Zatim su se svi međusobno, kroz zanimljiv i zabavan, način upoznali. Pokušali smo upamtiti one male, ali vrlo vrijedne, činjenice o bratu i sestri s kojima razgovaramo. Vidjeli smo da, iako smo različiti, sve nas povezuje i okuplja jedno – pripadnost i ljubav prema našoj velikoj franjevačkoj obitelji. Upoznavši se, trećari i framaši su svoj program nastavili odvojeno. Uslijedila je prozivka članova Kapitula i Skupštine, usvajanje dnevnog reda, usvajanje zapisnika prošlogodišnjeg kapitula i skupštine, te su svoja izvješća iznijeli i područni ministri i predsjednici. Pred počinak svi smo se ponovno okupili na večernjoj molitvi Časoslova.

Drugi dan našega druženja započeli smo molitvom Časoslova, a nakon toga program se nastavio izvješćima nacionalnih vijećnika i osvrtima nacionalnih duhovnih asistenata. Iznošenjem ovih izvješća, prisjetili smo se svih projekata i susreta koji su obilježili prethodnu godinu, te koliko su trećari i framaši aktivni i prisutni na svom putu služenja svoj braći i sestrama. Poslije ručka i slobodnog vremena, framaši su vožnjom brodicama po Ramskom jezeru, razgledavajući Božje djelo oko sebe, uistinu osjetili rečenicu našeg serafskog oca: *Hvaljen budi, Gospodine moj, sa svim stvorenjima svojim!* Svjetovni franjevci su imali svoj radni dio. Obrađivali su završni dokument Generalnog kapitula OFS-a, koji se održao u Rimu 2024. pod geslom: *Ti si ljubav!* Nacionalna međunarodna vijećnica OFS-a, Ivana Vidović, koja je ujedno bila i član tog Kapitula predstavila je dokument i uvela nas u rad po skupinama. Prioriteti o kojima smo razgovarali u grupama su formacija, obiteljski život u svim njegovim dimenzijama i promicanje zvanja. Cilj rada bio je da napišemo trenutni uvid u stanje i tri zaključka ili preporuke na koji se način mogu riješiti neke poteškoće ili se otvoriti mjesto za daljnji napredak i rad. Radno popodne završili smo plenumom i raspravom o tim zaključcima. Nakon radnog dijela programa

još jednom smo se okupili na molitvi krunice i euharistiji. Svetu misu predslavio je fra Antonio Baketarić, nacionalni duhovni asistent Frame. Nastavak večeri bio je popraćen radosti, smijehom i zajedništvom Franjine djece. Na zabavnoj večeri natjecali smo se u igrama, ali i naučili puno toga kroz zanimljiva pitanja. Kasnije smo se opet skrušili pred Onim koji nas je sve pozvao i okupio na ovom mjestu. Vrijeme provedeno u klanjanju Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu bilo je jedan od najmilosnijih trenutaka ovog susreta. Gospodinu smo predali svoje boli, svoje brige, strahove, slabosti, svoj poziv, a na poseban način svoja bratstva. U tišini smo Mu predali sve što jesmo kako bismo mogli ponizno služiti Njemu i Onima koje nam je On darovao na našem putu, ali i zahvalili za sve te ljude,

koji su nerijetko bili oni koji su nas vraćali Njegovoj blizini i čuvali nas tu.

Zadnji dan našega susreta opet započinjemo molitvom Časoslova te plenumom i definiranjem zaključaka. Za kraj smo slavili svetu misu. Nakon svete mise i ručka sudionici Kapitula i Skupštine uputili su se svojim kućama.

Želim zahvaliti Bogu na ova tri dana koja smo proveli u zajedništvu i pravoj franjevačkoj radosti. Hvala Mu što nas je pozvao da Mu služimo i da Ga slijedimo putem sv. Franje. Zahvaljujemo i na svakom bratu i sestri koji nam je darovan. Neka nam Gospodin udijeli snagu i ustrajnost u našem pozivu i neka blagoslovi i prati sve odluke donesene na ovom susretu i projekte koji su pred nama.

Neka vas svojim zagovorom prati i štiti naš serafski otac sveti Franjo! Mir i dobro!

Uđi u radost Gospodara svoga – hodočašće trećara Hercegovine

Božica Lončar, OFS

Hercegovačko područno bratstvo Franjevačkog svjetovnog reda i ove godine organiziralo je hodočašće trećara Gospi, ovaj put u Vepric. Hodočašće se održalo 30. svibnja i u njemu je sudjelovalo gotovo 250 svjetovnih franjevaca iz cijele Hercegovine. Put je započeo molitvom jutarnje molitve Časoslova. Po dolasku u Vepric uslijedio je molitveni program krunice, a potom u 11 sati sveta misa koju je predvodio fra Josip Vlašić, područni duhovni asistent, uz koncelebraciju fra Serđe Ćavara, duhovnog asistenta iz Mostara, a tijekom mise ispovijedao je fra Velimir Bagavac, duhovni asistent trećara u župi Čerin. U svojoj je propovijedi fra Josip tumačio evanđelje dana o talentima i naglasio četiri važne točke. Prva, kazao je, da uvijek imamo na pameti da sve ono što mislimo da je naše, da posjedujemo, u biti nije naše nego nam je sve darovano i mi se time koristimo. Baš po uzoru na sv. Franju koji je u svojim *Opomenama* rekao da se ničim ne možemo hvaliti nego jedino svojim slabostima. I to je, istaknuo je, siromaštvo duhom. Druga točka je o talentima koje Bog daje čovjeku onako kako je On naumio, svakome drugačije, ali svakome dovoljno. Bog je svakome dao onoliko koliko mu treba i svi imamo ono što nam treba za življeti. Treća točka, istaknuo je, jest povratak Gospodara. Na koncu našeg života, Gospodin će od nas tražiti račun. Sve što nam je dao, pitat će što smo učinili s time. On nam je dao život, talente, ljude, sve nam je dao da s time nešto učinimo. Od ove trojice slugu jedan je prekoren, osuđen. I njegova krivica je njegova lijenost: *Slugo zli i lijeni!* Tu se fra Josip osvrnuo i na poslanicu gdje sv. Pavao oštro kaže da tko neće da radi, neka i ne jede. Prisjetio se fra Mate Dragićevića, kako on kaže *svetog fratra*, koji je mladim fratrima govorio o važnosti rada. Četvrto, dvojica sluga koji su umnožili talente primaju pohvalu uz objašnjenje – *u malome si bio vjeran, nad mnogim ću te postaviti. Uđi u radost Gospodara svoga*. S time je naglasio da se putem svakodnevnih, malih stvari ulazi u Božju radost, u radost života. Nakon svete mise sve prisutne pozdravio je don Marijan Šitum, rektor svetišta Vepric te izložio o povijesti svetišta koje je nastalo po uzoru na pećinu Gospe Lurdske u Lourdesu. Nakon pobožnosti Puta križa uslijedila je zajednička fotografija i pohod franjevačkom samostanu i crkvi sv. Marije gdje nas je dočekao gvardijan fra Ante Čovo, koji nam je predstavio povijest tog mjesta.

Na ulazu u samostan stoji spomenik fratru učitelju koji prstom pokazuje da su franjevci prisutni na tom mjestu od kraja 15. stoljeća, a važno je spomenuti da se jako puno fratara iz Hercegovačke provincije upravo obrazovalo na Bogosloviji u Makarskoj zbog uništavanja ili nasilnog zatvaranja učilišta u BiH za vrijeme i nakon Drugog svjetskog rata. U samostanu smo imali priliku vidjeti i Malakološki muzej kojeg je utemeljio dr. fra Jure Radić u kojem se nalaze školjkaši iz Jadrana i cijelog svijeta. Nakon kratke pauze i turističkog obilaska mjesta, posljednja stanica hodočašća bila je katedrala sv. Marka koja se nalazi na Kačićevu trgu. Tamo nas je dočekao don Jure koji nas je upoznao s tradicijom i poviješću ove crkve. Nagovor smo završili pjesmom *Do nebesa nek' se ori* te se uputili prema autobusima u kojima smo zajedno izmolili večernju molitvu Časoslova. Ovakva hodočašća lijepa su i potrebna u našoj franjevačkoj karizmi i našoj trajnoj formaciji jer je bratstvo nezaobilazna komponenta franjevačke duhovnosti, kao i pobožnost Blaženoj Djevici Mariji koju je Franjo izabrao za odvjetnicu i zaštitnicu Reda.

Put svjetla u organizaciji OFS-a Mostar i udruge Kairos

Antonija Stojanovski, OFS

Dana 23. svibnja održan je Put svjetla u masliniku Samostana Školskih sestara franjevki u Bijelom Polju. Ovaj molitveni susret je na uočnicu Duhova, u organizaciji Franjevačkog svjetovnog reda iz Mostara i udruge Kairos, pohodilo veliko mnoštvo ljudi, braće i sestara, mladih obitelji, dječice, baka i djedova. Veliko je to bogatstvo za sve nas i radosni smo zbog ovako velikog odaziva. Susret se održao u prelijepom okruženju velikog maslinika Samostana, što ga sestre vrijedno i predano uređuju.

Put svjetla jedinstvena je pobožnost, u kojoj razmatramo deset postaja, odnosno otajstava Svjetla. Kroz otajstva razmatramo događaje od Isusovog uskrsnuća do Pedesetnice ili Duhova. Pobožnost smo započeli uvodnom molitvom. Prolazeći kroz postaje, prisjetili smo se tako Marije Magdalene, koja prva stiže na grob, također sv. Tome, koji je tražio osobni susret s uskrslim Kristom, ili puta u Emaus, gdje se učenicima otvaraju oči i prepoznaju Ga u Pismima i lomljenju kruha. Zadnja postaja je Pedesetnica, tj. silazak Duha svetoga na Mariju i apostole, rođendan Crkve.

Očevi su cijelo vrijeme nosili križ svetog Damjana, uskrslog Krista - baš onaj s kojeg je sv. Franjo čuo riječi: Idi i popravi moju crkvu, koja se ruši. Njihove žene, supruge molile su deseticu otajstva krunice hodajući od postaje do postaje, a djeca su nosila svijeće.

Brojne obitelji odlučile su ovo predivno subotnje poslijepodne iskoristiti u molitvi i pobožnosti i vjerujemo da su to najbolje vrijednosti koje mogu u svojoj obitelji oživjeti.

Nakon pobožnosti Puta svjetla nastavili smo sa svetom misom, u prirodi, u šumici do ribnjaka. Svetu misu i pobožnost slavio je naš duhovni asistent fra Serđo Ćavar, a misa je bila svečana i radosna. Djeca su ministrirala, zbor je pjevao - spustio se mir i radost u zajedništvu i bratskoj ljubavi.

Na kraju večeri imali smo druženje i zakusku, uz igru, smijeh, vrisku dječice te brojne i vrijedne susrete, iz kojih se u svakodnevicu vraćamo bogatiji i ispunjeniji.

VIII. sabor Frame Hercegovina

Marijana Bogdan, Frama

Više od 700 framaša iz 19 područnih bratstava iz cijele Hercegovine okupilo se u Posušju od 15. do 17. svibnja na VIII. saboru Frame Hercegovina pod geslom *Služite Njemu svi u poniznosti velikoj*, kako bi ponovno dokazali da vjera i mladost predana sv. Franji živi te da je usmjerena Kristu.

Pod vodstvom Vijeća Frame Posušje i područnog duhovnog asistenta fra Ivana Hrkaća mladima je bio omogućen bogat program ispunjen prilikama za duhovni rast, ali i zabavu, nova znanja i prijateljstva koja će ostati posebno urezana u srca mnogih.

Dolaskom u Posušje, vrijeme nas nije služilo, no ni kiša nije mogla zaustaviti osmijeh i upornost mladih duša koje žele služiti Gospodinu. Sabor je otvoren svetom misom u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije, gdje smo imali priliku pristupiti i sakramentu pomirenja. Nakon svečane mise premjestili smo se u kriptu crkve koja je tijekom ta tri dana bila glavni prostor naših aktivnosti.

Na početku programa svaka je Frama pjesmom ili skečom predstavila svoj rad, nakon čega smo imali priliku pogledati i predstavu o sv. Franji. Na samom kraju prvoga dana održano je čašćenje križa sv. Damjana te je svaki framaš u svome srcu mogao osluškivati Gospodina, baš kao naš otac Franjo.

Program drugoga dana započeo je molitvom, nakon čega je uslijedilo poučno predavanje fra Antonija Šakote, nekadašnjeg područnog duhovnog asistenta. U raspored su bili uključeni rad po skupinama i radionice raspoređene po cijelom Posušju, pa smo tako imali priliku naučiti nešto novo i pokazati svima pravi framaški duh.

Nakon večernje mise došao je red na najzabavniji dio ovih triju dana, koncert Frame Hercegovina pod vodstvom fra Ante Vukoje. Bili su to nezaboravni trenutci pjesme, plesa i osmijeha koje ćemo još dugo pamtiti. Svima je bilo posebno drago čuti i zapjevati ovogodišnju himnu koja je tih dana svakom framašu bila na usnama.

Nakon koncerta dan smo završili klanjanjem Presvetom Oltarskom Sakramentu uz prigodne pjesme i meditativne tekstove. Bili smo smješteni u gradskoj sportskoj dvorani na počinak.

U nedjelju smo se, nakon molitve, svi okupili na zajedničku milenijsku fotografiju u obliku našega znaka Tau. Svi mi, koliko god bili različiti, jedan smo Tau koji nas okuplja kao svoju djecu.

Program je završen svetom misom i svjedočanstvima pet bivših framaša, danas ostvarenih kao franjevci ili članovi Franjevačkoga svjetovnog reda. Govorili su nam o svome framaškom putu, prihvaćanju i vršenju službi te o tome koliko ih je Frama oblikovala kroz život.

Posebnu zahvalu zaslužuju svi organizatori, domaćini i volonteri koji su tijekom Sabora svakom framašu omogućili sve potrebno. Bila su ovo tri nezaboravna i milosna dana ispunjena molitvom, pjesmom i radošću, što se moglo vidjeti jer smo svi disali kao jedno. Gospodinov i Franjin duh bili su snažno prisutni te smo od Posušja tijekom ta tri dana uspjeli napraviti mali Asiz.

Sada preostaje živjeti ovaj Sabor u svojim domovima i nikada ne prestati zahvaljivati Gospodinu na svemu, jer je svakome ovo iskustvo donijelo barem malu promjenu u životu, uvjerena sam, na bolje.

Hvaljen budi, Gospodine moj, po svakom trenutku, bratu i iskustvu koje si nam darovao na ovogodišnjem Saboru Frame Hercegovina.

Udala se naša sestra Marija Šimić za Ivana Fofića. Vjenčanje je bilo 27. 12. 2025. Misno slavlje i obred vjenčanja predvodio je p. Stipe Tomić.

Sve je počelo još davno, kada sam Ivana viđala na Adventu u Ljubuškom. Tada je živio u Austriji i mislila sam da od nas neće biti ništa. No, malo po malo, kroz kave i razgovore, sve se promijenilo i počeo mi se jako sviđati. Najviše me privuklo to što je njemu Bog na prvom mjestu, baš kao i meni. Iako nas je bilo strah veze na daljinu i izazova čistoće, puno smo molili, a pater Stipe, koji je Ivanov jako dobar prijatelj, bio nam je velika podrška i pratio nas kroz cijeli naš put. Nakon godinu dana Ivan me zaprosio, a poslije zaruka vjenčali smo se baš u vrijeme Božića — kada je naša priča i počela. Danas zajedno gradimo naš dom u Ljubuškom i svakodnevno osjećamo plodove molitve, čistoće i Božjeg blagoslova.

Naša sestra Marija Kozina udala se za Josipa Ereša. Vjenčali su se 3. siječnja 2026., na blagdan Presvetog Imena Isusova, na Humcu. Svjedoci su bili Ana Kozina i Boris Dževlan. Misno slavlje i obred vjenčanja predvodio je fra Marko Bandić.

Nacionalni kongres
OFS-a i Frame
Gospodin nam dade brata Franju
<u>Međugorje, 4. rujna 2026.</u>
18 h - sveta misa
Večer brata Ognja - druženje

<u>Međugorje, 5. rujna 2026.</u>
9:00 - predavanje, fra Ivan Matić
rad po grupama
plenum

Franjevački jubilej - 800. obljetnica preminuća sv. Franje

<u>Međugorje, 5. rujna 2026.</u>
16:00 duhovni nagovor - fra Ante Vučković
18:00 Svečano misno slavlje predvodi generalni ministar Reda manje braće fra Massimo Fussareli
franjevački koncert
klanjanje Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu
Prigoda za vidljivo zajedništvo, duhovnu obnovu i jačanje povezanosti trećara i framaša, ali i ostalih franjevačkih zajednica iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine!
Na slavljenički dio programa pozivamo sve svjetovne franjevce i framaše, sve one koji su nekada bili u Frami, ali i one koji žele nasljedovati sv. Franju.
Radujemo se vašem dolasku i zajedničkom susretu u franjevačkom duhu radosti i malenosti!
Mir i dobro!

Organizacijski odbor
Prvog nacionalnog kongresa
OFS-a i Frame

Kronika događanja u mjesnim bratstvima Franjevačkog svjetovnog reda Hercegovine

Ana Naletilić, OFS

26. 3. **OFS Međugorje**: Pripreme i pakiranje darova za uskrsnu tombolu s Framom Međugorje.
28. 3. **OFS Drinovci**: Održali duhovnu obnovu za našu župu: krunica, sv. misa, svjedočanstvo glazbenika Rolanda Patzleinera iz Italije i klanjanje Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu.
31. 3. **OFS Drinovci**: S framašima obišli siromašne župljane i podijelili uskrsne pakete.
1. 4. **OFS Čerin**: Framaši su pripremali pisanice za Uskrs, koje su poklanjali župljanima poslije sv. mise, a trećarice su im se rado pridružile i pomagale. Ova akcija uvijek obraduje župljane, a osobito najmlađe. **OFS Posuški Gradac**: Sastanak i kantanje Gospinog plača kroz korizmu.
3. 4. **OFS Mostar**: Veliki petak - zajedničko hodočašće OFS-a i Frame u Međugorje i uspon na Križevac.
4. 4. **OFS Tomislavgrad**: Pripremanje i pakiranje kolača za humanitarnu akciju.
5. 4. **OFS Međugorje**: Uskrsna humanitarna tombola - organizirali OFS i Frama. **OFS Tomislavgrad**: Prodaja kolača za humanitarnu akciju Frame i OFS-a.
7. 4. **OFS Posuški Gradac**: Sastanak bratstva: krunica, sv. misa, klanjanje pred Presvetim, časoslov i obrada 3. teme - *Donositi plodove dostojne pokor*e (gost fra Veselko Grubišić)
8.-9. 4. **OFS Drinovci**: Susret simpatizera – prikupljene molbe i obavljen razgovor sa simpatizerima koje ćemo primiti u novicijat. **OFS Tomislavgrad**: Susret novaka – obrada 17., 18. i 19. članka *Pravila*. Susret vodio Vinko Sliško. Molitveni susret srijedom: molitva Časoslova i na mjesečne nakane.
8. 4. **OFS Humac**: Mjesečni susret - Gost predavač bio je Mario Pehar iz OFS Mostar. Susret je započeo molitvom Časoslova, a potom je predstavljena tema *Donositi plodove dostojne pokore*. Nakon izlaganja rad po skupinama. **OFS Međugorje**: Hodočastili pješice u Šurmance. Dočekao nas je domaćin Ljubo Jovanović, te smo izmolili krunicu i častili relikvije sv. Faustine. **OFS Široki Brijeg**: Humanitarna akcija *Postani čuvar maslin*e, koju organiziraju franjevke iz Bijelog Polja. Naše bratstvo je na mjesečnom sastanku prikupilo dobrovoljne priloge i poslalo ih na račun sestara u Bijelom Polju. Time smo postali čuvari masline na godinu dana, a naš prilog će biti proslijeđen za obroke djece u Ugandi.
9. 4. **OFS Široki Brijeg**: Sv. misa za pokojne članove OFS-a.
10. 4. **OFS Drinovci**: Koncelebrirano misno slavlje i primanje novih članova u novicijat: Jelene i Silvane Glavota. **OFS Posušje**: Mjesečna skupština bratstva. Duhovni asistent fra Ivan govorio na temu *Jubilarna godina sv. Franje*. **OFS Tomislavgrad**: Sv. misa u kapelici na našu nakanu (mjesečne nakane OFS-a). Redovita skupština bratstva: dogovor oko aktivnosti u travnju. Marija Dilber ukratko je predstavila članke *Pravila*. Nakon skupštine sestre Marija Dilber i Nada Sušilović organizirale su agape za bratstvo povodom rođenja prvog unuka, odnosno praunuka.
11. 4. **OFS Tomislavgrad**: Odazvali smo se pozivu Pape na cjelodnevnu molitvu za mir u svijetu.
13. 4. **OFS Kočerin**: Mjesečna skupština. Molitva Časoslova. Tema: *Djeca se Božja zovemo i jesmo*. Rad po skupinama. **OFS Mostar**: Mjesečna skupština – predavanje na temu *Poslanje i karizma svjetovnih franjevaca* održao fra Ljubo Kurtović. **OFS Ružići**: Izbori u bratstvu. **OFS Široki Brijeg**: Franjevačka krunica nakon večernje sv. mise. Inače, franjevačku krunicu molimo ponedjeljkom kroz cijelu godinu sv. Franje. Sastanak 1. skupine početne formacije. **OFS Tomislavgrad**: *Lectio Divina* s framašima. Susret vodio fra Antonio Petric.
14. 4. **OFS Čerin**: Na večerašnjem susretu osobitu radost je izazvao dolazak novih, mladih simpatizera sv. Franje. Zajedno smo pratili obradu I. teme, u kojoj nas je ministra približila Franjinom odnosu prema svemu stvorenom, tj. prema Stvoritelju, kao i *Pjesmu stvorova*, te potakla nas da slijedimo sv. Franju u malim stvarima u svakodnevnom životu, u

kojima ćemo pokazivati ljubav i zahvalnost za sve stvoreno. **OFS Humac**: Susret simpatizera - Tema: *Struktura i poslanje OFS-a*, kako je nastao, upoznali neke svjetovne franjevce svece ili na glasu svetosti. **OFS Kočerin**: 24-satna molitva bratstva. Nakana: *Da nas Duh Sveti vodi putem mudrosti i hrabrosti u jačanju naše franjevačke duhovnosti*. **OFS Međugorje**: Nakon Večernje naš duhovni asistent fra Zvonimir Pavičić obradio temu *Krist u kruhu*. **OFS Vitina**: Mjesečna skupština. Tema: *Sv . Franjo i duhovska klica*, predavač fra Dario Dodig.

15. 4. **OFS Humac**: Susret novaka - *Pravilo* 1-6, *GK*, *Način života svjetovnih franjevaca*. **OFS Posušje**: Susret privremene formacije. **OFS Široki Brijeg**: Molitva Časoslova pred Presvetim i kratko klanjanje Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu nakon večernje sv. mise. **OFS Tomislavgrad**: Susret novaka. Obrada 7., 8., 9. i 13. članka *Pravila*. Susret vodio Vinko Sliško.

17. 4. **OFS Tomislavgrad**: Susret novaka. Obrada 26. članka *Pravila*. Susret vodio fra Antonio Petric. Susret novaka. Obrada 4., 5. i 6. članka *Pravila*. Susret vodila Kata Baković.

18. 4. **OFS Čerin**: Blagoslov oltara i vitraja u Donjoj Blatnici. Sv. misu i blagoslov predvodio mons. Petar Palić. Naša filijalna crkva sv. Franje postala je jubilejska crkva, i u njoj se može dobiti potpuni oprost, što je iskoristio velik broj trećara.

20. 4. **OFS Mostar**: Susret trajne formacije – predavanje sestre Antonije Stojanovski na temu *Onima koji čine pokoru*. **OFS Ružići**: Čišćenje crkvenog dvorišta, sadnja i okopavanje cvijeća itd. **OFS Široki Brijeg**: Sastanak 2. skupine početne formacije. **OFS Tomislavgrad**: Susret simpatizera. Tema: *Opomene* sv. Franje. Susret vodio Vinko Sliško. Predmolili smo krunicu na *Radio Mariji BiH* u Livnu.

21. 4. **OFS Čerin**: Sastanak je protekao u bratskom ozračju, u gostima smo imali framaše. Osim toga, proslavili smo rođendan najredovitije sestre u bratstvu na sastancima – naše Ivane. **OFS Kočerin**: 24 h molitve i posta za prestanak ratova i uspostavu trajnog i pravednog mira. **OFS Vitina**: Tjedni susret. Tema: *Kako sažeti Franjin život u najkraće?* - predavač fra Dario Dodig.

22. 4. **OFS Humac**: Zabavni susret. Započeo i završio molitvom, a sastojao se od edukativno-zabavnih igara u dvorištu samostana. **OFS Kočerin**: Pohod bratstvu Veljaci. Molitva Časoslova. Tema susreta: *Krist u kruhu - srce franjevačke duhovnosti*. Susret vodio fra Ivan Boras. **OFS Međugorje**: Izmolili smo *Put svjetla*, pobožnost koja prati Isusove postaje od uskrsnuća do uzašašća i poslanja Duha Svetoga. Susret simpatizera i novaka. **OFS Mostar**: Susret simpatizera i novaka. **OFS Tomislavgrad**: Molitveni susret srijedom: molitva Časoslova i na mjesečne nakane, a nakon toga Marija Dilber i Vjekoslav Bagarić obradili 20., 23., 24., 25. i 26. članak *Pravila*.

23./24. 4. **OFS Široki Brijeg**: Živa krunica na Papinu nakanu - za svećenike u krizama.

24. 4. **OFS Humac**: Trećari su održali susret Frame na temu *Franjevaštvo u svakodnevici*. Kroz osobna svjedočanstva, zajednički razgovor i odgovore na pitanja o franjevačkom životu i svakodnevici približili su im način življenja franjevačkih vrijednosti u obitelji, školi, društvu i svakodnevnim životnim situacijama. **OFS Posušje**: Susret početne formacije. **OFS Tomislavgrad**: Susret novaka. Obrada 17., 18., 19., 21. i 22. članka *Pravila*. Susret vodio Vinko Sliško. Nakon formacije otišli na izložbu u samostanskom muzeju.

24.-26. 4. **OFS Posušje**: **OFS Mostar**: Hodočašće u Ludbreg u organizaciji *Kairosa*.

27. 4. **OFS Mostar**: Sv. misa s pukom, na kojoj su zavjete naknadno položili članovi Ljilja Gudelj, Marija Ivana Drežnjak i Franjo Drežnjak. Nakon toga molitveni susret s praktičnim dijelom vezano za konkretnu organizaciju zagovorne molitve u bratstvu. **OFS Posušje**: Susret privremene formacije. **OFS Ružići**: Sastanak (čašćenje sv. Križa, po primjeru sv. Franje). **OFS Široki Brijeg**: Formacijski susret za članove s privremenim zavjetima. **OFS Tomislavgrad**: Susret simpatizera. Tema: *Opomene* sv. Franje. Susret vodio Vinko Sliško.

28. 4. **OFS Međugorje**: Tema *Ogledalo velikih i predvodnik malih*. **OFS Široki Brijeg**: Sastanak simpatizera. **OFS Vitina**: Tjedni susret. Tema: *Živjeti Evanđelje kao sv. Franjo*, predavač: fra Dario Dodig.

29. 4. **OFS Humac**: Molitveni susret - Klanjanje pred Presvetim Oltarskim Sakramentom i pojedinačna molitva. Posebnu ljepotu susretu dao je zbor, oformljen od naših članova, koji je pjesmom animirao molitveni program. **OFS Posuški Gradac**: Sastanak bratstva: Časoslov i 4.

tema - *Srce Franjevačke vjere*, obradio fra Tomislav Jelić. **OFS Tomislavgrad**: Molitveni susret srijedom: *Lectio Divina*. Susret vodio fra Antonio Petric. Molitva Časoslova i na mjesečne nakane.

30. 4./1. 5. **OFS Široki Brijeg**: Cjelonoćno klanjanje pred Presvetim Oltarskim Sakramentom. 30. 4. **OFS Tomislavgrad**: Cjelonoćno klanjanje: braća i sestre na straži pred Presvetim.

1. 5. **OFS Čerin**: Susret smo održali u crkvi sv. Franje Asiškog u Donjoj Blatnici. Njemu je prethodila molitva sv. krunice i sv. misa. **OFS Posuški Gradac**: Povjerenica za Framu Anabela Grubišić prisustvovala izborima u Frami. **OFS Tomislavgrad**: Na sv. misi na Groblju mira - Bile bili su Vjekoslav Bagarić i Marija Dilber, koji su sudjelovali u predmoljenju krunice, a sestra Marija bila je i u zboru.

2. 5. **OFS Kočerin**: Sv. misa za trećare, i druženje. **OFS Tomislavgrad**: Hodočašće s framašima i duhovnim asistentima na Visovac i u Šibenik. Na Visovcu slavili sv. misu, obišli otočić, samostan i muzej, a u Šibeniku posjetili crkvu sv. Frane, nacionalno svetište sv. Nikole Tavelića.

4. 5. **OFS Kočerin**: Mjesečna skupština. Molitva Časoslova. Tema susreta: *Idi za mnom*. Gost predavač č. s. Katarina Vučić. **OFS Mostar**: Mjesečna skupština – predavanje na temu *Potpuni oprost* održao fra Andrija Majić.

5. 5. **OFS Čerin**: Na večerašnjem sastanku, nakon obrade predložene teme broj II, ministra nas je potakla da pokušamo pronaći ravnotežu između rada i odmora. Stanje neaktivnosti i mira nam pomaže da srcem spoznamo svog Stvoritelja.

OFS Tomislavgrad: Zavjeti u bratstvu

Znamo li se umiriti poput sv. Franje i prepoznati trenutke duboke molitve: u zalasku Sunca, pjevu ptica, tek zaspalom djetetu? Nakon nagovora ostatak večeri smo proveli u čašćenju i zajedništvu. **OFS Kočerin**: 24 h molitva bratstva. Nakana: Za prestanak ratova i uspostava trajnog mira. **OFS Međugorje**: Umjesto uobičajenog sastanka u našim prostorijama sastali smo se u podnožju Podbrda i molili krunicu uz meditacije za svako otajstvo, koje su pisale naše sestre i braća. **OFS Vitina**: Mjesečna skupština. Tema: *Kreposti sv. Franje*, predavač fra Dario Dodig.

6. 5. **OFS Humac**: Mjesečni susret – obrada teme o sv. Franji. Susret je započeo molitvom Časoslova, nakon čega je naš duhovni asistent fra Marko Bandić predstavio temu *Krist u kruhu*. Nakon predavanja rad po skupinama. **OFS Posuški Gradac**: Molitveni sastanak - krunica, misa i molitva časoslova. **OFS Široki Brijeg**: Mjesečni susret bratstva poslije večernje sv. mise, na kojem je fra Jure Barišić održao prezentaciju o važnosti i načinu moljenja Časoslova. **OFS Tomislavgrad**: Redovita skupština bratstva: molitva Časoslova, obavijesti o nadolazećim aktivnostima i dogovori oko zavjeta.

7. 5. **OFS Tomislavgrad**: Odazvali smo se pozivu Frame na predstavu o životu sv. Franje – *Alter Christus*.

8. 5. **OFS Drinovci**: Mjesečna skupština. Tema: *Pitanja – postavljanje pitanja*. Skupštinu animirao duhovni asistent fra Marinko. **OFS Posušje**: Mjesečna skupština bratstva. Sestra Zdravka Pišković govorila o franjevačkom putu brata Stjepana Licea. **OFS Tomislavgrad**: Ljiljan Kutleša, Ivanka Jurčević, Slavka Skočibušić i Iva Kovačević dali su svoje trajne zavjete, a brat Vidoslav Matić dao je svoje prve privremene zavjete.

9. 5. **OFS Humac**: Otvoreni susret za bračne parove, na temu „Bračna či(če)stoća“. Predavanje održao fra Valentin Vukoja, nakon čega je uslijedilo vrijeme za razgovor supružnika, uz organizirano čuvanje djece.

10. 5. **OFS Humac**: U nedjelju, 10. svibnja, četrdesetak članova bratstva OFS-a Humac sudjelovalo na hodočašću u Slano i Dubrovnik te bratskom druženju s članovima OFS-a Rožat Dubrovnik. U Slanom upriličen obilazak samostana sv. Jeronima te slavlje sv. mise, koju je predvodio fra Marko Bandić. Nakon druženja hodočasnici su nastavili put prema Dubrovniku, gdje su obišli

znamenitosti Staroga Grada i sudjelovali na koncertu u crkvi Male braće.
11. 5. **OFS Mostar**: Susret trajne formacije na temu *Idi za mnom*, koju je obradila Suzana Hrkać, a predstavio naš učitelj formacije Mario Pehar. **OFS Tomislavgrad**: *Lectio Divina* s framašima. Vodio fra Nikola Jurišić.
12. 5. **OFS Čerin**: Duhovni asistent fra Velimir imao nagovor o Gospi Fatimskoj, uoči njenog blagdana. Mislili smo i na naše drage trećare koji trenutno nose križ bolesti ili skrbe za bolesne članove obitelji. Za njih i sve koji se preporučuju u naše molitve susret smo završili molitvom radosnih otajstava krunice, da im na pomoć bude Gospa i svi sveci. **OFS Međugorje**: Molitva zajedničke krunice i svibanjskih pobožnosti - molili smo za mir u svijetu, naše bratstvo, članove naših obitelji, a posebno mlade naše župe. **OFS Tomislavgrad**: Odazvali smo se pozivu bratstva iz Livna na njihove zavjete.
13. 5. **OFS Mostar**: Susret za parove *Ples ljubavi – 4 koraka do sreće* u organizaciji našeg *Kairosa*. **OFS Ružići**: Gost predavač fra Augustin Čordaš, s temom *Duh Sveti u životu sv. Franje*. **OFS Tomislavgrad**: Molitveni susret srijedom: molitva Časoslova i na mjesečne nakane. Vinko Sliško obradio 3. temu trajne formacije: *Donositi plodove dostojne pokore*.
15. 5. **OFS Kočerin**: Devetnica Duhu Svetom. Čitanje, razmatranje i molitva krunice.
15.–17. 5. **OFS Posušje**: Pomagali framašima na Saboru Frame Hercegovina - zaduženi za podjelu obroka. **OFS Posuški Gradac**: Volontirali u Posušju na saboru Frame. **OFS Tomislavgrad**: Naša sestra Kata Baković sudjelovala je u subotu volontiranjem, a u nedjelju svjedočanstvom *Od Frame do OFS-a*.
15. - 23. 5. **OFS Široki Brijeg**: Devetnica Duhu Svetom za izljev Duha Svetog na naše bratstvo i za darove Duha Svetoga.
18. 5. **OFS Tomislavgrad**: Predvodili krunicu na *Radio Mariji BiH* u Livnu.
19. 5. **OFS Čerin**: Na Čerinu u Pastoralnom centru održano predavanje pod nazivom *Arheološka istraživanja Brotnja*, pa smo umjesto uobičajenog sastanka prisustvovali predavanju. **OFS Humac**, **OFS Posuški Gradac**, **OFS Ružići, OFS Široki Brijeg, OFS Tomislavgrad**: Susret simpatizera u Međugorju. (Podbrdo uz krunicu i fra Josipove nagovore; kratke kateheze, misa i druženje.) **OFS Vitina**: Tjedni susret - molitveni susret.
20. 5. **OFS Humac**: Susret novaka - *Pravilo* 6-15, *GK*, *Djelatna prisutnost u Crkvi i svijetu*. **OFS Kočerin**: Post i 24 h molitva bratstva za pobijene kočerinske fratre. Nakana: *Da se fra Andrija Topić i braća uzdignu na čast oltara*. **OFS Široki Brijeg**: Molitva časoslova pred Presvetim i kratko klanjanje Isusu u Presvetom nakon večernje sv. mise. **OFS Tomislavgrad**: Molitveni susret srijedom: molitva Časoslova i na mjesečne nakane. Fra Antonio obradio je 4. temu: *Klanjanje Kristu u kruhu – srce franjevačke vjere*. Uslijedilo klanjanje.
21. 5. **OFS Drinovci**: Molitveni program: svjedočanstvo o obraćenju - Dario Vasilj iz Međugorja, i 24-satno klanjanje. **OFS Kočerin**: Sv. misa za pobijene fratre i puk župe Kočerin. Molitva na grobu slugu Božjih fra Andrije i fra Valentina. Sv. misa, blagoslov spomen-ploče u župnoj kući i klanjanje Presvetom Oltarskim Sakramentu do ponoći.
22. 5. **OFS Čerin**: Susret smo imali u crkvi sv. Franje u Donjoj Blatnici, koja je i jubilejska crkva s potpunim oprostom, pa bratstvo rado koristi ovu prigodu za sv. ispovijed, krunicu i sv. misu. **OFS Humac**: Susret s Framom - Započeo molitvom Časoslova, a nastavio se kvizom znanja. Trećari su za framaše pripremili kviz koji je sadržavao pitanja općeg znanja te pitanja o sv. Franji, svecima i Bibliji.
23. 5. **OFS Mostar**: Put svjetla (kod časnih sestara u Bijelom Polju) – otvoreni molitveni susret OFS-a i *Kairosa*. **OFS Široki Brijeg**: Duhovsko bdijenje. Nakon večernje sv. mise klanjanje Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu do ponoći.
25. 5. **OFS Posušje**: Susret privremene formacije. **OFS Ružići**: Mjesečni sastanak. **OFS Široki Brijeg**: Zajednički susret svih formacija (simpatizeri, početne formacije, članovi s privremenim zavjetima) nakon večernje sv. mise u 18h. Gost na susretu bio je brat Damir Šiljeg (OFS Humac), koji je svjedočio o svom pozivu u OFS. **OFS Tomislavgrad**: Susret simpatizera – *Lectio Divina*. Susret vodili Vinko Sliško i fra Antonio Petric.
26. 5. **OFS Međugorje**: Pohod Područnog vijeća.
27. 5. **OFS Mostar**: Susret simpatizera i novaka. **OFS Posuški Gradac**: Molitveni sastanak, krunica, misa i molitva Časoslova. **OFS Ružići**: Primanje i obnova zavjeta

na večernjoj sv. misi. **OFS Tomislavgrad**: Molitveni susret srijedom: molitva Časoslova i na mjesečne nakane.
28. 5. **OFS Tomislavgrad**: Uređenje ružičnjaka kod samostana. Braća i sestre na straži pred Presvetim – cjelonoćno klanjanje.
28./29. 5. **OFS Široki Brijeg**: Živa krunica na Papinu nakanu – za hranu za sve.
29. 5. **OFS Čerin**: Susret s Framom. **OFS Humac**: Molitveni susret. **OFS Posušje**: Susret početne formacije. OFS Tomislavgrad: Susret novaka. Obrada 1., 2. i 3. članka Pravila. Susret vodio Vinko Sliško.
30. 5. **OFS Čerin, OFS Humac, OFS Kočerin, OFS Međugorje, OFS Mostar, OFS Posušje, OFS Široki Brijeg, OFS Tomislavgrad**: Područno hodočašće u svetište Majke Božje Lurdske u Vepric. OFS Tomislavgrad: Odazvali smo se pozivu pape Lava na molitvu za mir u svijetu.
1. 6. **OFS Kočerin**: Mjesečna skupština bratstva. Molitva Časoslova. Duhovni nagovor - predavanje fra Hrvoja Miletića. **OFS Tomislavgrad:** Susret simpatizera. Tema: Isus Krist i njegova Crkva. Susret vodio Vinko Sliško. Lectio Divina s framašima. Susret vodio fra Antonio Petric.
2. 6. **OFS Kočerin:** 24 h molitva bratstva. Nakana: Za bolesnike koji trpe tjelesne i duševne boli, te za stare, nemoćne i osamljene, da ih Bog krijepi i vodi u njihovom životu.
3. 6. **OFS Humac:** Franjevačko druženje uz novi Časoslov. **OFS Posuški Gradac:** Sastanak bratstva: 5. tema - Idi za mnom (pripremio fra Tomislav Jelić). **OFS Tomislavgrad:** Molitveni susret srijedom: molitva Časoslova i na mjesečne nakane.
5. 6. **OFS Čerin:** Bratstvo je na prvi petak odlučilo otići u franjevačku crkvu u kojoj se može dobiti potpuni oprost - crkvu sv. Franje u Donju Blatnicu. **OFS Posušje:** Mjesečna skupština. Obrađivali temu trajne formacije Hvaljen budi Gospodine: odnos prema svemu stvorenome na franjevački način. **OFS Tomislavgrad:** Redovita skupština: sv. misa na našu nakanu, molitva Časoslova i dogovor oko nadolazećih aktivnosti. Proslavili smo i rođendan našeg duhovnog asistenta fra Antonija Petrica.
5.-7. 6. **OFS Tomislavgrad:** Nacionalni kapitul OFS-a BiH na kojem su sudjelovale sestre Marija Dilber i Kata Baković.
6. 6. **OFS Kočerin:** Misa za trećare i druženje.
8. 6. **OFS Tomislavgrad:** Susret simpatizera. Tema: Franjo i Euharistija. Susret vodio Vinko Sliško.
9. 6. **OFS Čerin:** Nakon molitve, na sastanku smo se častili i družili. Ovo nam je zadnji sastanak pred ljetnu stanku. **OFS Široki Brijeg:** Mjesečni susret bratstva poslije večernje sv. mise. Na susretu prikupljali donacije za klarise. Paljenje svijeća i molitva na grobu pokojnog duhovnika fra Dane Karačića u susret prvoj godišnjici njegove smrti.
10. 6. **OFS Posušje:** Susret privremene formacije. OFS Tomislavgrad: Molitveni susret srijedom: molitva Časoslova i na mjesečne nakane. Obrada 5. teme trajne formacije.
12. 6. **OFS Posuški Gradac:** Hodočastili na uočnicu sv. Anti u Sutinu. **OFS Tomislavgrad:** Susret novaka. Obrada 4., 5. i 6. članka Pravila. Susret vodio Vinko Sliško.
13. 6. OFS Kočerin: Blagdan sv. Ante u filijalnoj crkvi u Ljubotićima. Kroz trodnevnicu se duhovno pripremali za veliki blagdan (hodočašće, post i molitva). Krunicu predvodili trećari, a Frama uveličala slavlje duhovnim pjesmama. **OFS Tomislavgrad:** Bratstvo pješice hodočastilo sv. Anti u Šujicu.
14. 6. OFS Tomislavgrad: U posjetu bilo bratstvo Kočerin: druženje, obilazak crkve i samostana te izlet na Ostrožac.
15. 6. **OFS Široki Brijeg:** Formacijski susret za članove s privremenim zavjetima. **OFS Tomislavgrad:** Susret simpatizera. Tema: Franjino djetinjstvo i mladost.
16. 6. **OFS Široki Brijeg:** Sastanak 1. skupine početne formacije.
17. 6. **OFS Tomislavgrad:** Molitveni susret srijedom: molitva Časoslova i na mjesečne nakane.
19. 6. **OFS Posušje:** Susret bratstva. Obrađivali temu trajne formacije Djeca se Božja zovemo i jesmo (Usp. 1 Iv 3,1). **OFS Tomislavgrad:** Susret za privremeno zavjetovane. Tema: Opomene sv. Franje.
22. 6. **OFS Posušje:** Susret početne formacije. OFS Tomislavgrad: Susret simpatizera. Tema: Narav i poslanje OFS-a. Susret vodio Vinko Sliško. Predvodili krunicu na Radio Mariji BiH u Livnu.
23. 6. **OFS Široki Brijeg:** Sastanak 2. skupine početne formacije.
24. 6. **OFS Kočerin**: Blagdan sv. Ivana Krstitelja u filijalnoj crkvi na Rujnu. Kroz trodnevnicu smo se duhovno pripremali za blagdan (hodočašće, post i molitva). Trećari predmolili krunicu, a Frama uveličala slavlje pjesmama. **OFS Tomislavgrad:** Molitveni susret srijedom: molitva Časoslova i obrada 7. teme trajne formacije.

Mjesno bratstvo Drinovci ostalo je bez svojih dviju trećarica koje je krasila molitva i rad u njihovim obiteljima.

Blaženka Tomas (1947.) ud. + Frane

U bratstvo je primljena 13. 10. 1964., a trajne zavjete je dala 19. 12. 1965. S vjerom u uskrsnuće i život vječni preminula je okrijepljena svetim sakramentima, 18. ožujka 2026. u 79. godini života.

Janja Majić (1934.) ud. + Marinka

U bratstvo je primljena 9. 6. 1959., a trajne zavjete je dala 10. 9. 1960. S vjerom u uskrsnuće i život vječni preminula je okrijepljena svetim sakramentima, 2. svibnja 2026. u 92. godini života.

Milica Galić (1936. – 2026.)

Milica Galić kći Adama Galića i Anice r. Ćuk, rođena 29. rujna 1936. na Kušanovcu, u Crnim Lokvama. Odrasla je u obitelji, u kojoj je već odmalena upoznala vrijednosti Trećeg svjetovnog reda sv. Franje, a k njemu je pristupila davne 1962. na Kočerinu, a nastavila u Širokom Brigu. U sretnom braku s mužem Božom rodila je petero djece, a dvije njihove kćeri, Anka i Ljilja, nastavile su kročiti njezinim stopama slijedeći sv. Franju.

U jutarnjim satima, 1. travnja 2026. godine, na Veliku srijedu, naša je Milica predala dušu Milosrdnom Bogu Ocu.

Pokoj vječni daruj joj, Gospodine!

Marija Penavić (1938. – 2026.)

Marija Penavić rođena je 23. 3. 1938. na otoku Krku, od oca Josipa Linardića i majke Lucije. Udaje se za Zvonimira Penavića 1965. U braku su dobili petero djece – jednog sina i četiri kćeri. U Franjevački svjetovni red primljena 10. 10. 2004., a doživotne zavjete dala je 8. 3. 2008. na Širokom Brijegu. Na Veliku subotu 2026., Bogu se svidjelo da našu trećaricu Mariju privede k sebi. Njezin pogreb vodio je fra Ivan Crnogorac. Pokoj vječni daruj joj, Gospodine!

fra Ante Ivanković

U crkvi franjevačkoga samostana u Tomislavgradu 30. ožujka 2026. godine, u zajedništvu Božjeg puka i oko šezdeset braće proslavljena je sveta misa zadušnica za pokojnog fra Antu Ivankovića. Euharistijsko slavlje predslavio je fra Jozo Grbeš. U homiliji se o. provincijal s posebnim poštovanjem prisjetio života pokojnog fra Ante: Odlaskom jednoga od nas odlazi dio nas. Gledajući život unatrag dok razmišljamo o ljudima i događajima, o patnjama i radostima možemo jasnije vidjeti i milost Božju i smisao putovanja. Fra Ante je rođen u Tubolji 1938. godine od oca Franje i majke Janje. Partizani su mu ubili oca 1943. i brata fra Miljenka, jednog od 66 ubijenih franjevaca 1945. godine. Majka mu je bila u zatvoru dvije i pol godine, a sestra godinu i pol. S 12 godina otišao je u sjemenište, s 19 obukao fratarski habit, a postao svećenikom s 27 godina, 1965. godine. Svoj redovnički život proveo je od Bukovice, Humca, Čapljine, Tomislavgrada, Širokog Brijega, Roška Polja, Čitluka, Rasna, Čerina, Seonice, ali upečatljiva ostaje njegova služba kao misionara u Kongu, gdje je djelovao tri godine, gdje je na kiluba jeziku slavio svete mise, držao homilije i kateheze. Posljednje godine svoga života proveo je u samostanu u Tomislavgradu.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

Monografija o Hrvatskoj franjevačkoj kustodiji u Americi i Kanadi

U svibnju 2026. iz tiska je izišla *Monografija o Hrvatskoj franjevačkoj kustodiji u Americi i Kanadi*, a nakladnik je Hercegovačka franjevačka provincija.

Ove godine, naime, Kustodija slavi 100. obljetnicu samostalnoga života (1926. – 2026.), točnije odvajanja od dotada zajedničkog komisarijata (tako se nekoć nazivala kustodija!) slovensko-hrvatsko-slovačkih franjevaca, koji je osnovan 1912. godine. Temeljna je zadaća hrvatskih franjevaca u Americi, i kasnije Kanadi, bila (i ostala do danas!) pastoralni rad među odseljenim Hrvatima, koji se, sa svojim potomcima, broje u stotinama tisuća, ako ne i više od milijuna, ali su se, osim toga temeljnoga posla, franjevci bavili i kulturnim uzdizanjem hrvatskoga naroda u Americi i Kanadi, kao i održanjem nacionalne svijesti, koja je bila teško uzdrmana projugoslavenskom i prokomunističkom propagandom. Upravo je to bio razlog da su hrvatski franjevci pokrenuli vlastitu tiskaru te izdavali godišnjak *Hrvatski kalendar*, mjesečnik *Hrvatski katolički glasnik* i tjednik *Danica*, kao i pokrenuli nekoliko nakladničkih kuća, u kojima su tiskani molitvenici, ali i knjige o hrvatskoj povijesti i sadašnjosti, zbirke pjesama i brojne druge vrijedne knjige.

Monografija je podijeljena na tri poglavlja: *Osnutak i razvoj Kustodije* (str. 29 - 160), *Djelatnosti hrvatskih franjevaca u Americi i Kanadi* (str. 161 - 332) i *Franjevci Hrvatske franjevačke kustodije* (str. 333 - 413), točnije kratki životopisi svih 130 hrvatskih franjevaca – od kojih je daleko najveći broj dala Hercegovačka franjevačka provincija, a potom kratke vijesti o kandidatima rođenim u samoj Americi te o časnim sestrama koje su djelovale i još uvijek djeluju u Americi i Kanadi.

Svi tekstovi su prevedeni i na engleski jezik. Knjiga je obogaćena brojnim fotografijama, najviše iz Arhiva Kustodije sa sjedištem u Chicagu.

Izložba i svjedočnstvo o pronalasku kostiju

U sklopu manifestacije Briješka zvona, 12. svibnja 2026. u Narodnoj knjižnici Široki Brijeg otvorena je izložba *Kraj II. svjetskog rata i zločini komunizma*. Izložba, koja je prethodno predstavljena u Europskom parlamentu u Bruxellesu, donosi pregled sustavnih progona i zločina počinjenih nad hrvatskim narodom tijekom i nakon Drugoga svjetskog rata, s posebnim naglaskom na stradanje hercegovačkih franjevaca.

Autor izložbe i hrvatski zastupnik u Europskom parlamentu Stjepo Bartulica naglasio je potrebu očuvanja kulture sjećanja i otvorenog govora o komunističkim zločinima.

Vicepostulator postupka mučeništva *Sluge Božje fra Andrija Topić i 49 braće* fra Miljenko Stojić zahvalio je svima koji sudjeluju u očuvanju sjećanja na žrtve, i g. Bartulici, ali i g. Miji Šuti koji se s majkom dao u potragu, pronašao svoga pradjeda, ali i one u Medviđoj jami, a trag vodi k tome da su tu i kosti ubijenih franjevaca. Okupljenima se obratio i Mijo Šuto koji je podijelio osobno svjedočanstvo o stradanju svoje obitelji u poratnom razdoblju te detalje o potrazi otkrivanja Medviđe jame. Više o tome ispričala je njegova majka Mila Šuto u radio-emisiji Višnje Spajić *Susreti* od 25. 5. 2026., koju možete potražiti na YouTube kanalu.

Nastavimo svi idalje moliti za rad Vicepostulature i pronalazak svih kostiju ubijenih hercegovačkih franjevaca.

Film o ubijenim franjevcima dobitnik prestižne nagrade

Dokumentarni film *66 hercegovačkih franjevaca*, koji ima i englesku inačicu pod nazivom *The Bell Tolls for 66 Franciscans*, nagrađen je na 59. izdanju WorldFest-Houston International Film Festivala u Houstonu. Ovaj festival nosi titulu jednog od najstarijih i najprestižnijih festivala na svijetu. Dodijeljene su nagrade *Remi* koje se tako zovu u čast poznatog kipara Frederica Remingtona. *The Bell Tolls for 66 Franciscans* dobio je Silver Remi Award u kategoriji dokumentarni film.

Ova prestižna nagrada dolazi s festivala koji je tijekom svojih 59 godina postojanja bio odskočna daska za redateljske velikane poput Stevena Spielberga. Time se film *The Bell Tolls for 66 Franciscans* svrstava u probrano društvo neovisne svjetske produkcije.

Film je nastao u režiji Nikole Kneza i Croatian Film Institutea iz Teksasa, a objavljen je početkom 2026. Istražuje ubojstvo 66 hercegovačkih franjevaca koje je napravio jugoslavenski komunistički režima između

1942. i 1945. godine donoseći niz autentičnih svjedočanstava, prikazujući povijesne činjenice i mjesta stradanja.

Premijerno prikazan film o dolasku franjevaca u Hercegovinu

Premijera dokumentarnog filma *Dolazak franjevaca u Hercegovinu – odcjepljenje od Bosne Srebrene, gradnja crkve i samostana na Širokom Brijegu* održana je 19. svibnja u dvorani Zavoda Svete obitelji u Širokom Brijegu.

Riječ je o autorskom prvijencu Domagoja Marušića iz udruge Stari hrast, koji je okupljenoj publici predstavljen kao spoj dokumentarno-igranog prikaza povijesnih događaja dolaska hercegovačkih franjevaca, njihova odvajanja od Bosne Srebrene te izgradnje crkve i samostana na Širokom Brijegu.

Film je realiziran u produkciji Maria Vision Međugorje, koja je obavila snimanje i montažu, dramski dio odglumili su glumci amateri, članovi OFS-a, Frame i bivši framaši iz Širokog Brijega, a projekt je darovan Hercegovačkoj franjevačkoj provinciji.

Simboličan je datum premijere, 19. svibnja, veže se uz povratak franjevaca u Hercegovinu prije 182 godine te početke obnove vjerskog i društvenog života na ovom prostoru.

Volile smo derneke i sila

Faljen Isus i Marija! Ne znan more li se u vas migat po ovon zvizdanu, u nas vamo sve pomalo. Evo su zaredali litnji sveci pa se pomišale i trodnevnice i devetnice i zaviti. Nomadne smo na kavi pribirale po onome vrimenu kad je se šetalo na dernecin uz ulicu niz ulicu, gori doli.

- Eee, prija one lipote kad zareda od sv. Ante pa do Petrovdana, s derneka na dernek.

– Ja, ja, jakako, od sela do sela. Ko lipa mladost brez pameti.

- Kako, bona Ruške, uvik smo bile pametne.

- A dašta smo, vengo nas ništa nije puno sekiralo. Jedina nan briga bila kad ćemo brženbolje zgotovit šta su nan naredili, pa se malo oprat mirišljavin sapunon i putpodnoge na misu pa na dernek.

- Jašta, moj brate, a oni uočnica, a one lipote od svitnjaka. Najskoli za Ivanjdan. Vatre sivaju do nebesa, pa sve zaredon, prid svačijon kućon.

- Ma lipota, danas se nako svak zateže, viču: Ma neću palit smeta ovon do mene. Ne mere se više ništa od nekog obzira.

- Ne mere ko ne mere. Ko je pametan radi svoj posa, okani mi se toji svicki manitovština, eto ne smin ni disat prid svojon kućon, jerbo nekomen smetan, ajde biži.

- Dobro Ruška govori, lipo je bilo birvaktile, sve bi se nebo zacrvenilo od plamena svitnjaka.

– Pa kad na uranku pođemo đuture kad je svetac podalje, pa pisma, pa molitva…

- A mi prvamo, ne odamo, svaki dernek bijo je i nada da ćemo se srist s nekin našin sritnikon.

- Je, je, đuture pola sela, a ona rana miriše iz brzdara, a ne mereš još jist. A mi glaaadne, a štaš ko ti je smijo išta reć.

- Undan kad banemo prid crkvu odman uliđemo, izmolimo, zavit da se obavi, reć prid oltaron sebet čega smo došle, nekad obuvene nekad bose.

- Kakono je bilo ono: *Došla bosa, da mi dragi rusake ne nosa…*

- A jesmo se i mi namolile za neke tamo zvizgove, nikad ji poslen ni vidile nismo.

- Ma ja, mi za svaku budalu odale na zavit. – A prosca niđe.

- A nemoj tako, bilo ji je i bili su nan dragi, zato smo i molile i zavite činile. A to, ko je prosio, ko nije, štaš sad glavu razbijat o tome.

- Ma, bilo pa prošlo. Mi smo se tile udat, što su oni propustili vako uredne i vridne žene to je njiova briga.

- Kad nako provrtin po glavi, svakakvi smo se i mi belaja naglejale.

- A bilo je brte i lipi prilika, nemoj tako, Mande.

- Sićate li se onog dilbera s Blata, nako uredan, krupan, uvik je bijo najjači u bacanju kamena s ramena.

- Oooo, je, je, pa se šepurijo u šetnji, ma nije dira poda, sve lebdijo mimo nas. A nije se meni sviđa, biži, biži, to je neki umišljenko.

- Mara je volila one što dobro pivaju.

- Ahaha, jesan, jesan, ko kad mi je uvik bilo drago zapivat undan i nji slišat.

- A jesi i imala grlo za pivanje.

- Moja mater uvik govorila biži od gangaša i za tobon će undan u kući tako zagrajat.

- Na Umcu smo uvik lipo pazarile. Poslen mise niz onu uličicu, a svega na izvolite: ćilima, grabalja, sira iz mija, sapuna... ma svega...

- A nami drago sve zavirit i vidit.

- Sićan se jedne godine na Umcu: glejala Mara neke merđane, vrtila se oko nji čitavo i najposlen ode. A jedan momak nako virijo odotuda, svidila mu se Mara pa on to kupi i dođe joj krijomice metit u zovnicu. A obično smo dobivale jabuke, oklen sad merđana?

- Ja, ja, a ona njemu ne dade mesliđan.

- Ma šta ću mu dat, on doša već zakićen mesliđanon. Ma glejan ja je li malo manit, oklen ga kraj mene kad ima mesliđan za uvon.

- Mara mislila ko zna šta ovi oće, možda i nije čeljade naoposum.

- Je, je, počela Mara bižat.

- A sritne je naš Andrijica i viče: Mare, šta bižiš, njemu se tribaš primicat, on ti je uvozni. Doša je da se oženi pa ode priko bare.

- Eto ti moja Mare, izgubi ti Meriku u čas.

- A jesi brte plašljiva uvik bila. Momak joj dadne merđane ona utekne.

- Ma kad ona brže smisli to u svojoj glavi,

možda je ovo, možda ono. Uvik u nje neka čudinjanja.
- Ha-ha, moja Mare, što ti ne reče: Nudera lipi merđana, a još lipšeg momka, al jok, ona ujitila bižat ko divlja.
- A vas dvi ste taman iz kola izašle i došle k nami, sićate li se kad smo stale usput i taman Mara pripovida to sve vami dviman, a za leđin nan prolazile cure što in je Merikanac već obeća i brod i Meriku i prezme.
- Jesu, jesu, one mudrike, sakrile se iza busa i slišale, kad su čule za merđane skontale koja su doba. Izleti ona jedna, ljuta ko puška: I tebi obeća Meriku? A vidiš ti nesriće muške!
- Utom ti uglejamo Merikanca, iđe k nami, ugleja ga i kuma od ove ljute zmije ter nju zakloni, opet mudro da more prisliškivat.
- Ja, ja, kad je unda jadni momak punin ustin reka Mari: Lipotice, di si utekla? Ja te mislija vodit u Meriku? Kadli izleti ona ljutka iza busa, poče grajat, gurni malo Maru, potetula samo da ga što prija dovati: Kogaš vodit?! Kogaš vodit, koliko nas ima, kome si sve slaga, a barabo? I poče ga mlatit po glavi sa zovnicon. On se jadan skupijo i viče: A šta ću slagat, tražin ženu. Kad eto ti kume: Pa ne mereš imat trista žena, moj momak, s jednon ćeš prid oltar, usko će van bit sviman u tojem sobičku što ga imaš u Meriki. Progovori i Mara: Ma ne bi ti dala ove naše miline i širine za lipote cilog svita. E undan je se Merikanac naša u džumbusu. Ne sviđa mu se ova jezikara što ga bije po glavi, pilji tužno u Maru, stiska usta, vidi da mora okrećat vodu na svoj mlin i reče ovoj da je smiri: Ma ko bi tebe privarijo, tebe san prvu zamirijo… A jezikara vidi da joj je prilika pa reče Mari: A ti tu ostani i čuvaj krave, ja odon malo vidit svita! I jami ona Merikanca pod ruku i ode ko sritna. A on opet nekako tužno pogleja u Maru, ona okrenu glavu u stranu, nije joj bilo do pozdrava, a njemu tačno bi ža što Mara nije tila merđane, a ona zvizga ga odvede.
- E ja mislin da mu isad tuče orle nad glavon.
- Ma ja, Mare, lipše je tebi u svom si selu svoja gospođa, on gori u Meriki gospodin, al meščini ne mere bit u vinklu dok je ona pokora uza nj.
- Sam je izabra.
A najmanitije bijaše kad smo trgle u selo,

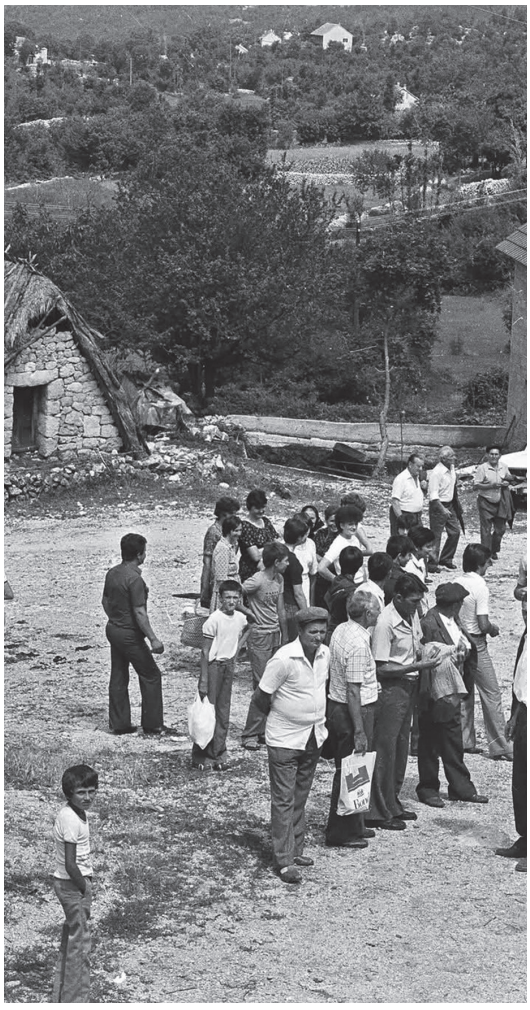

već su neki bili udali Maru za Merikanca i brženbolje je neko pripovidija Marinoj materi, pokojnoj Anđi, a jadna žena zavizila: Vrati mi dite. Nek on iđe di oće, al nek vrati moju Maru, oko moje! Zapomagala Anđa dok se Mara nije prid njoj pokazala sa zovnicon jabuka. Ukupila Mara jabuka od svakog, al merđane ne pokaza materi, znala bi mater čiji su, ter bi strepila kad će ovi doć i odvest je. A bila je stara Anđa već na kraču. Sidne Mara materi pod noge da je smiri ter progovori: Ajde majko, šta ti je, ne bi ja ostavila tebe, ni svoje selo. Evo vidiš šta san dobila jabuka, naiće koji drugi momak izbližeg, neću ja od tebe daleko. Glejala je Mara tužno u one jabuke i prišutila šta je u svon srcu nosila, to niko ne zna. Merika je Merika, pričaj ti.

Vaša Boška

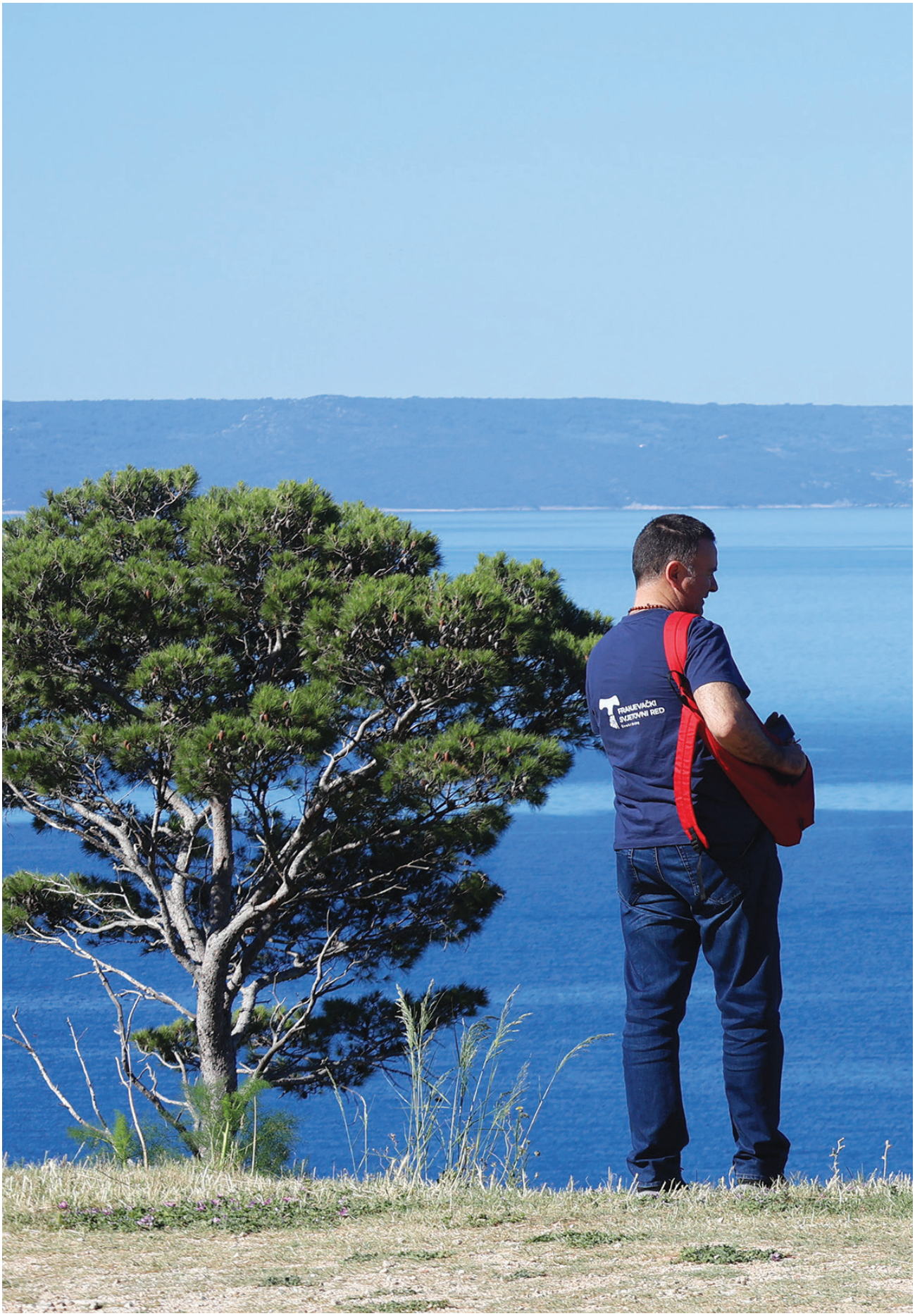
FRANJEVAČKI
SVJETOVNI RED